

วารสารสังคมนวัตกรรม

Journal of Social Synergy

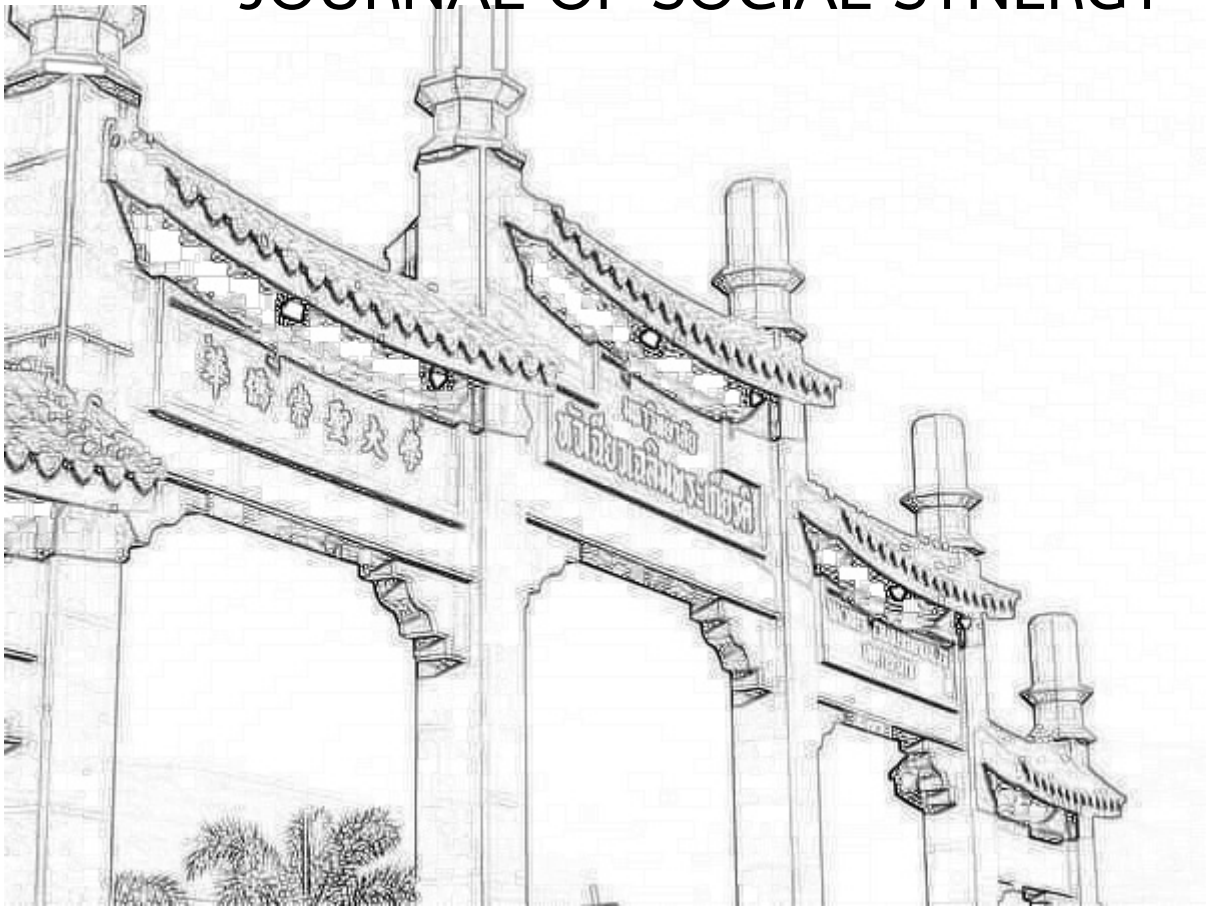
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2561)

วารสารสังคมนวัตกรรมปีที่ 9 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2561)

- ✧ การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ(ปัจจัยสี่)ของชุมชนบ้านนายางใต้ เมืองน้ำบากล
แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
โดย สมใจ ไชยะคง
- ✧ การพัฒนาระบบการบริหารจัดการคดีผู้บริโภค
โดย ศุภชัย ประไพพงษ์
- ✧ การศึกษาความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ
ในเขตชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร
โดย ศิริรัตน์ วิจิตวาทิ
- ✧ การศึกษาพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กพิการที่เรียนในรูปแบบเรียนรวมที่โรงเรียน
วัดกลางเกร็ด กรณีศึกษา สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านเพื่องฟ้า จังหวัดนนทบุรี
โดย นัสนรินทร์ แซ่สะ
- ✧ กลยุทธ์ร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยในการกระตุ้นอุปสงค์ของนักศึกษา
โดย เบญจพร บัวสำลี
- ✧ คุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ
โดย ศิริพร เกื้อกุลนุรักษ์
- ✧ การบริหารจัดการกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม
: การเข้าถึง ปัญหา และข้อเสนอแนะ
โดย ชัตติยา กรรณสูต และ จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร
- ✧ Book Review : Towards Human Rights in Residential Care for Older Persons
By Helen Meenan, Nicola Rees, and Israel Doron
Reviewed by Jaturong Boonyarattanasoontorn

สังคมวิวัฒน์

JOURNAL OF SOCIAL SYNERGY

วารสารสังคมวิวัฒน์

JOURNAL OF SOCIAL SYNERGY

ปีที่ 9 ฉบับที่ 3

ISSN

วัตถุประสงค

กันยายน-ธันวาคม 2561

1906-8980

1. เพื่อส่งเสริมนักศึกษา คณาจารย์ นักวิชาการ และนักวิจัยทั้งในและต่างประเทศ นำผลงานทางวิชาการด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ตีพิมพ์เผยแพร่สู่สาธารณชน
2. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคำความรู้ใหม่ๆ ด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
3. เพื่อส่งเสริมการพัฒนานโยบายใหม่ๆ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และความมั่นคงทางสังคมโดยส่วนรวม

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม

เจ้าของ

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ที่ปรึกษา

คณบดีคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม

บรรณาธิการ

ผศ.ดร. จตุรงค์ บุญรัตนสุนทร

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ยุพา วงษ์ไชย

ศาสตราจารย์ ดร. สุรพล ปธานวนิช

ศาสตราจารย์ ดร. จรรยา สุวรรณทัต

ศาสตราจารย์ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร

ศาสตราจารย์ ดร. ดิเรก ปัทม

สิริวัฒน์

Peer Review

ด้านสังคมสงเคราะห์

ด้านสวัสดิการสังคม

Committee

ศ.ดร. สุรพล ปธานวนิช

ศ.ดร. กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุล

ศ. ศศิพัฒน์ ยอดเพชร

ศ.ดร. สุวัจนรา เปี่ยมญาติ

ศ. ระพีพรรณ คำหอม

รศ.ดร. ชัดติยา กรรณสูต

รศ. อภิญา เวชชัย

รศ.ดร. วรวิมล โรมรัตนพันธ์

รศ. ภาวนา พัฒนศรี

รศ.ดร. นฤมล นิราธร

รศ. สุรางค์รัตน์ วศินารมณ

รศ.ดร. จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย

ผศ.ดร. โกนิษฐ์ ศรีทอง

รศ.ดร. วนิดา คุรุฑฤทธิชัย

ดร. ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล

รศ. เล็ก สมบัติ

ดร. ปิยฉัตร กลิ่นสุวรรณ

ผศ.ดร. ฤชงค์ เสนานุช

ดร. สดใส คุ้มทรัพย์อนันต์

ผศ.ดร. วิไลภรณ์ โคตรบึงแก

ผศ. อัญมณี บุณยานนท์

ผศ.ดร. ศิริรัตน์ วงศ์ประกรณ์กุล

ผศ. โสภา อ่อนโอภาส

ดร. วิชัย รูปขำดี

นพ. ประพจน์ เกตราภาค

นพ. ประทีป ธนกิจเจริญ

JOURNAL OF SOCIAL SYNERGY

พิธีกรอักษร

อ. นุชนาฏ ยูธันเงาะ

อ. ทศนีย์ นิลสูงเนิน

เลขานุการ

อ. กฤตวรรณ สาหร่าย

ออกแบบปก

นางสาวยุพเรศ พรประดิษฐ์

ออกแบบ และจัดวาง

นายสันทัต แต่งสี

รูปเล่ม

นางสาวยุพเรศ พรประดิษฐ์

พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร

127, 129 บางอ้อโฮมทาวน์ ซ. 89/2 ถ.เจริญสนิทวงศ์

แขวงบางอ้อ เขตบางพลัด กทม.

10700

โทรศัพท์ 0-2885-5322-4

ราคา 100 บาท

* บทความใน “วารสารสังคมวิวัฒน์” นี้แต่ละเรื่องผ่านการกลั่นกรองจาก Peer Review Committee ไม่น้อยกว่า 2 ท่าน

* บทความใน “วารสารสังคมวิวัฒน์” เป็นทรัพย์สินของผู้เขียนโดยเฉพาะ กองบรรณาธิการไม่มีส่วนในความคิดเห็นในข้อเขียนเหล่านั้น

CONTENT

บทบรรณาธิการ

การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ(ปัจจัยสี่)ของชุมชนบ้านนาช่างใต้ เมืองน้ำบวก แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดย สมใจ ไชยะคง	1
การพัฒนาระบบการบริหารจัดการคดีผู้บริโภค โดย ศุภชัย ประไพพนพ	10
การศึกษาความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ในเขตชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร โดย ศิริรัตน์ วิจิตวาที	20
การศึกษาพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กพิการที่เรียนในรูปแบบเรียนรวมที่โรงเรียน วัดกลางมรุต กรณีศึกษา สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านเฟื่องฟ้า จังหวัดนนทบุรี โดย นัสนรินทร์ แซ่สะ	35
กลยุทธ์ร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยในการกระตุ้นอุปสงค์ของนักศึกษา โดย เบญจพร บัวสำลี	48
คุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดย ศิริพร เกื้อกุลนุรักษ์	58
การบริหารจัดการกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม : การเข้าถึง ปัญหา และข้อเสนอแนะ โดย ชัตติยา กรรณสูต และ จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร	70
Book Review : Towards Human Rights in Residential Care for Older Persons By Helen Meenan, Nicola Rees, and Israel Doron Reviewed by Jaturong Boonyarattanasoontorn	91

บรรณาธิการ

วารสาร “สังคมวิวัฒน์” ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2561) ยังคงมีบทความที่หลากหลาย ประกอบด้วยบทความจากภายนอก 4 เรื่อง คือ 1. การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ(ปัจจัยสี่) ของชุมชนบ้านนาช่างใต้ เมืองน้ำตก แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการคดีผู้บริโภค 3. การศึกษาความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในเขตชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร และ 4. การศึกษาพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กพิการที่เรียนในรูปแบบเรียนรวมที่โรงเรียน วัดกลางเกร็ด กรณีศึกษาสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านเฟื่องฟ้า จังหวัดนนทบุรีและ บทความจากภายในคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม 3 เรื่องคือ 1. กลยุทธ์ร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยในการกระตุ้นอุปสงค์ของนักศึกษา 2. คุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และ 3. กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม ส่วน Book Review ฉบับนี้คือเรื่อง : Towards Human Rights in Residential Care for Older Persons โดยมี Helen Meenan, Nicola Rees, and Israel Doron เป็นบรรณาธิการ หวังว่าบทความในวารสาร “สังคมวิวัฒน์” ฉบับนี้จะทำให้ผู้อ่านได้ข้อมูลที่หลากหลายและเป็นประโยชน์ทางวิชาการ

สำหรับการจัดทำวารสาร “สังคมวิวัฒน์” ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2562) จะเข้าสู่ E Journal ในระบบ Thai Journals Online (ThaiJo) ซึ่งเป็นระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย ผู้สนใจส่งบทความตีพิมพ์ในวารสารปีที่ 10 ฉบับที่ 1 กรุณาติดต่อคุณยุพเรศ พรประดิษฐ์ เจ้าหน้าที่ประจำวารสารสังคมวิวัฒน์ที่โทรศัพท์หมายเลข 089 218 2731 เพื่อเข้าสู่กระบวนการส่งบทความและการปรับปรุงบทความผ่านระบบ ThaiJo ต่อไป

(ผศ.ดร.จตุรงค์ บุนยรัตน์สุนทร)

บรรณาธิการ

การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ(ปัจจัยสี่)ของชุมชนบ้านนายางใต้ เมืองน้ำบาก แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

โดย สมใจ ไชยะคง¹

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ(ปัจจัยสี่)ของชุมชนบ้านนายางใต้ เมืองน้ำบาก แขวงหลวงพระบาง ประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและความสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในระดับครอบครัว เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลแบบเจาะลึกจากผู้รู้ในชุมชนจำนวน 26 ท่าน การเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาที่ใช้เกณฑ์แบ่งตามสภาพบ้าน และลักษณะของบ้าน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มบ้านแบบดั้งเดิม กลุ่มบ้านครึ่งเก่าครึ่งใหม่ และกลุ่มบ้านแบบสมัยใหม่ ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้เข้าร่วมในการสังเกตการณ์ในกิจกรรมและร่วมทำงานกับชาวบ้านหลายครั้งในขณะที่ศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะของการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจของชุมชนในปัจจุบัน คือ การพึ่งตนเองทางตรง และทางอ้อม การพึ่งตนเองทางตรงได้แก่ ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนมีที่ดินปลูกสร้างและมีความรู้ในการสร้างบ้านด้วยตนเอง ประชาชนส่วนใหญ่ยึดถืออาชีพในการทำนา มีที่ทำนากินเป็นของตนเอง ปลูกข้าว และทำไร่ฝ้าย ทำสวนผัก ปลูกผลไม้ สามารถทำงานหัตถกรรมทอผ้า และงานจักสาน มีความสามารถพึ่งตนเองด้านอาหารที่ได้จากการมีที่ดินที่อุดมสมบูรณ์ อำนวยให้แก่การปลูกพืชผักผลไม้ การเลี้ยงสัตว์ และการทำนากินตามธรรมชาติ หลายครอบครัวยังรู้จักผลิตเครื่องมือใช้สอยที่เป็นเทคโนโลยีพื้นบ้าน ทั้งที่ใช้ในการผลิตของภาคเกษตร ใช้สอยในครัวเรือน รู้จักการแลกเปลี่ยนแรงงาน และการบริหารจัดการทุนที่หามาได้ให้เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกในครอบครัว หลายครอบครัวสามารถปลูกพืชเชิงพาณิชย์ เช่น ยางพารา ยาสูบอบแห้ง การทอผ้า การเลี้ยงปลา เป็นต้น เป็นการพึ่งตนเองด้านปัจจัยสี่โดยทางอ้อม สามารถสะสมเป็นต้นทุนในการส่งบุตรหลานให้มีโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนในระดับที่สูงขึ้น

ในอนาคต ชุมชนจะได้รับผลกระทบทางลบมากขึ้น เนื่องจากปัจจัยในการผลิตมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทรัพยากรธรรมชาติลดลง จำนวนประชากรมากขึ้น ทรัพยากรถูกจำกัดในการนำใช้ มีการแบ่งเขตการใช้ที่ดินและป่าไม้ วิธีการการผลิตเปลี่ยนจากเพื่ออุปโภคบริโภคในครอบครัว เป็นการผลิตเพื่อขายมากขึ้น จึงเป็นผลให้ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจของชุมชนลดน้อยลง

คำสำคัญ: การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ

¹ นักศึกษาหลักสูตรพัฒนาชุมชนมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ Email: Lao@hotmail.co.th

**Self-Sufficient Economy (Four Factors) is the way of life of people in
Ban Nayang Tai ,Nambak District ,Luangprabang,
Lao People's Democratic Republic.**

BY Somjai Chaiyakong¹

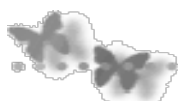
Abstract

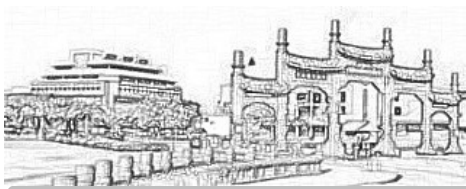
The research on “Self-sufficient Economy (four factors) in Na Yang Tai village, Nambak district, Luangprabang province, Lao people’s Democratic Republic” aims to study styles and ability of self-sufficient Economy in family level. It is a qualitative research. 26 people was selected by home based standard and house style such as traditional house group, half old and half new house group, modern house group. The researcher had attended every activities and working with people while collecting data.

The finding revealed that there are direct and indirect self-reliance in community. Direct self-reliance is people in village have their own land, knowledge of building house by themselves. Most people are farmers having their own rice field, cotton plantation, vegetable garden. Every family are capable of handicraft weaving and basket making. Self-sufficient Economy, especially self-sufficient in food from fertile land which serve planting vegetables, fruits, animals husbandry. Many families capable of making production tools by using local technology for utilizing in agriculture and in their households, knowing labor exchange. Many household capable to grow commercial plants such as rubber, tobacco, weaving, raising fish, etc. It is indirect self- reliance that capable to accumulate for supporting higher education of their daughter and son.

In the future, community will be faced more negative impact due to production factors will be change, decrease of natural resources, increase of population, limited resources to be used, land and forest are divided to use, production is changed from self- consumption to commercial purpose. These factors will lead to reduce self-reliance in economy of community.

Key Word: Self-reliance in economy

บทนำ

ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นประเทศเกษตรกรรม รากฐานของสังคมลาวคือความเป็นชนบท หรือความเป็นท้องถื่นมากกว่าความเป็นเมือง แต่ละพื้นที่ของประเทศมีความแตกต่างกัน ทั้งทางด้านภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม ความเชื่อ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และในความหลากหลายนี้เองที่มีส่วนกำหนดรูปแบบการผลิตและการดำรงชีวิตของคนในแต่ละพื้นที่ การดำรงชีวิตอยู่ตามชนบท และส่วนใหญ่ทำการเกษตร เช่น ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ การดำรงชีวิต หรือการทำการผลิตยังพึ่งธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ (คำศรี สิทธิวรดา, 2552)

สปป.ลาวเป็นประเทศที่ปกครองแบบสังคมนิยม แต่วิธีการและกระบวนการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน โดยเฉพาะการพัฒนาด้านเศรษฐกิจไม่แตกต่างจากประเทศทุนนิยม กลไกการพัฒนาประเทศได้รับอิทธิพลจากแหล่งทุนหลัก ๆ ของโลก เช่น ธนาคารโลก (World Bank) หรือธนาคารเพื่อการบูรณะและพัฒนาระหว่างประเทศ (International Bank for Reconstruction and Development; IBRD) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund) และ/หรือประเทศที่พัฒนาในแนวทางทุนนิยมหรือเสรีนิยมได้ให้การช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ให้แก่ สปป.ลาว ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศ ปัจจุบัน สปป.ลาว อยู่ระหว่างดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคม ระยะ 5 ปี ฉบับที่ 8 (ปี 2559 - 2563) ซึ่งได้ระบุนโยบายที่สำคัญในการผลักดันการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ 8 ประการ ได้แก่ (1) ควบคุมเศรษฐกิจระดับมหภาคให้มีเสถียรภาพ (2) ควบคุมการจัดเก็บงบประมาณรายรับให้มีประสิทธิภาพ (3)

เสริมสร้างศักยภาพด้านการวิจัยให้แก่หน่วยงานรัฐ (4) ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการลงทุน (5) ส่งเสริมการผลิตสินค้าและบริการให้มีความหลากหลาย (6) สนับสนุนโครงการลงทุนที่ได้รับการอนุมัติและเร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จ (7) ปรับปรุงวิสาหกิจของรัฐให้มีความโปร่งใส รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ (8) ปรับปรุงกลไกการบริหารงานของรัฐให้มีความโปร่งใส รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม สปป.ลาว ได้ตั้งเป้าการพัฒนาประเทศให้หลุดพ้นจากสถานะประเทศด้อยพัฒนาภายในปี 2563 ปัจจัยที่สนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของ สปป.ลาว ในปี 2560 คือ ธุรกิจเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ พลังงานไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์ ธุรกิจบริการ การท่องเที่ยว และโลจิสติกส์

สปป.ลาว มีนโยบายเปิดรับการลงทุนจากต่างประเทศ โดยประกาศใช้กฎหมายส่งเสริมการลงทุน (ฉบับปรับปรุง) 9 สาขาธุรกิจ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 16 ธันวาคม 2559 ได้แก่ (1) อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง (2) การเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (3) อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป (4) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (5) การศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (6) ธุรกิจโรงพยาบาล (7) การลงทุน การบริการ และการสาธารณูปโภค (8) ธนาคารและสถาบันการเงิน (9) ศูนย์การค้าสมัยใหม่

สปป.ลาว เปิดประเทศรับการช่วยเหลือรับการลงทุนของต่างชาติ และการวางแผนทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตั้งแต่ปี 2529 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 30 กว่าปี แต่การพัฒนายังค่อยเป็นค่อยไปโดยเฉพาะในสังคมชนบท ประชาชนยังดำรงชีวิตด้วยการพึ่งพาธรรมชาติ มีอาชีพเกษตรกรรมและมีความเป็น

ชนบท ขาดโครงสร้างพื้นฐาน ตัวอย่างเช่น ชุมชนนา
ยางใต้ เมืองน้ำบาก แขวงหลวงพระบางเป็นชุมชน
หนึ่งที่ยังคงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมและดำรงชีวิตด้วยการ
พึ่งพาตนเองหลาย ๆ ด้าน ถึงแม้ว่าจะได้รับ
ผลกระทบทางด้านการพัฒนาในรูปแบบการพัฒนา
ใหม่ของลาว ตามกลไกการพัฒนาแบบสังคมโลก
หรือการเปลี่ยนแปลงของโลก แต่วิถีชีวิตของ
ประชาชนยังดำรงชีวิตด้วยการพึ่งพาธรรมชาติ
อาศัยทรัพยากรธรรมชาติ เป็นฐานในการดำรงชีวิต
ของชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะและความสามารถ
พึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ (ด้านปัจจัยสี่: ที่อยู่อาศัย
เครื่องนุ่งห่ม อาหาร และยารักษาโรค) ในระดับ
ครอบครัว

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างและเป้าหมายที่ใช้ใน
การศึกษา

กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ใน
การศึกษาในครั้งนี้ คือกลุ่มผู้รู้ในเรื่องความเป็นมา
ของบ้าน การปกครอง ศาสนา การประกอบอาชีพ
 ฯลฯ และมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นที่เป็น
องค์ประกอบ และการเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาที่
ใช้เกณฑ์แบ่งตามสภาพบ้าน และลักษณะของบ้าน
 โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มบ้านแบบดั้งเดิม
 กลุ่มบ้านครึ่งเก่าครึ่งใหม่ และกลุ่มบ้านแบบ
สมัยใหม่ ทั้งนี้ กลุ่มบ้านแต่ละแบบ ถูกสุ่มเลือกเป็น
บ้านตัวอย่าง แบบละ 3 หลัง ทั้งหมด 9 หลัง

วิธีการเก็บข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ ผู้ศึกษาได้ดำเนินเก็บข้อมูลใน
ชุมชนด้วยตนเอง ตามขั้นตอนดังนี้

1) ดำเนินการเก็บข้อมูลจากการ
สังเกต สัมภาษณ์โดยตรงกับผู้เกี่ยวข้องในแต่ละด้าน
โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกในประเด็นต่างๆ

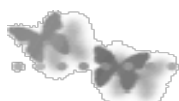
2) ในระหว่างการเก็บข้อมูล ผู้ศึกษาได้
ตรวจสอบข้อมูลที่เก็บได้ทุกครั้ง เมื่อมีปัญหา
คำถามที่ถามไปแล้ว ผู้ศึกษาจะถามใหม่ทันทีเพื่อให้
ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและสมบูรณ์มากขึ้นและมีการถาม
คำถามเดิมกับผู้ให้ข้อมูลในหลาย ๆ ท่าน เพื่อ
เปรียบเทียบกัน และเพื่อยืนยันถึงสิ่งที่เกิดขึ้น

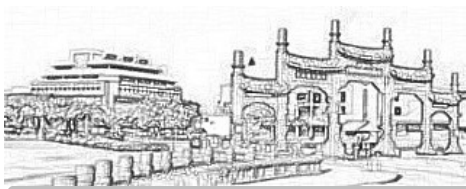
ข้อมูลทุติยภูมิ โดยการเก็บข้อมูลที่
เกี่ยวข้องกับทฤษฎี และแนวคิดการพึ่งตนเอง และ
เรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ทั้งจาก
เอกสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และตำรา
เรียนอื่น ๆ จากห้องสมุด และข้อมูลเปิดจาก
อินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์ต่าง ๆ

เครื่องมือในการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำ
การเก็บข้อมูลด้วยตัวเองโดยวิธีการสังเกตการณ์
และการสัมภาษณ์ ซึ่งการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาได้ใช้ 2
วิธี ดังนี้

1) ใช้วิธีสังเกตการณ์ จากสภาพการตาม
ความเป็นจริงในขณะที่ผู้ศึกษาเข้าไปเก็บข้อมูล และ
สังเกตการณ์ในกิจกรรม/ประเพณีต่าง ๆ ของ
หมู่บ้านจัดขึ้นในการทำกิจกรรมทางการเกษตร เช่น
ลงแขกทำนา ทุกขั้นตอน ตั้งแต่ซักรกล้า (ตกกล้า) ไป
ถึงการขั้นตอนการเก็บเกี่ยว ทั้งนี้ ผู้ศึกษายังได้เข้า
ร่วมกิจกรรมร่วมกับชาวบ้าน เพื่อให้เข้าใจการ
ทำงาน และเพื่อซึมซับข้อมูลมากขึ้น

2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็น การศึกษาสนาม เพื่อสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบเจาะลึกกับผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-informant) ในประเด็นการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ ของชุมชน ช่วยให้ข้อมูล และนำไปตีความได้เพิ่ม มากขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาใช้กรอบแนวคิดเรื่องการพึ่งตนเอง โดยยึดแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจาก การทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารต่าง ๆ

ผลของศึกษาการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ (ปัจจัย สี่)

การพึ่งตนเองด้านที่อยู่อาศัย

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มบ้านแบบดั้งเดิม กลุ่มบ้านแบบ ครึ่งเก่าครึ่งใหม่ และบ้านแบบสมัยใหม่ พบว่า การ พึ่งตนเองด้านที่อยู่อาศัยแต่ละครอบครัวที่ศึกษามี บ้านเป็นของตนเอง การสร้างบ้านแบบครึ่งเก่าครึ่ง ใหม่เจ้าของบ้านเป็นช่างเอง ขึ้นโครงการเอง/ก่อสร้าง เอง ที่เป็นช่างร่วมกันกับช่างในหมู่บ้านได้แก่บ้านปูน แบบสมัยใหม่ ส่วนบ้านแบบดั้งเดิมที่ทำด้วยไม้ เจ้าของบ้านขอให้ชาวบ้านมาช่วยเป็นนายช่างให้ และมีค่าตอบแทนเป็นของเล็กน้อย (เป็นประเพณี)

วัสดุที่นำมาสร้างบ้านบ้านแบบดั้งเดิม สามารถหาได้ในชุมชน และชุมชนใกล้เคียงทั้งหมด ส่วนบ้านครึ่งเก่าครึ่งใหม่ สามารถหาหิน ทราย จาก แม่น้ำในหมู่บ้าน ส่วนไม้ที่ใช้ในปัจจุบัน ต้องซื้อจาก ที่อื่นเป็นส่วนมาก และมีไม้ที่ปลูกไว้ตามสวนของ ตนเองบางส่วน นอกจากนี้ บ้านสมัยใหม่จะต้องซื้อ

ปูนซีเมนต์ เหล็ก อีฐบล็อก และวัสดุอื่น ๆ จากตลาด และชุมชนใกล้เคียง การสร้างบ้านของชุมชนมีแนวโน้ม จะหาวัสดุยาก โดยเฉพาะไม้เนื้อแข็งปัจจุบันไม่ สามารถใช้ไม้จากป่าธรรมชาติได้ เนื่องจากเป็นข้อ ห้ามของทางการ

แรงงานในการก่อสร้าง ส่วนใหญ่สามารถ สร้างบ้านด้วยตนเอง โดยอาศัยแรงงานของญาติ และเพื่อนบ้านใกล้เคียง บางครอบครัวจ้างเพื่อน บ้านด้วยตนเอง โดยจ้างด้วยวัสดุสิ่งของคือสัตว์เลี้ยง หรือเงินเป็นค่าจ้าง

ทุนที่นำมาสร้างบ้าน ได้มาจาก หลากหลายช่องทาง การสร้างบ้านแบบดั้งเดิมใช้ ต้นทุนเป็นแรงงาน (แลกเปลี่ยนแรงงาน) ต้นทุนด้าน อาหาร และต้นทุกจากวัสดุที่ได้ภายในชุมชนและ ชุมชนใกล้เคียง การสร้างบ้านแบบครึ่งเก่าครึ่งใหม่ ใช้ต้นทุนทางวัสดุที่ได้ทางตรงคือวัสดุที่มีในพื้นที่ เช่น ไม้ (จากบ้านเก่า) หิน ทราย และต้นทุนวัสดุ ทางอ้อม เช่น การนำเอาข้าวแลกกับกระเบื้องจาก พ่อค้า การเอาสัตว์เป็นค่าจ้าง ทั้งนี้ ต้นทุนในการใช้ แรงงานทั้งคนและสัตว์ในการนำวัสดุในพื้นที่มาทำ บ้านด้วย ส่วนการสร้างบ้านแบบสมัยใหม่ ได้ใช้ทุนที่ เป็นเงิน วัสดุ แรงงาน อาหาร ทุนที่เป็นเงินได้มาจาก การเก็บออมจากการทำงานด้านเกษตร หัตถกรรม และทุนกู้ยืมจากสมาชิกกลุ่ม (กลุ่มทอผ้า) แบบมี กำหนด (กำหนดในการส่งคืนทุกครั้งที่มีการรับเงิน จากการขายผ้า) และบางครอบครัวมีรายได้มาเป็น ทุนในการสร้างบ้านจากการรับจ้างก่อสร้าง ปลูก ยาสูบ และการค้าขาย

การพึ่งตนเองด้านอาหาร

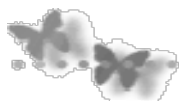
แต่ละครอบครัวมีความสามารถในการพึ่งตนเองด้านอาหาร และพึ่งกันเองได้ในชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยทางตรงได้แก่แต่ละครอบครัวมีพื้นที่นา(พื้นที่ทำกิน) เป็นของตนเอง โดยไม่ได้เช่าที่นา สามารถผลิตข้าวได้เอง การทำนาแบบธรรมชาติ ไม่ใช้สารเคมี ทำให้ไม่ก่อหนี้สิน การพึ่งตนเองทางด้านแรงงานในการทำนา คือแรงงานมาจากสมาชิกในครอบครัว จากการช่วยเหลือกันของเครือญาติ และจากการลงแขก แลกเปลี่ยนแรงงาน และช่วยกันเองของชาวบ้าน โดยมีค่าตอบแทนคือการเลี้ยงข้าว และค่าตอบแทนด้วยเงิน แต่ไม่ถือว่าเป็นค่าจ้าง เพราะแต่ละคนก็ต้องเป็นทั้งผู้จ้างและลูกจ้างในเวลาเดียวกัน ถือเป็น การผูกมัดทางแรงงาน ส่วนเครื่องทุ่นแรง (รถไถนา เครื่องตัดหญ้า) เป็นการช่วยเหลือกันของกลุ่มเครือญาติ มักจะเป็นในลักษณะให้ยืม (เติมน้ำมันเอง) หรือช่วยทั้งเครื่องและแรงงานด้วย รวมถึงการช่วยแบบเอาแรงหรือแลกเปลี่ยนแรงงานด้วยในกลุ่มเครือญาติ

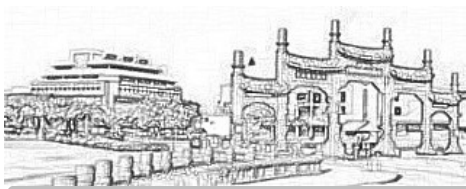
การเลี้ยงสัตว์ของแต่ละครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งของการพึ่งตนเองด้านอาหารในระดับครอบครัวได้ จากการศึกษาจะเห็นว่าทุกครอบครัวมีการเลี้ยงสัตว์ มากบ้าง น้อยบ้าง เช่น การเลี้ยงเป็ดไก่ ทุกครอบครัว เป็นการผลิตอาหารภายในครอบครัว เป็นอาหารทั้งในชีวิตประจำวัน และสำหรับการเลี้ยงญาติ และ/หรือชาวบ้านที่มาช่วยทำงานต่าง ๆ เช่นการสร้างบ้าน การทำนา ทำสวน ฯลฯ และยังเป็นสินค้าขายให้แก่ชาวบ้านด้วยกัน (แลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน) และผลการศึกษายังพบอีกว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

นี้เป็นครอบครัวที่ปลูกพืชผักฤดูแล้ง พืชผักที่ปลูก มีกระเทียม หอมแดง ผักชี ผักกาด ซึ่งเป็นพืชผักที่นำมาเป็นอาหารได้ตลอดทั้งปี เช่น ทำกระเทียมแห้ง หอมแดงแห้ง เม็ดผักชีแห้ง (เป็นเครื่องเทศ) และนำผักกาดมาทำผักดอง และน้ำผักโอด เก็บไว้กินยาวนานทั้งปี จนกว่าจะถึงฤดูกาลใหม่มาถึง แต่ละครอบครัวมีความรู้และสืบทอดวิธีการถนอมอาหารด้วยตนเอง เพื่อเป็นอาหารในระยะยาวก่อนฤดูกาลจะมาถึงอีกครั้งหนึ่ง เช่น การนำผักกาดมาทำเป็นน้ำโอด การนำหน่อไม้มาดอง การนำปูมาทำเป็นน้ำปู การนำปลาทำเป็นปลาร้า การนำกบ เขียด มาทำเป็นแห้งไว้ และในช่วงฤดูกาลต่างๆ ตามป่าธรรมชาติ และป่าไม้ใกล้เคียงมีพืชผักตามธรรมชาติ ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ ทำให้แต่ละครอบครัวมีอาหารไว้กินยาวนาน ซึ่งเป็นอาหารที่แต่ละครอบครัวสามารถผลิตได้และทานได้โดยตรง และอาหารที่หามาได้โดยทางอ้อม คือมีพ่อค้าแม่ค้านำอาหาร เช่น เนื้อ หมู ปลา มาขายตามหมู่บ้าน และตลาดในตัวเมือง

การพึ่งตนเองด้านเครื่องนุ่งห่ม

การพึ่งตนเองด้านเครื่องนุ่งห่มของชุมชนนางายไต้ สามารถแยกได้เป็นสองลักษณะ คือ การพึ่งตนเองโดยทางตรง และการพึ่งตนเองโดยทางอ้อม ซึ่งเห็นว่าการผลิตเครื่องนุ่งห่ม หรืองานหัตถกรรมทอผ้า (การตำทอ) ของแม่หญิงในหมู่บ้าน ถือเป็นอาชีพเสริมหรืออาชีพรองจากการทำนา ทำไร่หรือเวลาว่างจากงานหลักในเวลากลางวัน (ตอนเช้าอากาศเย็นจะทำงานนอกบ้าน ทำไร่ ทำนา แต่ตอนกลางวันอากาศร้อนก็ทำงานในร่ม ทอผ้า จักสาน ฯลฯ) หรือเวลาตอนเย็นหลังจากกลับมาจากไร่ นา ทั้งนี้งานหัตถกรรมทอผ้ายังเป็นการสืบทอด

วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของแม่หญิงไต้ล้อมมาอย่างยาวนาน

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างจากครอบครัวทั้งหมด 9 ครอบครัว เป็นครอบครัวที่ทำไร่ฝ้าย และเป็นครอบครัวที่เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มทอผ้าบ้านนาช่างไต้ทั้งหมด แสดงถึงว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความสามารถในการทอผ้าเป็นอย่างดี การทอผ้าในปัจจุบันมีจุดประสงค์หลัก คือ ทอไว้ใช้เองในครอบครัวสำหรับประกอบพิธีในประเพณีต่าง ๆ เช่น การทำผ้าเสื่อ ผ้าหลบ (ผ้าปูที่นอน) ปอกนอน ผ้าปูนั่ง ชิ้น ผ้าสำหรับตัดเย็บเสื้อ เป็นการผลิตเครื่องนุ่งห่มโดยตรง คือสามารถผลิตและใช้เองไม่มีค่าจ้างในการผลิต ไม่มีค่าใช้จ่าย สามารถลดรายจ่ายของครอบครัวลงด้วย และจุดประสงค์ที่ 2 คือทำขึ้นเป็นสินค้าโดยเฉพาะ เช่น ผ้าแผ่น (ผ้าผืน) ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าชี้น และผ้าหลบ (ผ้าปูที่นอน) ทำให้ครอบครัวมีรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ผ้าทอ และมีเงินไปใช้จ่ายในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งการพึ่งตนเองในลักษณะนี้ เป็นการพึ่งตนเองด้านเครื่องนุ่งห่มโดยทางอ้อม คือการขายผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้าน ที่มีราคาสูงกว่าตลาด แล้วซื้อเครื่องนุ่งห่มจากตลาดที่มีราคาถูกกว่ามาใช้ เป็นการจัดสรรเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมให้กับครอบครัว และให้ครอบครัวมีรายได้จากการทอผ้า และสามารถนำไปสู่การพึ่งตนเองในด้านปัจจัยสี่อย่างอื่นโดยทางอ้อมด้วย เช่น การซื้ออาหารจากตลาด การปลูกสร้างบ้าน (ซื้อวัสดุ) และการรักษาโรค

การพึ่งตนเองด้านยารักษาโรค/วิธีการรักษาโรค

การพึ่งตนเองด้านยารักษาโรคหรือวิธีการรักษาโรคของชุมชน จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีวิธีการรักษาทั้งแบบพื้นเมือง และการใช้บริการของโรงพยาบาล การรักษาด้วยยาพื้นเมืองพบว่า ใช้สมุนไพร เช่น หอมช้าง หอมเขียว ใบหมากไฟ ใบหนาด แต่เป็นเพียงการรักษาโรคทั่วไป และเกิดขึ้นบ่อย เช่น ไข้ ปวดหัว ตัวร้อน ปวดท้อง อาเจียน และไม่สามารถรักษาโรคร้ายแรงอย่างอื่นได้ ในปัจจุบันในเขตบ้านนาช่าง มีสถานบริการด้านสุขภาพประจำเขตคือสุศาลาบ้านนาช่างเหนือ (สถานอนามัยประจำเขตนาช่างซึ่งชาวบ้านได้เข้าการประกันสังคม ได้รับรักษาทุกอย่าง (ยกเว้นการเกิดอุบัติเหตุ) การรักษาเห็นผลเร็วกว่า

บทสรุป

การเปลี่ยนผ่านสู่ความเป็นสมัยใหม่

ประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านมีอาชีพทำนา ปลูกข้าว และทำไร่ ทำสวน ปลูกพืชผักผลไม้ แต่ละครอบครัวทำงานหัตถกรรมทอผ้า และงานจักสานร่วมไปด้วยในเวลาเดียวกัน ถือเป็นอาชีพเสริมหลังจากการทำนา มีทั้งผลิตเพื่อใช้เองและผลิตเพื่อการจำหน่าย เป็นการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และยังเป็นการสะสมทุนเพื่อแลกเปลี่ยนกับสินค้าและเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่ไม่สามารถผลิตเองได้ และยังสามารถสะสมเป็นต้นทุนในการส่งบุตรหลานให้มีโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนในระดับที่สูงขึ้นอย่างทั่วถึง ซึ่งหลายครอบครัวได้เห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนทางการศึกษาพ่อแม่ต้องยอมเสียสละแรงงานในภาคการเกษตรและยอมหาเงินทุนส่งเรียนในวิชาการที่บุตรหลานชอบ โดยการทำงานมากขึ้น อดออมมากขึ้น ลดการ

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ โดยเฉพาะเครื่องเทคโนโลยีที่ทันสมัยและไม่จำเป็นต้องครอบครัวย เพื่อให้บุตรหลานได้รับการศึกษาที่ดี และเพื่อหวังจะเป็นที่พึ่งให้กับพ่อแม่ได้ในอนาคต

ในชุมชนมีสังคมเครือข่ายที่พร้อมให้ความช่วยเหลือกันในการทำงานอย่างเหนียวแน่น ช่วยกันทำงานในลักษณะการเอาแรงกัน ทำให้ประหยัดต้นทุนในการผลิต การช่วยเหลือเกื้อกูลกันของชุมชนเป็นผู้นำของชุมชนมาจากครอบครัวในชุมชนเอง จึงง่ายต่อการระดมแรงงาน หรือขอความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของบ้านได้เป็นอย่างดี

ผลกระทบต่อการพึ่งตนเองด้านปัจจัยสี่

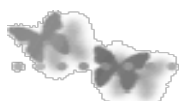
การพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนในอนาคต จะได้รับผลกระทบทางลบมากขึ้น โดยเฉพาะปัจจัยในการผลิตมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทรัพยากรธรรมชาติลดลง จำนวนประชากรมากขึ้น ทรัพยากรถูกจำกัดในการนำใช้ มีการแบ่งเขตแดนระหว่างชาวบ้านด้วยกัน วิธีการผลิตเปลี่ยนจากการผลิตเพื่ออุปโภคบริโภคในครอบครัว เป็น

การผลิตเพื่อขายมากขึ้น ทำให้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น จึงเป็นผลให้ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจของชุมชนลดน้อยลง โดยเฉพาะการพึ่งตนเองแบบทางตรง

สรุปได้ว่า การพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจในระดับบุคคลหรือครอบครัวในชุมชนน่าจะได้เมื่อน้ำบาก ขววงหลวงพระบาง ในปัจจุบันมีความสามารถทำในการปลูกพืชผักผลไม้ไว้เป็นอาหาร รู้จักผลิตเครื่องมือในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต รู้จักการแลกเปลี่ยนแรงงาน และการบริหารจัดการทุนที่หามาได้ให้เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกในครอบครัว ทั้งนี้ เพื่อการพัฒนาครอบครัวให้ดีขึ้นตามแนวทางของการพัฒนาประเทศที่ส่งเสริมการศึกษา และพัฒนาคุณภาพชีวิตการเป็นอยู่อย่างของประชาชนแต่ในอนาคตความสามารถการพึ่งตนเองจะลดลง โดยเฉพาะการพึ่งตนเองโดยทางตรง คือการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของชุมชนไม่มีความมั่นคง

บรรณานุกรม

- โกวิท พวงงาม.(2551). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คำศรี สิทธิวรดา. (2552). ความสัมพันธ์หญิง-ชายในการจัดการทรัพยากรและระบบนิเวศชุมชนที่กำลังเปลี่ยนแปลงของลาว. ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฐนิช อินสระ (2555). การพัฒนาชุมชนสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านหนองบัว ม.1 ต.ลาดบัวขาว อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา
- ณรงค์ศักดิ์ ชัยราช. (2552). เพศภาวะและแรงงานอพยพหญิงชนบทในกลไกเศรษฐกิจใหม่ของลาว. ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2543) กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- ภมรรัตน์ สุธรรม. (2546). พลวัตชุมชนกับการพึ่งตนเองในภาคตะวันตก. กรุงเทพฯ:สถาบันวิสิทธรศน์.

ภูมิวิไล ศิริพลเดช. (2550). เพศภาวะและการพัฒนาในสังคมชนบทลาว. ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วรวิทย์ โรมรัตน์พันธ์. (2540). ทฤษฎีการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วรวิทย์ โรมรัตน์พันธ์. (2554). ทฤษฎีการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: ฟลิชเชนเตอร์.

สาयนต์ไพเราะญาจิตร. (2552). การจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีในงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โครงการหนังสือโบราณคดีชุมชน.

วิทยานิพนธ์

นฤมล พรหมวา. (2538). ศักยภาพการพึ่งตนเองทางสาธารณสุขมูลฐานของหมู่บ้านสุขภาพดีถ้วนหน้า จังหวัดอุบลราชธานี. พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนสังคม): สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พจนีย์ ทรัพย์สมาน. (2551). วิถีชีวิตการพึ่งตนเองของชุมชนต้นน้ำเขาพระ อ.รัตนบุรี จ.สงขลา
พระมหาอุทรา น.ศิริวรรณ. (2544). ศักยภาพในการพึ่งตนเองของชุมชนบพไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: กรณีศึกษาชุมชนบ้านสามขา ตำบลคำป่าหลาย อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร. พัฒนาชนบทศึกษา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุพัฒน์ ไพไหล. (2556). กระบวนการค้นพบพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเองของกลุ่มเครือข่ายอินแปง ในจังหวัดสกลนคร อุดรธานี กาฬสินธุ์ และมุกดาหาร. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต(สังคมวิทยา): มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อภิชาติ จันทรแดง. (2546). ความเชื่อ พิธีกรรม : กระบวนการเรียนรู้เพื่อศักยภาพการพึ่งตนเองของชุมชนชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านยางหลวง ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

โครงการพัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ ศูนย์ท่าพระจันทร์. (2555). เอกสารประกอบการเรียนการสอน วิชา พช. 612 ทฤษฎีการพัฒนาและการพัฒนาชุมชน. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สาयนต์ไพเราะญาจิตร. (2555). การจัดการมรดกวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์. (อัดสำเนา).

การพัฒนาระบบการบริหารจัดการคดีผู้บริโภค

โดย ศุภชัย ประไพพน¹

บทคัดย่อ

แม้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาเป็นระยะเวลานานพอสมควร แต่เมื่อไม่มีการสร้างแนวทางในการบริหารจัดการคดีสำหรับผู้บริโภคขึ้นมาโดยเฉพาะแล้ว ย่อมไม่อาจทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสร้างมาตรฐานในการคุ้มครองผู้บริโภคตามบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวได้ จากการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการคดีของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และประเทศญี่ปุ่น เปรียบเทียบกับสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการคดีผู้บริโภคของไทย โดยเน้นศึกษาถึงขั้นตอนและกระบวนการบริหารจัดการคดี ได้นำไปสู่การกำหนดแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการคดีผู้บริโภคซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ ได้แก่ 1) การระงับข้อพิพาททางเลือก 2) การแยกประเภทคดีที่มีความแตกต่างกัน 3) การควบคุมคดีตั้งแต่เริ่มต้นและติดตามความก้าวหน้าของคดี 4) การกำหนดกรอบระยะเวลามาตรฐานในการพิจารณาคดีแต่ละประเภทให้เหมาะสม 5) การปรับบทบาทของผู้พิพากษาในการค้นหาความจริงเชิงรุก 6) การกำหนดรูปแบบการพิจารณาคดีแบบไม่เป็นทางการ และ 7) การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการพิจารณาคดี ซึ่งสามารถเป็นแนวทางให้ศาลและผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการคดีผู้บริโภคนำไปใช้ในการบริหารจัดการคดีให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: การบริหารจัดการคดี, คดีผู้บริโภค, คุ้มครองผู้บริโภค

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารกระบวนการยุติธรรม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Development of the consumer case management system

BY Supachai Prapainop

Abstract

Although the Consumer Procedure Act BE 2551 has been enforced for a long time, the purpose to make the standard for consumer protection has not been accomplished in accordance with the provisions of the law because there is not any consumer case management approach that was particularly formed. According to a study of problem and case management analysis in the United States, England, France, Federal Republic of Germany and Japan compared with in Thailand by focusing on case processing and management lead to the result of the 7 elements of the effective consumer case management as follows: 1) Alternative dispute resolution 2) Classification 3) Controlling the case from the beginning and tracking the progress 4) Setting the length of the trial depending upon the type of each case. 5) Altering the proactive role of the judge. 6) Configuration of the informal trial and 7) Applying technology in the trial. This can be a guideline for the court of justice and those who involved in the consumer case management to use to manage the case productively.

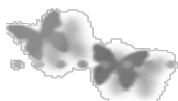
Key words: Case management, Consumer cases, Consumer protection.

บทนำ

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 กำหนดหลักการสำคัญไว้ 5 ประการด้วยกัน คือ หลักความสะดวก หลักความประหยัด หลักความรวดเร็ว หลักไม่เป็นทางการ และหลักสุจริต เพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบและหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคดีผู้บริโภคให้แตกต่างจากการพิจารณาคดีแพ่งทั่วไป โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้ผู้บริโภคเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม และเสียค่าใช้จ่ายน้อย แต่จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาและการบริหารจัดการคดีผู้บริโภค พบว่า ยังมีปัญหาข้อขัดข้องอยู่หลายประการ เช่น ปัญหาการจำแนกประเภทคดี และการกำหนดนิยามความหมายของคดีผู้บริโภคที่ยังขาดหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยที่แน่นอน ปัญหาในเรื่องระยะเวลาการพิจารณาคดีที่แม้มีการกำหนดกรอบระยะเวลาไว้ให้การพิจารณาคดีผู้บริโภคเป็นไปด้วยความรวดเร็ว แต่กลับปรากฏว่าในทางปฏิบัติ ศาลไม่สามารถนัดพิจารณาคดีผู้บริโภคตามระยะเวลาดังกล่าว ปัญหาและอุปสรรคในการค้นหาความจริงที่แม้หลักการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านกระบวนการพิจารณาจะกำหนดให้ผู้พิพากษามีบทบาทในเชิงรุกเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานมากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติศาลยังใช้อำนาจหรือมีบทบาทในการไต่สวนคดีผู้บริโภคไม่เต็มที่ เนื่องจากเคยชินอยู่กับจารีตปฏิบัติในระบบกล่าวหาและยังขาดความชำนาญในการไต่สวน และปัญหาในเรื่องรูปแบบการพิจารณาคดีที่แต่ละศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีผู้บริโภคกำหนดแตกต่างกันไปตามแนวคิดของผู้บริหารศาล เช่น การเปิดแผนกคดีผู้บริโภคในศาลแพ่ง หรือการจัดตั้งศูนย์คดีผู้บริโภคขึ้นในศาลจังหวัดและศาลแขวงบางแห่งเพื่อให้คู่ความในคดีผู้บริโภคเข้ามาทำการไกล่เกลี่ย และพิจารณาคดีได้โดยสะดวกแบบการให้บริการ ณ จุดเดียว (One stop service) การพิจารณาคดีผู้บริโภครวมกับการ

ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีประเภทอื่นที่ศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาลแต่ละศาล หรือการนัดพิจารณาคดีโดยเฉลี่ยสำนวนคดีให้แก่ผู้พิพากษาแยกพิจารณาตามห้องพิจารณาในระบบพิจารณาคดีต่อเนื่องและครบองค์คณะ แต่ยังไม่ปรากฏว่า มีการสำรวจหรือวิจัยว่าการบริหารจัดการคดีในรูปแบบใดมีประสิทธิภาพมากที่สุด จากรายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี 2556 – 2559 พบว่า ในปี 2556 มีคดีผู้บริโภคขึ้นสู่ศาล 374,517 คดี ในปี 2557 มีคดีผู้บริโภคขึ้นสู่ศาล 452,674 คดี ในปี 2558 มีคดีผู้บริโภคขึ้นสู่ศาล 521,426 คดี และในปี 2559 มีคดีผู้บริโภคขึ้นสู่ศาล 777,114 คดี โดยในแต่ละปีมีปริมาณคดีผู้บริโภคมากกว่าคดีแพ่งทั่วไปกว่า 2 เท่า ขึ้นไป ในปี 2556 มีคดีผู้บริโภคค้างพิจารณา 54,768 คดี ในปี 2557 มีคดีผู้บริโภคค้างพิจารณา 71,140 คดี ในปี 2558 มีคดีผู้บริโภคค้างพิจารณา 80,632 คดี และในปี 2559 มีคดีผู้บริโภคค้างพิจารณา 114,943 คดี จากข้อมูลสถิติคดีดังกล่าวจะเห็นได้ว่า คดีผู้บริโภคมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของคดีผู้บริโภคที่ขึ้นสู่ศาลและคดีผู้บริโภคที่ค้างพิจารณาในแต่ละปีอย่างต่อเนื่อง จนอาจกล่าวได้ว่า แม้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 จะกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้ศาลพิจารณาคดีไปด้วยความรวดเร็วเพียงใด แต่หากขาดการบริหารจัดการคดีที่มีประสิทธิภาพก็ย่อมส่งผลให้คดีผู้บริโภคไม่อาจเสร็จการพิจารณาอย่างรวดเร็วได้ตามวัตถุประสงค์ของหลักเกณฑ์ในกฎหมายดังกล่าว ในแต่ละปีมีคดีผู้บริโภคค้างพิจารณาอยู่เป็นจำนวนมาก สะท้อนให้เห็นถึงระบบการบริหารจัดการคดีที่ยังไม่สามารถเอื้ออำนวยให้ผู้บริโภคเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัญหากระบวนการพิจารณาที่ล่าช้านี้ได้ถูกกำหนดเป็นประเด็นสำคัญประการหนึ่งในแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมอีกด้วย จากเหตุผลดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีการศึกษา

ถึงแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการคดีผู้บริโภค เพื่อให้สามารถอำนวยความสะดวกให้ผู้บริโภคอย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ ทั้งถึง และเท่าเทียมกันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการคดีผู้บริโภค
- 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบวิธีการบริหารจัดการคดีผู้บริโภคของไทยและต่างประเทศ
- 3) เพื่อศึกษาถึงองค์ประกอบของการบริหารจัดการคดีผู้บริโภค และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาวิธีการบริหารจัดการคดีผู้บริโภคที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

สมมุติฐานของการวิจัย

หากได้นำวิธีการบริหารจัดการคดี 7 ด้าน อันได้แก่ 1) การระงับข้อพิพาททางเลือก 2) การแยกประเภทคดีที่มีความแตกต่างกัน 3) การควบคุมคดีตั้งแต่เริ่มต้นและติดตามความก้าวหน้าของคดี 4) การกำหนดกรอบระยะเวลามาตรฐานในการพิจารณาคดีแต่ละประเภทให้เหมาะสม 5) การปรับบทบาทของผู้พิพากษาในการค้นหาความจริงเชิงรุก 6) การกำหนดรูปแบบการพิจารณาคดีแบบไม่เป็นทางการ และ 7) การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการพิจารณาคดีมาใช้ในการบริหารจัดการคดีผู้บริโภคจะทำให้การบริหารจัดการคดีผู้บริโภคในศาลยุติธรรมมีประสิทธิภาพในการพัฒนาระบบการคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทยยิ่งขึ้น

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษานี้มุ่งศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการคดีผู้บริโภคที่เกิดขึ้นนับแต่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มีผลบังคับใช้ โดยการศึกษาในเชิงเนื้อหาของกฎหมายและการนำกฎหมายไปใช้บริหารจัดการคดีผู้บริโภค นอกจากนี้ยังศึกษาเปรียบเทียบวิธีการบริหารจัดการคดีผู้บริโภคของไทยและต่างประเทศ

เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการคดีผู้บริโภค โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary research) เพื่อนำไปสู่การกำหนดสมมุติฐานของการวิจัย

2) การค้นคว้าวิจัยภาคสนามโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทางสถิติในด้านจำนวนบุคลากร งบประมาณ ปริมาณคดี และระยะเวลาการพิจารณาคดี ของศาลชั้นต้นในศาลยุติธรรม ด้วยวิธีวิจัย แบบ สุ่ม ตัวอย่าง (Sample survey research) แบบเจาะจง โดยเลือกศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลจังหวัดนนทบุรี และศาลจังหวัดพญาซึ่งศาลที่มีปริมาณคดีมากเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการศึกษา

3) พิสูจน์สมมุติฐานในการวิจัย พร้อมทั้งศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการคดีผู้บริโภคให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยใช้การค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary research) และใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) บุคลากรในศาลยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีผู้บริโภค และเป็นผู้เชี่ยวชาญในการบริหารจัดการคดีผู้บริโภค โดยการเลือกแบบเจาะจงสัมภาษณ์ตัวแทนคณะอนุกรรมการส่งเสริมระบบการพิจารณาคดีครอบครัวและต่อเนื่องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพงานคดี 1 ท่าน ผู้พิพากษาแผนกคดีผู้บริโภคในศาลแพ่ง 2 ท่าน เจ้าพนักงานคดีประจำศาลแพ่ง 1 ท่าน ผู้พิพากษาในศาลแพ่งกรุงเทพใต้ 2 ท่าน เจ้าพนักงานคดีประจำศาลแพ่งกรุงเทพใต้ 1 ท่าน ผู้พิพากษาในศาลจังหวัดนนทบุรี 2 ท่าน เจ้าพนักงานคดีประจำศาลจังหวัดนนทบุรี 1 ท่าน ผู้พิพากษาในศาลจังหวัดพญา 2 ท่าน และเจ้าพนักงานคดีประจำศาลจังหวัดพญา 1 ท่าน รวม 13 ท่าน

ผลของการวิจัย

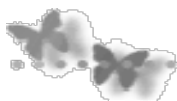
เมื่อนำองค์ประกอบของการบริหารจัดการคดีผู้บริโภคที่มีประสิทธิภาพทั้ง 7 ประการ ไปทำการทดสอบโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) บุคลากรในศาลยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีผู้บริโภคและเป็นผู้เชี่ยวชาญในทางการบริหารจัดการคดีผู้บริโภคทั้งในส่วนผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง และระดับปฏิบัติการ จำนวน 13 ท่าน ต่างให้ความเห็นตรงกันว่า องค์ประกอบทั้ง 7 ประการ (7 elements of Consumer case management) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการทำให้การบริหารจัดการคดีผู้บริโภคมีรูปแบบที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่าหากได้นำวิธีการบริหารจัดการคดี 7 ประการมาใช้ในการบริหารจัดการคดีผู้บริโภคจะทำให้การพัฒนากระบวนการคุ้มครองผู้บริโภคในศาลยุติธรรมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การอภิปรายผล

ระบบการคุ้มครองผู้บริโภคนั้นแบ่งได้เป็นระบบการป้องกันการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค และระบบการชดเชยเยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภค จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยนั้นมีการใช้ระบบการป้องกันการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคผ่านมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคทางฝ่ายบริหารโดยมีคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคในส่วนกลางและคณะอนุกรรมการในส่วนภูมิภาคตามจังหวัดต่าง ๆ เป็นหน่วยงานหลัก ซึ่งมีระบบการชดเชยเยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภครวมอยู่ด้วย โดยหน่วยงานนี้มีหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคเพื่อเข้าสู่ขั้นตอนของการไกล่เกลี่ยและระงับข้อพิพาทอันนำไปสู่การชดเชยเยียวยาให้แก่ผู้บริโภคซึ่งเป็นภาคสมัครใจ หากไม่สามารถตกลงกันได้ ก็ยังคงเป็นหน้าที่ของผู้บริโภคที่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล แม้ตามบทบัญญัติของกฎหมายคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจะมีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคได้ก็ตาม

แต่ในทางปฏิบัติมีการฟ้องคดีแทนผู้บริโภคน้อยมาก ผู้บริโภคมักจะต้องเริ่มเข้าสู่กระบวนการใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลเอง ศาลจึงมีบทบาทสำคัญในการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภค รวมทั้งอำนวยความสะดวกและแก้ไขปัญหาในคดีผู้บริโภคด้วย สำหรับการสร้างมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภคทางกระบวนการพิจารณาคดีในศาลนั้นมีพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 บัญญัติหลักเกณฑ์และวิธีการต่าง ๆ ไว้ มีทั้งเนื้อหาของกฎหมายวิธีพิจารณาความ กฎหมายสารบัญญัติ กฎหมายปกครอง กฎหมายลักษณะพยาน และหลักการบริหารจัดการคดี มาบัญญัติรวมไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้เพื่อประโยชน์แก่การคุ้มครองผู้บริโภค อันเป็นการสร้างระบบป้องกันการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคและระบบการชดเชยเยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภคขึ้นในกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภคของศาลยุติธรรม

ตามแนวคิดในการบริหารงานศาล (Court Management) มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การบริหารจัดการคดี (Caseflow Management) ความเป็นผู้นำ (Leadership) การกำหนดวิสัยทัศน์ และการวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Visioning and Strategic Planning) องค์ประกอบโดยรวม (Essential components) การติดต่อสื่อสาร (Court community Communication) การจัดการทรัพยากร งบประมาณ และการเงิน (Resources Budget and Finance) การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) การฝึกอบรมและพัฒนา (Education Training and Development) การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Management) จะเห็นได้ว่า การบริหารจัดการคดีเป็นองค์ประกอบสำคัญลำดับแรกของการบริหารงานในศาล ดังนั้น ในการบริหารจัดการคดีผู้บริโภคให้มีประสิทธิภาพจึงมีความ

จำเป็นที่ต้องทำความเข้าใจถึงองค์ประกอบของการบริหารจัดการคดีผู้บริโภค เพื่อนำมากำหนดวิธีการบริหารจัดการคดีที่มีประสิทธิภาพได้ดังนี้

1) ระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ในปัจจุบันจำนวนประชากรของแต่ละประเทศเพิ่มขึ้น สังคมมีความเจริญเติบโตในทางการค้าและเศรษฐกิจจึงทำให้เกิดปัญหาข้อพิพาทเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ปริมาณคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมจำนวนมากและมีแนวโน้มเพิ่มปริมาณขึ้นอย่างต่อเนื่องแทบทุกประเทศ ซึ่งการระงับข้อพิพาทที่ได้รับการยอมรับอย่างมาก คือ การใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาล แต่การดำเนินคดีในศาลนั้นมีกฎเกณฑ์ ขั้นตอนที่ต้องปฏิบัติ รายละเอียด วิธีการที่ซับซ้อนทำให้การดำเนินคดีในศาลโดยวิธีพิจารณาคดีตามปกติต้องใช้ระยะเวลายาวนาน และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ส่งผลทำให้ท้ายที่สุดการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทในสังคมก็ไม่อาจแก้ไขเยียวยาให้คู่กรณีได้ ทั้งบางครั้งยังกลับยิ่งสร้างความขัดแย้งให้มากยิ่งขึ้นไปอีก ดังนั้น รัฐจึงจำเป็นที่จะต้องพยายามแสวงหาเครื่องมือและกลไกขึ้นเพื่อระงับข้อพิพาทให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบันที่ต้องการความรวดเร็วและเป็นธรรม จากการศึกษากระบวนการไกล่เกลี่ยในต่างประเทศพบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษต่างได้พัฒนากระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในภาคเอกชนเพิ่มมากยิ่งขึ้น ทำให้การระงับข้อพิพาทของทั้งสองประเทศมีทั้งการระงับข้อพิพาทด้วยกระบวนการทางศาลและไม่ใช้กระบวนการทางศาล การนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในศาลและไม่ใช้กระบวนการทางศาลจึงเป็นทางเลือกที่เป็นประโยชน์แก่คู่ความและระบบการบริหารจัดการคดีผู้บริโภคในศาล

2) การแยกประเภทคดี

จากการศึกษาการบริหารจัดการคดีของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษซึ่งมี

การปฏิรูปกระบวนการพิจารณาความแพ่งโดยนำวิธีการบริหารจัดการคดีมาใช้เพื่อทำให้กระบวนการพิจารณาความแพ่งเกิดความเป็นธรรม รวดเร็ว ด้วยค่าใช้จ่ายที่ไม่แพงนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดให้ศาลสหพันธรัฐต่าง ๆ ดำเนินการริเริ่มการปฏิรูปการดำเนินคดีแพ่งในศาลด้วยการศึกษาจากปัญหาในศาลนั่นเอง โดยนำการบริหารจัดการคดีที่มีความแตกต่างกันสำหรับคดีแต่ละประเภทมาใช้ อันส่งผลให้กระบวนการบริหารจัดการคดีในประเทศสหรัฐอเมริกามีประสิทธิภาพ สำหรับการใช้ปฏิรูปกระบวนการพิจารณาความแพ่งในประเทศอังกฤษนั้นได้นำวิธีแบ่งช่องทางในการดำเนินคดี (Tracks) สำหรับคดีที่จำเลยยื่นคำให้การต่อสู้ ซึ่งไม่ใช่คดีที่จำเลยขาดนัดไว้ 3 ช่องทาง ได้แก่ (1) ช่องทางการดำเนินคดีทุนทรัพย์เล็กน้อย (Small claims track) (2) ช่องทางในการดำเนินคดีเร่งพิเศษ (Fast track) (3) ช่องทางการดำเนินคดีทุนทรัพย์สูง (Multi track) แต่ละช่องทางมีวิธีการบริหารจัดการคดีแตกต่างกัน อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างกลไกการบริหารจัดการคดี (Case Management) เมื่อนำแนวทางการบริหารจัดการคดีของทั้งสองประเทศมาเปรียบเทียบกับการบริหารจัดการคดีของศาลยุติธรรมนั้น จะเห็นได้ว่า ศาลยุติธรรมมีการแยกประเภทคดีที่แตกต่างกันตามลักษณะคดีแล้วนำมาใช้วิธีการจัดการให้เหมาะสมเพื่อทำให้การบริหารจัดการคดีของศาลมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน

3) การควบคุมและติดตามความก้าวหน้าของการพิจารณาคดี

แนวคิดในการบริหารนั้นถือว่าการมีระบบควบคุมตรวจสอบการทำงานเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการบริหารจัดการที่ดี เช่น กระบวนการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานและการแก้ไขเพื่อให้งานเป็นไปตามที่ต้องการ ซึ่งมีกลยุทธ์ 3 อย่างในการควบคุม คือ การควบคุมโดยยึดหลัก

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ราชการ (Bureaucratic control) การควบคุมการตลาด (Market control) และการควบคุมเป็นกลุ่ม (Clan control) สำหรับการควบคุมและติดตามความก้าวหน้าของการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมในปัจจุบันภายใต้ระบบการพิจารณาคดีครอบครัว คณะและต่อเนื่องได้ยึดหลักราชการ (Bureaucratic control) คือ การใช้กฎเกณฑ์ข้อบังคับและอำนาจบังคับบัญชาที่เป็นทางการเป็นแนวในการควบคุมโดยใช้การรายงานทางสถิติการพิจารณาคดี สถิติการเลื่อนคดี การประเมินผลการปฏิบัติงานให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งอาจเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลหรืออธิบดีผู้พิพากษาทราบ เพื่อควบคุมและติดตามความก้าวหน้าของการพิจารณาคดีเป็นส่วนรวม ทำให้การพิจารณาคดีมีความสอดคล้องกัน โดยมีศูนย์นัดความ ในแต่ละศาลซึ่งเป็นส่วนงานช่วยพิจารณาคดีทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานในการควบคุมและติดตามความก้าวหน้าของการพิจารณาคดีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการพิจารณาคดี

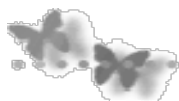
4) การกำหนดระยะเวลามาตรฐานในการพิจารณาคดี

ในเรื่องระยะเวลาในการพิจารณาคดีนี้ศาลแห่งสหภาพยุโรป วางหลักไว้ว่า การใช้ระยะเวลาในการพิจารณาคดีที่ยาวนานโดยปราศจากเหตุผลสมควรมัน ถือว่าเป็นการปฏิเสธการให้ความยุติธรรม และเป็นการกระทำที่ขัดต่อสิทธิขั้นพื้นฐานในการได้รับความคุ้มครองการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ทั้งเป็นการละเมิดต่อหลักสิทธิมนุษยชนตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปในด้านการได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมภายในเวลาอันสมควร สอดคล้องกับแนวคิดของนักกฎหมายและประชาชนทั่วไปที่ต่างยอมรับว่า ความยุติธรรมที่ล่าช้านั้น คือการปฏิเสธความยุติธรรม แต่การพิจารณาคดีในศาลย่อมต้องใช้ระยะเวลา ทั้งในการรับฟังพยานหลักฐานและความรอบคอบในการพิจารณาพิพากษาคดี ดังนั้น การ

นิยามความหมายของการพิจารณาคดีที่ล่าช้า หรือระยะเวลาที่ยาวนานเกินกว่ามาตรฐานที่กำหนดสำหรับประเภทคดีนั้น ๆ ให้ชัดเจนและแจ้งให้ผู้รับผิดชอบทราบจะช่วยลดหรือป้องกันปัญหาความล่าช้าที่เกิดขึ้น โดยการบริหารจัดการเวลาไม่เพียงมุ่งเน้นเฉพาะการประเมินระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนของการพิจารณาคดีเท่านั้น แต่ยังเน้นระยะเวลาทั้งหมดที่ใช้ในการพิจารณาคดีตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดซึ่งรวมถึงการบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลด้วย และเมื่อทราบว่า คดีที่พิจารณาคดีใดมีความล่าช้าเกิดขึ้นแล้ว การกำหนดบุคคลหรือหน่วยงานผู้รับผิดชอบให้มีหน้าที่รายงานให้ศาลทราบถึงความล่าช้าดังกล่าว รวมทั้งสามารถกำหนดขั้นตอนในการแก้ปัญหาความล่าช้าในปัจจุบันและวางแผนป้องกันสำหรับอนาคตด้วย โดยกำหนดกลยุทธ์และวิธีการที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งเร่งรัดการพิจารณา คดีให้รวดเร็วขึ้นเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่คู่ความอันเนื่องมาจากความล่าช้านั้น จากการศึกษาพบว่า ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีระบบการบริหารจัดการคดีที่มีลักษณะเด่นในเรื่องการกำหนดมาตรฐานตัวชี้วัดด้านการบริหารจัดการเวลาในการพิจารณาคดีของศาล โดยการสร้างตัวชี้วัดเกี่ยวกับการบริหารเวลาในการพิจารณาคดีไว้เพื่อให้ศาลและคู่ความต่างตระหนักถึงการใช้ระยะเวลาในการพิจารณาคดีอย่างคุ้มค่า

5) บทบาทของผู้พิพากษาในการค้นหาความจริง

ก่อนพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ.2551 มีผลบังคับใช้ การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแพ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของไทยนั้นเน้นใช้ระบบกล่าวหาเป็นหลัก ซึ่งเป็นรูปแบบของการค้นหาความจริงในคดีที่ใช้เป็นหลักในระบบกฎหมายแบบ Common Law เช่น อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา โดยบทบาทของผู้พิพากษาถูกจำกัดให้เป็นเพียงผู้ตัดสินคดี

หน้าที่ในการนำเสนอพยานหลักฐานเป็นของคู่ความ ผู้พิพากษาไม่มีอำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐาน หรือสืบพยานเพิ่มเติม หรือเรียกพยานมาสืบเองแต่อย่างใด ทำให้บางครั้งเกิดการยกฟ้องเพราะความผิดพลาดของคู่ความในทางเทคนิคการนำเสนอพยานหลักฐานขึ้นอยู่กับประจำ คู่ความทั้งสองฝ่ายมีบทบาทเป็นคู่ต่อสู้ มีกฎหมายวางหลักในการสืบพยานหลักฐานที่เคร่งครัด ศาลมีโอกาสใช้ดุลยพินิจได้น้อย มีบทตัดพยานเด็ดขาดที่ไม่ยอมให้ศาลรับฟังพยานบางประเภทที่นำเสนอไม่ถูกต้องเข้าสู่สำนวนความ การใช้การซักถาม การถามค้าน และการถามดิงพยานที่มากับความเป็นไปตามกฎหมายที่ชัดเจน ระบบกล่าวนั้นนั้นถูกมองว่าเหมาะสมกับกรณีที่คู่ความมีความรู้ ความสามารถในการกฎหมายที่เท่าเทียมกัน ซึ่งโดยปกติคู่ความทั้งสองฝ่ายต่างมีทนายความในการให้คำปรึกษาและจัดเตรียมพยานหลักฐานในการนำเสนอถึงข้ออ้างของฝ่ายตน จากการศึกษาบทบาทของผู้พิพากษาในการค้นหาความจริงของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษซึ่งมีรูปแบบการพิจารณาคดีแบบระบบกล่าวนั้น พบว่า แม้ประเทศสหรัฐอเมริกาจะเป็นประเทศที่ใช้ระบบกล่าวนั้นเป็นหลัก แต่จากการใช้ระบบกล่าวนั้นที่เน้นให้คู่ความมีบทบาทในการนำเสนอพยานหลักฐานเป็นหลัก โดยผู้พิพากษาเพียงแต่วางตนเป็นกลางนั้น ทำให้เกิดปัญหาการพิจารณาคดีที่ล่าช้าเป็นเวลานานมาก ในการปฏิรูปกระบวนการวิธีพิจารณาความแพ่งของประเทศสหรัฐอเมริกาจึงเน้นที่การปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้พิพากษาให้มีบทบาทในฐานะผู้บริหารจัดการคดี โดยเข้ามาควบคุมคดีและประสานงานในกระบวนการก่อนการพิจารณาคดี และนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการติดตามคดี ส่วนในการปฏิรูปกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งครั้งใหญ่ในประเทศอังกฤษก็มีการปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้พิพากษาให้มีบทบาทในการบริหารจัดการคดีในเชิงรุกเพื่อให้

การดำเนินคดีเป็นไปโดยรวดเร็วและเป็นธรรม ด้วยการกำหนดประเด็นข้อพิพาทตั้งแต่เริ่มต้นคดี การกำหนดประเด็นที่จำเป็นต้องมีการสอบสวนหาความจริงและสืบพยานแล้วจำหน่ายประเด็นอื่นที่ไม่สมควรออกไป ตลอดจนการช่วยเหลือคู่ความในการตกลงกันเกี่ยวกับข้อพิพาททั้งหมดหรือบางส่วน แสดงให้เห็นว่า ประเทศที่ใช้ระบบกล่าวนั้นเป็นหลักก็พยายามที่จะแก้ไขปัญหาคดีที่ใช้ระบบพิจารณาคดีแบบกล่าวนั้นที่ล่าช้า โดยการนำบทบาทของผู้พิพากษาในระบบไต่สวนมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับระบบกฎหมายของตนมากขึ้น ส่วนประเทศญี่ปุ่นซึ่งใช้ระบบกฎหมายแบบ Civil Law แต่ได้รับอิทธิพลทางความคิดในระบบกฎหมายแบบ Common Law แบบประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้พิพากษาโดยในการปฏิรูปประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการพิจารณาในการสืบพยาน โดยศาลจะเป็นผู้สอบถามพยานก่อน เมื่อศาลสอบถามข้อเท็จจริงต่าง ๆ จากพยานเสร็จแล้วจึงจะให้คู่ความหรือทนายความสอบถาม เป็นระบบที่ได้รับการออกแบบมาเพื่อเร่งกระบวนการพิจารณาคดีของศาลให้รวดเร็วขึ้น อันเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความสะดวกในคดีผู้บริโภค

6) วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคที่ไม่เป็นทางการ

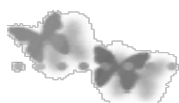
แนวคิดในการทำให้รูปแบบการพิจารณาคดีมีความไม่เป็นทางการนั้นเริ่มนับแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 นั้นมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและพัฒนาการทางกฎหมายที่สำคัญ โดยเปลี่ยนแปลงแนวคิดดั้งเดิมของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่มองว่า การใช้สิทธิเรียกร้องของคู่ความเป็นเรื่องของเอกชนที่ต้องดำเนินการเองภายใต้กฎกติกาที่รัฐกำหนดไปสู่แนวคิดรัฐสวัสดิการ ซึ่งมองว่ารัฐมีภาระในการดูแลสวัสดิการของประชาชน และสิทธิที่สำคัญประการหนึ่งของประชาชนคือ สิทธิใน

การเข้าถึงกระบวนการศาล โดยในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีการรับรองการเข้าถึงสิทธิในกระบวนการยุติธรรมเฉพาะรูปแบบการฟ้องคดีอย่างเป็นทางการ แต่ต่อมาได้มีการเรียกร้องสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยให้รัฐมีหน้าที่ทำให้ศาลเป็นองค์กรที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นผลจากนโยบายทางสังคม บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และการเรียกร้องทางสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ รัฐยุคใหม่ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการทำให้นโยบายทางสังคมบรรลุผล เช่น นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ความเท่าเทียมกันในการจ้างแรงงาน หรือความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งการบังคับการให้เป็นไปตามนโยบายเหล่านั้นต้องใช้กฎหมายในการฟ้องคดีอย่างเป็นทางการ แต่มีบุคคลในสังคมบางกลุ่มที่ต้องการได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษ เช่น ผู้บริโภค ประชาชนที่ได้รับผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม หรือผู้ยากไร้ที่เป็นเหยื่อของการเลือกปฏิบัติมักจะเป็นผู้ด้อยโอกาสในการฟ้องคดีเพื่อป้องกันสิทธิของตน จึงก่อให้เกิดช่องว่างหรือความต้องการทางกฎหมายที่สังคมต้องเข้ามาดูแลเป็นกระแสเรียกร้องให้เกิดการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยทั่วถึงและเท่าเทียม จึงมีความพยายามที่จะปรับปรุงกระบวนการพิจารณาในศาลให้ดีขึ้นและเหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้น ประเทศในทวีปยุโรปมีการปฏิรูปกระบวนการพิจารณาในศาลโดยนำกระบวนการพิจารณาคดีด้วยวาจา (Orality) หรือกระบวนการพิจารณาที่ไม่เคร่งครัดในเรื่องพยานหลักฐาน (The free evaluation of evidence) การรวมการพิจารณา (Concentration) ความใกล้ชิดในการติดต่อพบกันระหว่างผู้พิพากษา คู่ความและพยาน (Immediacy) และปรับบทบาทในเชิงรุกของผู้พิพากษาเพื่อค้นหาความจริง (Active judges) เป็นการช่วยให้เกิดความเท่าเทียมกัน

7) การใช้เทคโนโลยีในการพิจารณาคดี

ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ทำให้ในปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในทุกกระบวนการทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อช่วยลดระยะเวลาและขั้นตอนในการทำงาน ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาติดต่อราชการ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการบริหารจัดการคดี เช่น การจัดทำตารางนัดความลงเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต การส่งหมายทางอิเล็กทรอนิกส์ และการแจ้งคำสั่งศาลทางอิเล็กทรอนิกส์ จนมีการพัฒนาไปสู่ศาลนำร่องในระบบ E-court และการฟ้องคดีด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Filing) นอกจากนั้นส่วนของบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาัยมีบทบัญญัติให้สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ได้ เช่น การสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพทั้งทางแพ่งและอาญา การรับรองหมายอาญาที่ออกด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน เมื่อนำองค์ประกอบของการบริหารจัดการคดีผู้บริโภคทั้ง 7 ประการ ตามสมมุติฐานไปทำการทดสอบโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) บุคลากรในศาลยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีผู้บริโภคและเป็นผู้เชี่ยวชาญในทางการบริหารจัดการคดีผู้บริโภคทั้งในส่วนผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง และระดับปฏิบัติการ จำนวน 13 ท่าน ได้แก่ ตัวแทนคณะอนุกรรมการส่งเสริมระบบการพิจารณาคดีครอบครัวและต่อเนื่องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพงานคดี ผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกคดีผู้บริโภคในศาลแพ่ง ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในแผนกคดีผู้บริโภคศาลแพ่ง เจ้าหน้าที่งานคดีประจำศาลแพ่ง อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ผู้พิพากษาหัวหน้า

ศาลจังหวัดนนทบุรี ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะชั้นต้นในศาลจังหวัดนนทบุรี เจ้าพนักงานคดีประจำศาลจังหวัดนนทบุรี ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดพัทลุง ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะชั้นต้นในศาลจังหวัดพัทลุง และเจ้าพนักงานคดีประจำศาลจังหวัดพัทลุง ต่างให้ความเห็นตรงกันว่า องค์ประกอบทั้ง 7 ประการ (7 elements of Consumer case management) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการทำให้การบริหารจัดการคดีผู้บริโภคมีรูปแบบที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่าหากได้นำวิธีการบริหารจัดการคดี 7 ประการมาใช้ในการบริหารจัดการคดีผู้บริโภคจะทำให้การบริหารจัดการคดีผู้บริโภคในศาลยุติธรรมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในการพัฒนาระบบการคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาคดีผู้บริโภคควรนำการบริหารจัดการคดีผู้บริโภคทั้ง 7

ประการ ไปปรับใช้ อันได้แก่ 1) การระงับข้อพิพาททางเลือก 2) การแยกประเภทคดีที่มีความแตกต่างกัน 3) การควบคุมคดีตั้งแต่เริ่มต้นและติดตามความก้าวหน้าของคดี 4) การกำหนดกรอบระยะเวลามาตรฐานในการพิจารณาคดีแต่ละประเภทให้เหมาะสม 5) การปรับบทบาทของผู้พิพากษาในการค้นหาความจริงเชิงรุก 6) การกำหนดรูปแบบการพิจารณาคดีแบบไม่เป็นทางการ และ 7) การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการพิจารณาคดี

2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงหลักการบริหารจัดการคดีในศาลสำหรับคดีประเภทอื่น ๆ เพื่อการบริหารจัดการคดีแต่ละประเภทให้เหมาะสมกับลักษณะคดีนั้น ๆ โดยมีปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงคือ บุคลากรในศาล และปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาล ที่มีผลต่อการบริหารจัดการคดี

บรรณานุกรม

- มนตรี ศิลป์มหาบัณฑิต.(2544).การบริหารจัดการคดี. บทบัณฑิตย, เล่ม 57 ตอน 4, น.98.
- พิมพ์จิต จันทระอมพร.(2550).การบริหารจัดการคดี กรณีศึกษาเปรียบเทียบจากต่างประเทศและการนำมาประยุกต์ใช้ในศาลปกครองไทย. ภาคนิพนธ์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณชัย บุญบำรุง, ธนกร วรปรัชญากุล และสิริพันธ์ พลรบ.(2549).หลักและทฤษฎีกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม 2, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- เสนาะ ดิยาว.(2551).หลักการบริหาร. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.
- อภิสิทธิ์ ปัญญาใส.(2556).บทบาทของศาลในกระบวนการพิจารณาก่อนการสืบพยานในคดีแพ่ง.วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- European Commission for the Efficiency of Justice – CEPEJ, Time management checklist (Checklist of indicators for analysis of lengths of proceedings in the justice system
- James G. Apple. Case management in the court of the United States. บทบัณฑิตย, เล่ม 56 ตอน 2. น.189-190.
- Kalik S.James and others. Just,Speedy and Inexpensive? An Evaluation of Judicial Case Management under the Civil Justice Reform Act. Alabama law review.
- The National Association for Court management ข้อมูลจากเว็บไซต์ www.nacmn.net

การศึกษาความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ในเขตชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร

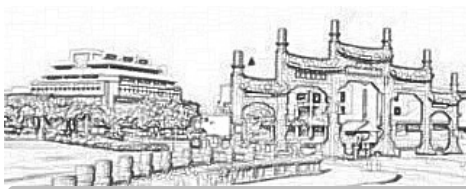
โดย ศิริรัตน์ วิชิตวาที

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะของผู้สูงอายุโดยคำนึงถึงความต้องการทางร่างกายของประชากรในวัยสูงอายุตามสภาพการณ์ในชีวิตประจำวันที่มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุที่ตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย และการอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ ที่มีความเพียงพอและสามารถใช้ประโยชน์ได้จริงในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ โดยใช้แบบเชิงสำรวจ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา กรณีศึกษาประชากรผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีผู้สูงอายุ ซึ่งมีการเก็บข้อมูลความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะในพื้นที่ ดังนี้ 1) ที่อยู่อาศัย 2) ศาสนสถาน และ 3) สถานที่สาธารณะ โดยมีหลักเกณฑ์ 2 ประเด็นในการเก็บข้อมูล ดังนี้ 1) ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และ 2) ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๕๐ คน

ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านทางลาด ด้านห้องน้ำ ด้านที่จอดรถ ด้านป้าย/สัญลักษณ์ และด้านบริการข้อมูล ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความต้องการมากที่สุด คือ ด้านบริการข้อมูล รองลงมาคือ ด้านห้องน้ำ และมีความต้องการน้อยที่สุด คือ ด้านทางลาดและผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างกับความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ด้านเพศ อายุสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ที่อยู่อาศัย ความพิการ การใช้กายอุปกรณ์ การช่วยเหลือตนเอง การพักอาศัย และอัตราการใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะที่แตกต่างกัน มีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, สิ่งอำนวยความสะดวก

The Study on Facilities Need for Elderly in Bangkok Urban Community

BY Sirirat Vichitwatee

Abstract

This article has a purpose. To study the needs of public facilities in the elderly. Taking into account the physical needs of the elderly population according to the situation. In daily life, it is suitable for the elderly who meet the needs of the body. And to facilitate the life of the elderly. Sufficient and practically usable in the life of the elderly. Use survey form. It is a tool to collect data from the target audience in the study. A case study of the elderly in Bangkok metropolitan area. There is a need for public facilities in the area as follows: 1) housing 2) religious places and 3) public places. There are 2 criteria for collecting data as follows: 1) Elderly people over 60 years old and 2) Elderly people living in Bangkok.

The research found that Demand for public facilities for the elderly is divided into 5 areas: And information services. The study population had the highest need for public facilities for the elderly. The demand for information services was the lowest, followed by the bathroom and the least demand, the ramp and study results. Comparison of the difference of the sample data with the demand for public facilities. For the elderly, the sample was sex, age, marital status. Education, occupation, income, housing, disability, physical therapy Self-help, housing, and the rate of use of public facilities vary. There is no need for public facilities for the elderly.

Keywords: Elderly, Facility

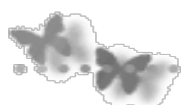

บทนำ

ในยุคปัจจุบันโครงสร้างของประชากรมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จึงควรมีการเตรียมการเพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่มากขึ้น บทความนี้จะขอกกล่าวถึงการก้าวขึ้นสู่ประชากรผู้สูงอายุอย่างรวดเร็วของสังคมไทย ส่งผลให้วิถีการดำรงชีวิตและพฤติกรรมของมนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงไปด้วย จนอาจเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการจัดสวัสดิการและบริการทางสังคมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้ และเนื่องจากผู้สูงอายุมีความต้องการที่จะมีบทบาทในการดำเนินชีวิตเหมือนบุคคลวัยอื่นๆ และจากวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีและการแพทย์ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น จึงมีผู้สูงอายุจำนวนมากที่ต้องการใช้ชีวิตนอกสถานที่พักอาศัย แต่ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุก็มีข้อจำกัดจากสุขภาพพะวะของผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน ด้วยสภาพร่างกายที่เปลี่ยนไปย่อมทำให้ผู้สูงอายุมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมตามสภาวะร่างกายที่ร่วงโรยลง แต่ยังคงใช้ชีวิตในสังคมได้ตามปกติ เช่น ไปเดินห้างสรรพสินค้า เดินออกกำลังกาย หรือพักผ่อนหย่อนใจตามสถานที่สาธารณะหรือบางคนต้องการใช้เวลาว่างซึ่งมีมากขึ้นเดินทางท่องเที่ยว หรือแม้กระทั่งเดินทางไปโรงพยาบาล แต่ถ้าที่สถานที่สาธารณะต่างๆ ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น ที่นั่งพักที่เฉพาะหรือช่องทางพิเศษสำหรับผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้รับการอำนวยความสะดวกและการดำเนินชีวิต ก่อให้เกิดความไม่สะดวกสบายในการใช้ชีวิตอย่างปกติและไม่สามารถเข้าถึงการจัดบริการสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกตามสถานที่สาธารณะที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่อยากจะออกมาใช้ชีวิตนอกบ้าน ติดบ้าน หรือติดเตียง ทำให้เกิดปัญหาการดูแลผู้สูงอายุ ส่งผลทางร่างกาย จิตใจ และคุณภาพ

ชีวิตของผู้สูงอายุ ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในที่สาธารณะต่างๆ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง อีกทั้งอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุในที่สาธารณะก็มีความสำคัญ ที่ช่วยเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกปลอดภัย สามารถเดินทางและใช้ชีวิตได้สะดวกมากขึ้น ไม่รู้สึกว่าเป็นปัญหาในการใช้ชีวิต เหล่านี้จึงเป็นส่วนที่ส่งผลให้ผู้สูงอายุอยากออกมาชีวิตนอกบ้าน และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติในสังคม

การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุนั้นนอกจากจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเรื่องสุขภาพกายแล้ว ยังมีส่วนช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตด้วย เพราะทำให้ผู้สูงอายุได้รับโอกาสและการมีส่วนร่วมในสังคม โดยประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว เพราะทุกภาคส่วนให้ความสำคัญ เร่งดำเนินการในทุกระดับ รวมถึงการผลักดันให้เกิดการปฏิบัติตามกฎหมาย และนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม โดยการปรับสภาพแวดล้อมให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนทุกคน เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง และเป็นเรื่องของทุกคนที่ต้องช่วยกันจะทำอย่างไรให้ผู้สูงอายุ และคนพิการสามารถพึ่งตนเองได้มากที่สุด เพื่อให้ผู้สูงอายุและคนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ โดยไม่เป็นภาระกับผู้อื่น ในส่วนของการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะสถานที่ราชการ และบริการสาธารณะในด้านต่างๆ ปรากฏว่าประชาชนบางส่วนยังไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากการบริการสาธารณะเหล่านี้ โดยเฉพาะผู้สูงอายุและคนพิการ ซึ่งอาจจะเกิดจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่มีการบูรณาการร่วมกัน จึงมีการเตรียมการกับเรื่องดังกล่าว ในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

การจัดสถานที่สาธารณะในเรื่องการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งในและนอกอาคารสำหรับผู้สูงอายุนั้นยังไม่เข้มงวดทำให้สถานที่สาธารณะส่วนใหญ่ยังออกแบบไม่ได้ มาตรฐาน หรือออกแบบเพียงเท่ามาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดไว้เท่านั้น ดังนั้นสถานที่สาธารณะ จึงประสบกับปัญหาการจัดบริการสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ตามความสำคัญดังกล่าวการดูแลผู้สูงอายุจึงเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมไทยได้อย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี อีกทั้งเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตแต่ละวันอย่างมีความสุข มีอิสระที่จะดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพตามที่คุณสูงอายุต้องการ ถึงแม้สภาพร่างกายจะเสื่อมถอยไป การจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ รวมถึงการให้บริการด้านต่างๆ ล้วนเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญที่ผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเองได้นอกจากนี้ยังเป็นการเสริมสร้างความปลอดภัย นำมาซึ่งการมีสุขภาพกายและสุขภาพใจสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งเป็นการสร้างตระหนักและการเตรียมความพร้อมที่จะให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง โดยพึ่งพาผู้อื่นน้อยที่สุด ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความสุขกายสบายใจในบั้นปลายของชีวิต นอกจากนี้จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเรื่องสุขภาพกายแล้วยังมีส่วนช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตด้วยเพราะทำให้ผู้สูงอายุได้รับโอกาส และการมีส่วนร่วมในสังคม และการศึกษาเรื่องความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในเขตชุมชนเมืองจึงมีความสำคัญในการเสริมสร้างความปลอดภัย นำมาซึ่งการมีสุขภาพกายและสุขภาพใจสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งเป็นการสร้างตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพและการจัดสวัสดิการต่างๆ ในด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก โดยคำนึงถึงความต้องการทางร่างกายของประชากรในวัยสูงอายุ

ตามสภาพการณ์ในชีวิตประจำวันที่มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุที่ตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย และการอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ ที่มีความเพียงพอและสามารถใช้ประโยชน์ได้จริงในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ

ทั้งนี้การจัดสถานที่สาธารณะในเรื่องการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งในและนอกอาคารสำหรับผู้สูงอายุนั้นยังไม่เข้มงวดทำให้สถานที่สาธารณะส่วนใหญ่ยังออกแบบไม่ได้ มาตรฐาน หรือออกแบบเพียงเท่ามาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดไว้เท่านั้น ดังนั้นสถานที่สาธารณะ จึงประสบกับปัญหาการจัดบริการสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นที่จะสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และการรับรู้ต่อสวัสดิการด้านบริการสาธารณะว่ามีความเหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสริมสร้างความปลอดภัย นำมาซึ่งการมีสุขภาพกายและสุขภาพใจสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งเป็นการสร้างตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพและการจัดสวัสดิการต่างๆ จึงนำเสนอบทความวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ที่มีความเข้าใจถึงลักษณะการจัดบริการ รวมถึงศึกษาถึงความต้องการต่อการใช้ชีวิตในที่สาธารณะในปัจจุบัน ในประเภทดังนี้ 1) ทางลาด 2) ห้องน้ำ 3) ที่จอดรถ 4) ป้าย/สัญลักษณ์ และ 5) บริการข้อมูล

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาความต้องการการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะของผู้สูงอายุ

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

- การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ หมายถึง การบริการสาธารณะให้กับผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์กับการใช้ชีวิตประจำวันได้

- ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ หมายถึง ความต้องการที่ตอบสนองความรู้สึกร่างกายของประชากรในวัยสูงอายุ ในที่นี้หมายถึง ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก 5 ประเภท ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2552 ได้แก่ 1) ทางลาด 2) ห้องน้ำ 3) ที่จอดรถ 4) ป้าย/สัญลักษณ์ และ 5) บริการข้อมูล

สมมติฐานการวิจัย

ผู้สูงอายุที่เพศ ทุกวัยมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกที่แตกต่างกัน ปัจจัยเสริมที่ทำให้เกิดความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกคือ การดูแลของบุคคลในครอบครัว สุขภาพและการช่วยเหลือตนเองของผู้สูงอายุ

ระเบียบวิธีการวิจัย

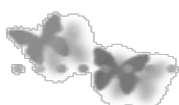
การวิจัยครั้งนี้มีการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Study) จากตำรา หนังสือ บทความ ผลงานวิจัย เอกสารวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและการศึกษาภาคสนาม (Field Study) โดยใช้แบบเชิงสำรวจเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ประชากร คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป โดยในเขตกรุงเทพมหานคร มีผู้สูงอายุ จำนวน 978,455 คน (ข้อมูลจากระบบสถิติทางการทะเบียน เดือนธันวาคม พ.ศ. 2560) โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มที่ผู้วิจัยใช้เหตุผลในการเลือกเพื่อความเหมาะสมในการวิจัย โดยมีหลักเกณฑ์ 2 ประเด็นในการเก็บข้อมูล ดังนี้ 1) ผู้สูงอายุที่มีอายุ

ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และ 2) ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 250 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิด ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) สถานภาพสมรส 4) ระดับการศึกษา 5) อาชีพ 6) รายได้ 7) ที่อยู่อาศัย 8) ความพิการของผู้สูงอายุ 9) การใช้กายอุปกรณ์ของผู้สูงอายุ 10) การช่วยเหลือตนเอง 11) ผู้สูงอายุอาศัยอยู่กับใคร และ 12) อัตราการใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกในสาธารณะ ส่วนที่ 2 ศึกษาความต้องการการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน ได้แก่ 1) ทางลาด 2) ห้องน้ำ 3) ที่จอดรถ 4) ป้าย/สัญลักษณ์ และ 5) บริการข้อมูล ส่วนที่ 3 คำถามปลายเปิดข้อเสนอแนะการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ โดยให้ผู้สูงอายุแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระ

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาใช้วิธีการนำแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการติดต่อประสานขอความร่วมมือเพื่อสำรวจและเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 250 ชุดแล้วนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบสถิติความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ โดยใช้ไคสแควร์ (Chi-square) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001, 0.01 และ 0.05

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.8 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 45.2 โดยส่วนใหญ่มีอายุ 60-69 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.6 โดยมีอายุสูงสุด 93 ปี มีอายุน้อยที่สุด 60 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 48.8 และน้อยที่สุด คือ มีสถานภาพหย่า/แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 11.2 ส่วนมากจบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 27.6 และน้อยที่สุด คือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 0.8 การประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่เกษียณอายุการทำงาน/ว่างงาน คิดเป็นร้อยละ 37.6 รองลงมาคือ อาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 14.4 รายได้ต่อเดือน ส่วนมากมีรายได้ 0-5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.2 รองลงมาคือมีรายได้ 10,001-15,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 27.6 และน้อยที่สุด คือ มีรายได้ 20,001 บาท ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4.4 โดยมีรายได้สูงสุด 23,000 บาท รายได้น้อยที่สุด 600 บาท ที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่เป็นบ้านของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 65.6 รองลงมาคือ อาศัยอยู่กับผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 22.0 ความพิการ ส่วนใหญ่ไม่พิการ คิดเป็นร้อยละ 76.4 และพิการ คิดเป็นร้อยละ 23.6 โดยเป็นการพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย คิดเป็นร้อยละ 11.6 และน้อยที่สุด คือ พิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม คิดเป็นร้อยละ 1.2 การใช้กายอุปกรณ์ ส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้กายอุปกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 81.6 และมีการใช้กายอุปกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 18.4 โดยเป็นการใช้แว่นตา/แว่นขยาย คิดเป็นร้อยละ 7.2 และน้อยที่สุด คือ การใช้เครื่องช่วยฟัง คิดเป็นร้อยละ 1.2 การช่วยเหลือตนเอง ส่วนใหญ่จะช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้ คิดเป็นร้อยละ 89.6 รองลงมาคือ ช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้บางเรื่อง เช่น อาบน้ำ กินอาหารเอง เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 8.4 การพักอาศัย ส่วนใหญ่พักอาศัยกับบุตร คิดเป็นร้อยละ 64.4 รองลงมาคือ พักอาศัยกับคู่สมรส คิด

เป็นร้อยละ 48.0 และน้อยที่สุด คือ พักอาศัยลำพังคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 10.4 และอัตราการใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะ ส่วนใหญ่ใช้บริการ 1-3 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 65.2 รองลงมาคือ ไม่เคยได้รับการบริการสิ่งอำนวยความสะดวก คิดเป็นร้อยละ 14.0 และน้อยที่สุด คือ การใช้เป็นประจำทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 0.4

2. ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ

2.1 ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ด้านทางลาด

พื้นผิวต่างสัมผัสก่อนทางลาด จะช่วยให้ผู้สูงอายุทราบได้ว่าจะทางลาดในทางเดินพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 54.0 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 44.4 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และสุดท้ายร้อยละ 1.6 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการทำชันพักในทางลาดยาวเกิน 6 เมตร ช่วยสร้างสะดวก สบายที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากที่สุด

พื้นผิวสัมผัสควรมีความเรียบ ไม่ลื่น และมีความมั่นคงแข็งแรง ช่วยให้ผู้สูงอายุมีความต้องการใช้งานสิ่งอำนวยความสะดวกมากยิ่งขึ้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 52.0 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 46.8 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด และสุดท้ายร้อยละ 1.2 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการพื้นผิวสัมผัสควรมีความเรียบ ไม่ลื่น และมีความมั่นคงแข็งแรง ช่วยให้ผู้สูงอายุมีความต้องการใช้งานสิ่งอำนวยความสะดวกมากยิ่งขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด

ทางลาดที่มีความกว้างไม่น้อยกว่า 1.5 เมตร จะช่วยให้มีความสะดวกในการเคลื่อนไหวได้ดี

ขึ้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 53.6 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 45.2 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด และสุดท้ายร้อยละ 0.0 มีความต้องการอยู่ในระดับน้อยและระดับน้อยที่สุด โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการทางลาดที่มีความกว้างไม่น้อยกว่า 1.5 เมตร จะช่วยให้มีความสะดวกในการเคลื่อนไหวได้ดีขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับพื้นที่ต่างกัน 2 เซนติเมตร ควรมีทางลาดเพื่อจะสามารถช่วยให้สะดวกในการเดิน พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 52.0 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 46.0 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด และสุดท้ายร้อยละ 0.0 มีความต้องการอยู่ในระดับน้อยและระดับน้อยที่สุด โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการระดับพื้นที่ต่างกัน 2 เซนติเมตร ควรมีทางลาดเพื่อจะสามารถช่วยให้สะดวกในการเดินอยู่ในระดับมากที่สุด

ทางลาดยาว 2.5 เมตรขึ้นไปต้องมีราวจับทั้ง 2 ข้าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 56.8 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 41.6 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด และสุดท้ายร้อยละ 1.6 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการทางลาดยาว 2.5 เมตรขึ้นไปต้องมีราวจับทั้ง 2 ข้าง อยู่ในระดับมากที่สุด

การทำขานพักในทางลาดยาวเกิน 6 เมตร ช่วยสร้างสะดวก สบายที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 60.8 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 35.6 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด และสุดท้ายร้อยละ 0.4 มีความต้องการอยู่ในระดับน้อย โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการทำขานพักในทางลาดยาวเกิน 6 เมตร ช่วยสร้างสะดวก

สบายที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากที่สุด

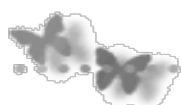
ภาพรวม ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ด้านทางลาด พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.43 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ด้านทางลาด อยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ด้านห้องน้ำ

การทำประตูแบบระบบลิคค์ที่สามารถเปิดออกได้ในยามฉุกเฉิน สามารถสร้างความไว้วางใจในการใช้งานของผู้สูงอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 68.8 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 30.0 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และสุดท้ายร้อยละ 1.2 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการทำให้ประตูแบบระบบลิคค์ที่สามารถเปิดออกได้ในยามฉุกเฉิน สามารถสร้างความไว้วางใจในการใช้งานของผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมากที่สุด

ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุที่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้สะดวกโดยลำพังอย่างน้อย 1 ห้อง พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 67.6 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 32.0 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และสุดท้ายร้อยละ 0.4 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุที่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้สะดวกโดยลำพังอย่างน้อย 1 ห้อง อยู่ในระดับมากที่สุด

ประตูที่เป็นแบบบานเลื่อนสามารถช่วยให้ผู้สูงอายุเปิด-ปิดได้ง่ายขึ้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 68.0 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 31.2 มีความต้องการอยู่ในระดับ

มาก และสุดท้ายร้อยละ 0.8 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการประตูที่เป็นแบบบานเลื่อนสามารถช่วยให้ผู้สูงอายุเปิด-ปิดได้ง่ายขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด

การติดตั้งอุปกรณ์ชนิดบังคับให้บานประตูปิดได้เองสร้างความสะดวกสบายในการใช้งานสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 66.4 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 32.0 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และสุดท้ายร้อยละ 1.6 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการติดตั้งอุปกรณ์ชนิดบังคับให้บานประตูปิดได้เองสร้างความสะดวกสบายในการใช้งานสำหรับผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมากที่สุด

การมีระบบสัญญาณแจ้งเตือนฉุกเฉินสามารถช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถแจ้งเตือนเมื่อเกิดอุบัติเหตุ หรือขัดข้องในการใช้งานได้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 56.8 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 42.0 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และสุดท้ายร้อยละ 1.2 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีระบบสัญญาณแจ้งเตือนฉุกเฉิน สามารถช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถแจ้งเตือนเมื่อเกิดอุบัติเหตุ หรือขัดข้องในการใช้งานได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

การทำราวจับเป็นรูปตัวแอล ห่างจากผนังและสามารถพับเก็บได้ สร้างความเข้าใจให้ผู้สูงอายุให้สามารถใช้งานได้อย่างสะดวกสบาย พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 56.0 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 42.0 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และสุดท้ายร้อยละ 2.0 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการทำราวจับเป็นรูปตัวแอลห่างจากผนังและสามารถพับ

เก็บได้ สร้างความเข้าใจให้ผู้สูงอายุให้สามารถใช้งานได้อย่างสะดวกสบายอยู่ในระดับมากที่สุด

พื้นที่ห้องน้ำมีระดับเสมอฟื้นภายนอกสามารถป้องกันอันตรายให้กับผู้สูงอายุได้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50.8 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 47.6 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และสุดท้ายร้อยละ 1.6 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการพื้นที่ห้องน้ำมีระดับเสมอฟื้นภายนอกสามารถป้องกันอันตรายให้กับผู้สูงอายุได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ระยะห่างจากกึ่งกลางโถส้วมถึงผนัง 45–50 ซม. เป็นระยะห่างที่เหมาะสมสำหรับการใช้งาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50.0 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 44.8 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และสุดท้ายร้อยละ 5.2 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการระยะห่างจากกึ่งกลางโถส้วมถึงผนัง 45–50 ซม. เป็นระยะห่างที่เหมาะสมสำหรับการใช้งาน อยู่ในระดับมากที่สุด

พื้นที่ว่างภายในห้องน้ำมีเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 1.5 เมตร จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถใช้งานร่วมกับอุปกรณ์อำนวยความสะดวกได้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 49.2 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 47.6 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด และสุดท้ายร้อยละ 3.2 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการพื้นที่ว่างภายในห้องน้ำมีเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 1.5 เมตร จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถใช้งานร่วมกับอุปกรณ์อำนวยความสะดวกได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ภาพรวม ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ด้านห้องน้ำ

พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.57 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ด้านห้องน้ำ อยู่ในระดับมากที่สุด

2.3 ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ด้านที่จอดรถ

ที่จอดรถที่มากกว่าหรือตามที่กฎกระทรวงฯ กำหนดมีความจำเป็นต่อการใช้งาน และช่วยให้ผู้สูงอายุอยากใช้บริการอาคาร สถานที่ มากยิ่งขึ้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 54.8 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 44.0 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และสุดท้ายร้อยละ 1.2 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จอดรถที่มากกว่าหรือตามที่กฎกระทรวงฯ กำหนดมีความจำเป็นต่อการใช้งาน และช่วยให้ผู้สูงอายุอยากใช้บริการอาคาร สถานที่ มากยิ่งขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด

ที่จอดรถที่อยู่ในตำแหน่งที่ชัดเจนและจัดไว้ใกล้ทางเข้า-ออกอาคารมากที่สุด มีความสำคัญต่อการใช้งานของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 52.8 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 46.0 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และสุดท้ายร้อยละ 1.2 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จอดรถที่อยู่ในตำแหน่งที่ชัดเจนและจัดไว้ใกล้ทางเข้า-ออกอาคารมากที่สุด มีความสำคัญต่อการใช้งานของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก อยู่ในระดับมากที่สุด

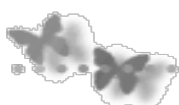
ที่จอดรถที่มีสัญลักษณ์พื้น และมีขนาดป้ายติดในตำแหน่งที่ชัดเจน ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถมองเห็นเพื่อใช้งานได้อย่างสะดวก พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 53.2 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 44.8 มีความต้องการอยู่ใน

ในระดับมาก และสุดท้ายร้อยละ 2.0 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จอดรถที่มีสัญลักษณ์พื้น และมีขนาดป้ายติดในตำแหน่งที่ชัดเจน ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถมองเห็นเพื่อใช้งานได้อย่างสะดวก อยู่ในระดับมากที่สุด

ที่จอดรถมีลักษณะไม่ขนานกับทางเดินรถ และมีผิวเรียบเสมอกันช่วยสร้างศักยภาพให้ผู้สูงอายุใช้งานได้ง่ายยิ่งขึ้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 51.6 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 46.8 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และสุดท้ายร้อยละ 1.6 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จอดรถมีลักษณะไม่ขนานกับทางเดินรถ และมีผิวเรียบเสมอกันช่วยสร้างศักยภาพให้ผู้สูงอายุใช้งานได้ง่ายยิ่งขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด

ที่จอดรถมีพื้นที่ด้านข้างยาวตลอดแนว สร้างการใช้งานที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้สูงอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50.4 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 48.0 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และสุดท้ายร้อยละ 1.6 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จอดรถมีพื้นที่ด้านข้างยาวตลอดแนว สร้างการใช้งานที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมากที่สุด

ที่จอดรถมีลักษณะสีเหลี่ยมผืนผ้า มีขนาดอย่างน้อย 240x600 ซม. มีความเหมาะสมในการใช้งานของผู้สูงอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50.4 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 48.0 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และสุดท้ายร้อยละ 1.6 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จอดรถมีลักษณะสีเหลี่ยมผืนผ้า มี

ขนาดอย่างน้อย 240x600 ซม. มีความเหมาะสมในการใช้งานของผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมากที่สุด

ภาพรวม ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ด้านที่จอตลอดพบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.51 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ด้านที่จอตลอด อยู่ในระดับมากที่สุด

2.4 ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ด้านป้าย/สัญลักษณ์

เครื่องหมายแสดงทิศทางชัดเจนจากจุดทางเข้าหลักสู่ที่จอตลอด ห้องน้ำ ทางลาด และจุดให้บริการข้อมูลช่วยสร้างความเข้าใจ และสะดวกสบายในการใช้งานของผู้สูงอายุเป็นอย่างมากพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 59.6 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 39.6 มีความต้องการอยู่ในระดับมากและสุดท้ายร้อยละ 0.4 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลางและน้อยที่สุด โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการเครื่องหมายแสดงทิศทางชัดเจนจากจุดทางเข้าหลักสู่ที่จอตลอด ห้องน้ำ ทางลาด และจุดให้บริการข้อมูลช่วยสร้างความเข้าใจ และสะดวกสบายในการใช้งานของผู้สูงอายุเป็นอย่างมากอยู่ในระดับมากที่สุด

สัญลักษณ์รูปคนพิการหรือผู้สูงอายุ ช่วยดึงดูดให้ผู้สูงอายุสนใจในการใช้งานสิ่งอำนวยความสะดวกมากยิ่งขึ้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 56.4 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 43.2มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และสุดท้ายร้อยละ 0.4 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการสัญลักษณ์รูปคนพิการหรือผู้สูงอายุ ช่วยดึงดูดให้ผู้สูงอายุสนใจในการใช้งานสิ่งอำนวยความสะดวกมากยิ่งขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด

ป้ายสัญลักษณ์ที่เห็นได้ชัดในระยะไกล ควรอยู่ในตำแหน่งที่มีสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 56.4 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 42.8 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และสุดท้ายร้อยละ 0.8 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการป้ายสัญลักษณ์ที่เห็นได้ชัดในระยะไกล ควรอยู่ในตำแหน่งที่มีสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมากที่สุด

ป้ายสัญลักษณ์ที่มีแสงส่องสว่างเห็นชัดเจน เป็นสัญลักษณ์ที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงการใช้งานได้อย่างสะดวก พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 57.2 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 41.6 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และสุดท้ายร้อยละ 0.8 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการป้ายสัญลักษณ์ที่มีแสงส่องสว่างเห็นชัดเจน เป็นสัญลักษณ์ที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงการใช้งานได้อย่างสะดวก อยู่ในระดับมากที่สุด

สัญลักษณ์ถูกต้องเป็นรถล้อเลื่อนห็นขา พ้นสีน้ำเงิน สัญลักษณ์สีขาว เป็นสัญลักษณ์ที่สร้างความเข้าใจในการใช้งานสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 53.2 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 45.6 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และสุดท้ายร้อยละ 1.2 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการสัญลักษณ์ถูกต้องเป็นรถล้อเลื่อนห็นขา พ้นสีน้ำเงิน สัญลักษณ์สีขาว เป็นสัญลักษณ์ที่สร้างความเข้าใจในการใช้งานสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมากที่สุด

ป้ายสัญลักษณ์ที่มีขนาดไม่น้อยกว่า 30x30 ซม. เป็นขนาดที่มีความเหมาะสมต่อการ

มองเห็นของผู้สูงอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 48.8 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมาก รองลงมาร้อยละ 2.0 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง และสุดท้ายร้อยละ 0.4 มีความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการป้ายสัญลักษณ์ที่มีขนาดไม่น้อยกว่า 30x30 ซม. เป็นขนาดที่มีความเหมาะสมต่อการมองเห็นของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากที่สุด

ภาพรวม ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ด้านป้าย/สัญลักษณ์ พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.51 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ด้านป้าย/สัญลักษณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด

2.5 ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ด้านบริการข้อมูล

เอกสารหรือข้อมูลสำหรับเผยแพร่ในรูปแบบของสื่อเสียงและตัวอักษร มีความสำคัญที่ช่วยสื่อสารกับผู้สูงอายุให้สามารถเข้าใจได้เป็นอย่างดี พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 71.2 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 28.4 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และสุดท้ายร้อยละ 0.4 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการเอกสารหรือข้อมูลสำหรับเผยแพร่ในรูปแบบของสื่อเสียงและตัวอักษร มีความสำคัญที่ช่วยสื่อสารกับผู้สูงอายุให้สามารถเข้าใจได้เป็นอย่างดี อยู่ในระดับมากที่สุด

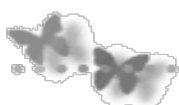
สถานที่ให้บริการข้อมูลที่มีพื้นที่ว่างใต้โต๊ะหรือเคาน์เตอร์ที่รถเข็นสามารถเข้าไปได้ เป็นการบริการที่เข้าถึงผู้สูงอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 60.4 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 39.2 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และ

สุดท้ายร้อยละ 0.4 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการสถานที่ให้บริการข้อมูลที่มีพื้นที่ว่างใต้โต๊ะหรือเคาน์เตอร์ที่รถเข็นสามารถเข้าไปได้ เป็นการบริการที่เข้าถึงผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมากที่สุด

จุดให้บริการที่อยู่ในสถานที่ที่สังเกตได้ง่าย และมีความสะดวก ช่วยให้ผู้สูงอายุเข้าถึงการใช้งานสิ่งอำนวยความสะดวกได้ง่ายขึ้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 56.4 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 43.2 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และสุดท้ายร้อยละ 0.4 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจุดให้บริการที่อยู่ในสถานที่ที่สังเกตได้ง่าย และมีความสะดวก ช่วยให้ผู้สูงอายุเข้าถึงการใช้งานสิ่งอำนวยความสะดวกได้ง่ายขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด

ความสูงของสถานที่ให้บริการข้อมูลในระดับรถเข็นสามารถใช้บริการได้ เป็นการจัดทำโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 56.4 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 42.8 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และสุดท้ายร้อยละ 0.8 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการความสูงของสถานที่ให้บริการข้อมูลในระดับรถเข็นสามารถใช้บริการได้ เป็นการจัดทำโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี อยู่ในระดับมากที่สุด

แผนผังการใช้บริการของอาคารสถานที่มีความจำเป็นสำหรับการใช้งานผู้สูงอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 56.8 มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 41.6 มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และสุดท้ายร้อยละ 1.6 มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ

4.55 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการแผนผังการใช้บริการของอาคารสถานที่ที่มีความจำเป็นสำหรับการใช้งานผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมากที่สุด

ภาพรวม ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ด้านบริการข้อมูล พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.60 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ด้านบริการข้อมูล อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปภาพรวมความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.53 เมื่อพิจารณาความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุเป็นรายด้าน พบว่า ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุด้านบริการข้อมูลมีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุด (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 สรุปภาพรวม ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ

ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
ด้านบริการข้อมูล	4.60	0.50	มากที่สุด
ด้านห้องน้ำ	4.57	0.52	มากที่สุด
ด้านป้าย/สัญลักษณ์	4.54	0.54	มากที่สุด
ด้านที่จอดรถ	4.51	0.53	มากที่สุด
ด้านทางลาด	4.43	0.53	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.53	0.52	มากที่สุด

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างและการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างตัวแปร

สรุปภาพรวมการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างกับการรับรู้การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ระดับการศึกษาและการพักอาศัยอยู่ตามลำพังที่แตกต่างกันมีการรับรู้การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุแตกต่างกัน ในขณะที่เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ ที่อยู่อาศัย ความพิการ การใช้กายอุปกรณ์ การช่วยเหลือตนเอง และอัตราการใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะที่แตกต่างกันมีการรับรู้การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุไม่แตกต่างกัน

สรุปภาพรวมการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างกับความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า การพักอาศัยกับพี่น้อง/บุตร/หลาน/เชย/สะใภ้ที่แตกต่างกันมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุแตกต่างกัน ในขณะที่เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ที่อยู่อาศัย ความพิการ การใช้กายอุปกรณ์ การช่วยเหลือตนเอง และอัตราการใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะที่แตกต่างกันมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง “ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในเขตชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ด้านทางลาด กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมากที่สุด คือ พื้นผิวต่างสัมผัสก่อนทางลาด

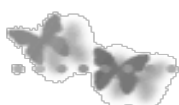
จะช่วยเตือนให้ผู้สูงอายุทราบได้ว่าจะมีทางลาดในทางเดิน ซึ่งสอดคล้องกับกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ.2548 หมวด 8 ได้กำหนดว่าต้องจัดให้มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางการมองเห็นที่พื้นบริเวณต่างระดับที่มีระดับต่างกันเกิน 200 มิลลิเมตร ที่ทางขึ้นและทางลงของทางลาดหรือบันไดที่พื้นด้านหน้าและด้านหลังประตู ทางเข้าอาคาร และที่พื้นด้านหน้าของประตูห้องส้วม และสอดคล้องกับการศึกษาของวิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง (2554) ที่ว่าผู้สูงอายุมักเกิดอุบัติเหตุที่บริเวณทางเดินถ้าหากมีการออกแบบทางเดินให้มีปมมุมที่พื้นเมื่อผู้สูงอายุเดินในบริเวณทางสัญจรหรือทางเท้า จะได้ทราบว่ามีสิ่งกีดขวางทำให้มีอันตรายน้อยลง ลดการลื่นหรือป้องกันอุบัติเหตุการล้มซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่จะทำให้เกิดความพิการหรือทุพพลภาพในวัยผู้สูงอายุมากขึ้น

ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ด้านห้องน้ำ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมากที่สุด คือ การทำประตูแบบระบบล้อคที่สามารถเปิดออกได้ในยามฉุกเฉินสามารถสร้างความไว้วางใจในการใช้งานของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) ที่กำหนดให้กลอนล้อคประตูควรเป็นแบบขอสับที่สามารถปลดล้อคได้จากด้านนอกในกรณีฉุกเฉิน และมีราวจับหรือมือจับประตูที่มีเส้นผ่านศูนย์กลาง 3-4 ซม. และอุปกรณ์เปิด-ปิดประตู ควรเลือกใช้ชนิดก้านโยกหรือแกนผลักเพื่อให้เหมาะสมต่อการใช้งานของทุกคน

ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ด้านที่จอดรถ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมากที่สุด คือ ที่จอดรถที่มากกว่าหรือตามที่กฎกระทรวงฯ กำหนดมีความจำเป็นต่อการใช้งาน และช่วยให้ผู้สูงอายุอยากใช้บริการอาคารสถานที่มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ

แนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) ที่กำหนดสัดส่วนของจำนวนที่จอดรถคนพิการ เช่น จำนวนที่จอดรถสาธารณะ 1-50 คัน ต้องมีที่จอดรถสำหรับคนพิการ 1 คัน และจำนวนที่จอดรถสาธารณะ 51-100 คัน ต้องมีที่จอดรถสำหรับคนพิการ 2 คัน เป็นต้น และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 มาตรา 11 (5) ให้การคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ ด้านการอำนวยความสะดวกและปลอดภัยแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น และสอดคล้องกับการศึกษาของไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ (2551) ที่ได้ทำโครงการสำรวจอาคารสถานที่สาธารณะที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ปัญหาที่ทำให้อาคารสถานที่ต่างๆ ไม่ผ่านมาตรฐานนั้น เช่น การไม่กำหนดจุดจอดรถสำหรับคนชราหรือคนพิการ ในอาคารสถานที่ให้เหมาะสมตามที่กฎหมายกำหนด

ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ด้านป้าย/สัญลักษณ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมากที่สุด คือ เครื่องหมายแสดงทิศทางชัดเจนจากจุดทางเข้าหลักสู่ที่จอดรถ ห้องน้ำ ทางลาด และจุดให้บริการข้อมูล ช่วยสร้างความเข้าใจ และสะดวกสบายในการใช้งานของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับ ผู้ พิ ก า ร ห รื อ ทุ พ ล ภ า พ และคนชรา พ.ศ.2548 ที่กำหนดให้ต้องจัดให้มีป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราตามสมควร ต้องมีความชัดเจน มีแสงสว่างทั้งกลางวันกลางคืน ป้ายสัญลักษณ์ทั้งหมดพื้นขาวตัวหนังสือสีน้ำเงิน หรือพื้นน้ำเงินตัวหนังสือขาวสลับกัน และสอดคล้องกับการศึกษาของไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ (2551) ที่ได้ทำโครงการสำรวจอาคารสถานที่สาธารณะที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ปัญหาที่ทำให้อาคารสถานที่ต่างๆ ไม่ผ่านมาตรฐานนั้น เช่น การขาด

ป้าย/สัญลักษณ์ สำหรับผู้สูงอายุในตำแหน่งที่เหมาะสม ตำแหน่งที่ติดป้ายไม่สามารถมองเห็นได้ชัด หรือไม่มีแสงสว่างส่องทั้งกลางวันและกลางคืน ประตูอาคารเปิดปิดได้ยากและมีขนาดไม่กว้างพอ เป็นต้น

ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ด้านบริการข้อมูล พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมากที่สุด คือ เอกสารหรือข้อมูลสำหรับเผยแพร่ในรูปแบบของสื่อเสียงและตัวอักษร มีความสำคัญที่ช่วยสื่อสารกับผู้สูงอายุให้สามารถเข้าใจได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) ที่กำหนดให้โต๊ะหรือเคาน์เตอร์ประชาสัมพันธ์ ควรมีป้ายอิเล็กทรอนิกส์ หรือมีตัวอักษรไฟวิ่ง และมีแผนผังอาคารต่างสัมผัสที่มีรูปนูนสูงหรือนูนต่ำเพื่อบอกตำแหน่งของห้องและมีตัวหนังสือพร้อมอักษรเบรลล์

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในเขตชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร” ทำให้ทราบถึงการรับรู้ของผู้สูงอายุต่อการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ และทำให้ทราบความต้องการในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุผู้ศึกษาจึงได้นำมาประมวลเป็นข้อเสนอแนะทางการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไปซึ่งมีข้อเสนอแนะดังนี้

ด้านนโยบาย

- ควรมีการออกกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพลภาพและคนชราใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ผู้สูงอายุและคนพิการที่เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน หรือปรับปรุงกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพลภาพ

และคนชรา พ.ศ.2548 ให้มีเหมาะสมกับการใช้งานในปัจจุบัน และควบคุมให้มีการบังคับใช้ในทุกสถานที่

- ควรมีการกำหนดสัดส่วนของที่นั่งจอดรถสำหรับผู้สูงอายุในที่สาธารณะให้มีความเหมาะสมหรือกำหนดให้รถโดยสารสาธารณะมีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุมากขึ้น เพื่อเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถอาศัยรถโดยสารสาธารณะได้สะดวก เพิ่มโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ช่วยตนเองและออกมาใช้ชีวิตในที่สาธารณะมากขึ้น

ด้านปฏิบัติ

- ทางลาดในที่สาธารณะควรมีพื้นผิวต่างสัมผัสก่อนถึงทางลาดเพื่อช่วยเตือนให้ผู้สูงอายุทราบได้ว่าจะมีทางลาดในทางเดิน

- ห้องน้ำในที่สาธารณะควรมีการทำประตูแบบระบบล็อกที่สามารถเปิดออกได้ในยามฉุกเฉิน ซึ่งจะสามารถสร้างความไว้วางใจในการใช้งานของผู้สูงอายุ

- ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในรถโดยสารสาธารณะให้มากขึ้น

- สิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุควรมีป้าย/สัญลักษณ์หรือเครื่องหมายแสดงทิศทางที่ชัดเจนจากจุดทางเข้าหลักสู่ที่จอดรถ ห้องน้ำ ทางลาด และจุดให้บริการข้อมูลเพื่อช่วยสร้างความเข้าใจในการใช้งานของผู้สูงอายุ

- เอกสารหรือข้อมูลสำหรับเผยแพร่ในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุควรมีรูปแบบของสื่อวิดิทัศน์ที่มีภาพและเสียงที่ช่วยสื่อสารกับผู้สูงอายุให้สามารถเข้าใจได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

สำหรับการศึกษารั้งต่อไปควรมีการเพิ่มประเด็นในการศึกษาดังนี้

- ควรมีการศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางการส่งเสริมให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกใน

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้ครอบคลุมใน
ประเด็นต่างๆ ที่สำคัญในการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก
ในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ

- ควรขยายกลุ่มเป้าหมายในการสำรวจ
เพื่อค้นหาความคิดเห็นในมุมมองที่กว้างขึ้น อันจะ

เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก
ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุให้เกิดประโยชน์
อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ. (2551) โครงการสำรวจอาคาร สถานที่สาธารณะที่เป็นมิตรสำหรับ
ผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง และคณะ. (2552) การสำรวจข้อมูลพื้นที่ในชุมชนเพื่อเตรียมการจัด
สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวกความปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ (เทศบาล
ตำบลแม่เหิยะ) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2552.

สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและพิทักษ์เด็ก เยาวชน
ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ. (2551). คู่มือส่งเสริมมาตรฐานการพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ

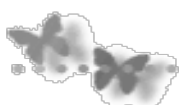
พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546. (2550). กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนา
แห่งชาติ.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. www.oppo.opp.go.th.

แผนยุทธศาสตร์ 5 ปี สร้างสวัสดิการสังคมไทย. (2550). กรุงเทพมหานคร.

http://social.nesdb.go.th/SocialStat/StatSubDefault_Final.aspx?catid=1

http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age_disp.php

การศึกษาพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กพิการที่เรียน
ในรูปแบบเรียนรวมที่โรงเรียนวัดกลางเกร็ด
กรณีศึกษา สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านเฟื่องฟ้า จังหวัดนนทบุรี

โดย นัสรินทร์ แซ่สะ¹

สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านเฟื่องฟ้า จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กพิการที่เรียนในรูปแบบเรียนรวมที่โรงเรียนวัดกลางเกร็ด ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ครู และเด็กพิการที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 2 ราย ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 ราย สามารถเข้ากลุ่มกับเพื่อนๆ ได้ ให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น ส่วนการใช้เงิน เด็กยังขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้เงินและมูลค่าของเงิน การให้เด็กพิการในสถานคุ้มครองฯ ได้เรียนรู้ทักษะทางสังคม เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันตั้งแต่วัยเด็กว่าเขาและเธอสามารถที่จะอยู่ร่วมกันกับคนอื่น ๆ ในสังคมได้ เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่เขาและเธอจะสามารถเลือกชีวิตของตนเองได้ว่าจะดำเนินชีวิตต่อไปในสถานคุ้มครองฯ หรือเลือกที่จะดำรงชีวิตอิสระด้วยตนเอง สามารถประกอบอาชีพ เรียนหนังสือ ทำกิจกรรมต่าง ๆ เกิดความมั่นใจภูมิใจในตนเองที่สามารถสร้างพลังในตนเองและไม่เป็นภาระของสังคมต่อไป

คำสำคัญ: เด็กพิการ, ทักษะทางสังคม

¹ นักสังคมสงเคราะห์ สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านเฟื่องฟ้า จังหวัดนนทบุรี

The study of development in social skill of disabled student at Watklangkret school : A case study of Fueng-fah Home for Persons with Disabilities Protection and Development, Nonthaburi Province

BY Natsarin Saesa

Abstract

Objective of the study on development in social skill of disabled student at Watklangkret school : A case study of Fueng-fah Home for Persons with Disabilities Protection and Development, Nonthaburi Province was to study development in social skill of children with disabilities who study at school. Researcher collect data by interviewing a teacher and two disabled students. The findings was two disabled students able to study and engage in school activity with the other students. However disabled student does not have a good skill in money expense. Giving a chance to disabled student to learn social skill is the creation of immunization since the childhood which lead them to live normally with the others in society. When they are grow up as adult, they can chose to stay in protection and development institution or independent living by their own. They can have their own occupation, continue higher education, conduct activity with self confident, self esteem, and not a burden to society.

Keywords: Children with Disabilities, Social Skill

บทนำ

“การช่วยเหลือ เพื่อให้เขาช่วยตนเองได้” เป็นปรัชญาของการสังคมสงเคราะห์ที่ผู้ปฏิบัติงานควรยึดปฏิบัติไว้ ซึ่งวิธีการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์นั้น มีวิธีการช่วยเหลือมากมาย หนึ่งในวิธีการช่วยเหลือนั้น คือ การส่งเสริมให้เพื่อนมนุษย์ได้รับการศึกษา เมื่อมนุษย์ได้รับการศึกษาจะก่อเกิดการพัฒนาตนเอง ในการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปประกอบอาชีพสู่การพึ่งตนเองได้อย่างมั่นใจ ไม่ว่าเขาจะอยู่ในสถานะคนปกติหรือคนพิการก็ตาม เขาและเธอควรได้รับสิทธิเข้าถึงการศึกษา ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา 50 (4) ได้กำหนดไว้ว่า บุคคลมีหน้าที่เข้ารับการศึกษอบรมในการศึกษาภาคบังคับ และในหมวด 5 มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย จะเห็นได้ว่ารัฐได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง โดยให้เด็กทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเป็นสิทธิที่เด็กทุกคนควรได้รับ ไม่ว่าเด็กคนนั้นจะอยู่ในสถานะเด็กปกติหรือเด็กพิการก็ตาม

การเข้าถึงการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 ได้กำหนดไว้ว่า

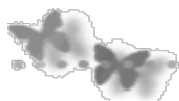
การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมี

คุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่ แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

จะเห็นได้ว่าเด็กพิการสามารถเข้าเรียนเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกับเด็กปกติ โดยทางโรงเรียนคอยเอื้อและให้การสนับสนุนในสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เพื่อให้เด็กพิการสามารถที่จะเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียม ได้รับการพัฒนาตนเอง ได้มีความรู้ ฝึกทักษะต่าง ๆ ทางสังคม การศึกษานับว่าเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาเด็กพิการ ให้เกิดความมั่นใจ เห็นคุณค่าในตนเอง ด้วยความรู้ที่ได้จากการเล่าเรียน สามารถในการพึ่งตนเอง และให้เขาและเธอมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

สำหรับเด็กพิการที่ประสบปัญหาทางสังคม ทำให้เขาและเธอต้องมาใช้ชีวิตในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านเฟื่องฟ้า จังหวัดนนทบุรี ซึ่งทางสถานคุ้มครองฯ ได้ดำเนินการส่งเสริมการศึกษาทั้งภายในและภายนอก เป็นแนวทางการช่วยเหลือ ได้ให้ความสำคัญให้เด็กพิการ

ได้รับสิทธิทางการศึกษาตามที่ควรได้รับ ยกเว้นเด็กพิการที่มีความพิการรุนแรง ที่ไม่สามารถช่วยเหลือเข้ารับการศึกษา เช่น ดิตเตียง ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เด็กพิการที่ต้องอยู่ในความดูแลของพยาบาลอย่างใกล้ชิด เป็นต้น สำหรับเด็กพิการที่สามารถเข้ารับการศึกษา สถานคุ้มครองฯ ได้ดำเนินการประเมินสภาวะรายบุคคลถึงความเหมาะสมที่จะเข้าศึกษาในโรงเรียนใด เป็นไปตามความสามารถ ศักยภาพและประเภทความพิการแต่ละประเภท เช่น เด็กพิการทางการได้ยินและสื่อความหมาย ได้ส่งเสริมเรียนที่โรงเรียนกาญจนาภิเษกสมโภชซึ่งเป็นโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับคนพิการประเภทนี้ พิการทางการเห็นก็เช่นกัน ส่งเสริมการเรียนในโรงเรียนเฉพาะสำหรับเด็กพิการทางการเห็น เช่น โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ ซึ่งเป็นการประเมินในการส่งเสริมการศึกษาเป็นไปตามประเภทความพิการของแต่ละคน การส่งเสริมการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะนั้นทำให้เด็กพิการไม่เกิดความรู้สึกว่าตนเองแปลกแยกจากคนอื่น ๆ ก่อเกิดความมั่นใจเสริมพลังให้ตนเองภายใต้ความพิการในประเภทเดียวกัน เด็กพิการสามารถปรับตัวและเข้ากลุ่มเพื่อนได้ง่าย

สำหรับการส่งเสริมการศึกษาในรูปแบบเรียนรวมกับคนทั่วไป สถานคุ้มครองฯ ได้

ประชุมสหวิชาชีพ เพื่อพิจารณาเด็กรายบุคคลที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เข้าเรียนในโรงเรียนรวมคือ โรงเรียนวัดกลางเกร็ดซึ่งเป็นโรงเรียนที่อยู่ใกล้สถานคุ้มครองฯ โดยมีรถของสถานคุ้มครองฯ รับส่งไปเข้าเรียนกลับ การที่เด็กพิการได้มีโอกาสเรียนรวมกับคนทั่วไปนั้น นับว่าเป็นสิ่งทำให้อายุสำหรับพวกเขาที่ต้องเผชิญกับสังคมภายนอก สถานคุ้มครองฯ นอกจากเด็กพิการได้รับความรู้ตามหลักสูตรที่เรียนมาแล้ว เหนือสิ่งอื่นใดที่เด็กพิการได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตในสถานศึกษาคือได้เรียนรู้สังคมภายนอกที่มีความหลากหลาย นำสู่การมีทักษะทางสังคม ทำให้เด็กพิการเกิดการเสริมพลังในตนเอง เกิดความมั่นใจในตนเอง เสริมสร้างความเข้มแข็งของจิตใจ มีภูมิคุ้มกันในการใช้ชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลาย

ในปีการศึกษา 2561 สถานคุ้มครองฯ ได้ส่งเด็กเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนภายนอก จำนวน 49 ราย ประกอบด้วย โรงเรียนประชาบดี จำนวน 23 ราย โรงเรียนวัดกลางเกร็ด จำนวน 19 ราย โรงเรียนกาญจนาภิเษกสมโภช จำนวน 5 ราย และโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ จำนวน 2 ราย ซึ่งมีรายละเอียดข้อมูล ดังนี้

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าเด็กที่ได้เข้ารับการศึกษาที่มีความพิการที่หลากหลาย ส่วนใหญ่มี

ชื่อโรงเรียน	จำนวนเด็กที่เข้ารับการศึกษา	จำนวนเด็กแบ่งตามประเภทความพิการ							
		1	2	3	4	5	6	7	8
โรงเรียนประชาบดี	23 ราย			1		12	1		9
โรงเรียนวัดกลางเกร็ด	19 ราย			4	1	4	1	3	6
โรงเรียนกาญจนาภิเษกสมโภช	5 ราย		4						1
โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ	2 ราย	1							1
จำนวนทั้งหมด	49 ราย	1	4	5	1	16	2	3	17

ที่มา: สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านเฟื่องฟ้า จังหวัดนนทบุรี, โดย ฝ่ายสวัสดิการสงเคราะห์งานทะเบียนและข้อมูล, ข้อมูล ณ วันที่ 18 มิถุนายน 2561

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ความพิการซ้อน (มากกว่า 1 ประเภทความพิการ) รองลงมาพิการทางสติปัญญา พิการทางร่างกายหรือ การเคลื่อนไหว พิการทางการได้ยินหรือสื่อ ความหมาย พิการทางออทิสติก พิการทางการ เรียนรู้ พิการทางการเห็น และพิการทางจิตใจหรือ พฤติกรรม ตามลำดับ เด็กทั้งหมดที่ได้เข้ารับ การศึกษาเป็นเด็กพิการที่สามารถช่วยเหลือตนเอง ในกิจวัตรประจำวันและทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ หรือ เด็กกลุ่ม A ซึ่งได้เรียนในระดับชั้นที่มีความ หลากหลายตามความสามารถและศักยภาพของแต่ละ คน โดยโรงเรียนได้ประเมินผ่านการสอบในแต่ละ รายวิชา ในปีการศึกษา 2561 มีเด็กเข้ารับการศึกษา ใน 4 โรงเรียน โดยแบ่งเด็กตามชั้นเรียน ในแต่ละระดับชั้นเรียน ดังนี้

ชั้นเรียน	จำนวนทั้งหมดที่เด็กเข้า การศึกษาในแต่ละชั้น ใน 4 โรงเรียน
อนุบาล 1	7 ราย
อนุบาล 2	12 ราย
อนุบาล 3	17 ราย
ประถมศึกษาปีที่ 1	6 ราย
ประถมศึกษาปีที่ 2	6 ราย
ประถมศึกษาปีที่ 5	1 ราย

ที่มา: สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านเฟื่องฟ้า จังหวัด นนทบุรี, โดย ฝ่ายสวัสดิการสงเคราะห์ งานทะเบียนและ ข้อมูล, ข้อมูล ณ วันที่ 18 มิถุนายน 2561

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2560 สถานคุ้มครองฯ ได้ส่งเด็กเข้ารับการศึกษาในรูปแบบเรียนรวมที่ โรงเรียนวัดกลางเกร็ด ซึ่งเป็นโรงเรียนที่อยู่ใกล้ ๆ สถานคุ้มครองฯ และอยู่ในเขตพื้นที่ที่โรงเรียน รับผิดชอบ ในปีการศึกษา 2560 สถานคุ้มครองฯ ส่งเด็กเข้ารับการศึกษา จำนวน 9 ราย และในปี การศึกษา 2561 มีเด็กเข้ารับการศึกษา จำนวน 10 ราย รวมทั้งหมด 19 ราย มีวัยและความพิการที่มี

ความหลากหลาย ท่ามกลางสังคมภายนอกใน โรงเรียนที่มีเด็กปกติเรียนร่วมกัน เด็กพิการเหล่านี้ จะดำเนินชีวิตภายนอกสถานคุ้มครองฯ ในสังคมของ โรงเรียนอย่างไร ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจใน การศึกษาครั้งนี้ในประเด็นหัวข้อ “ศึกษาพัฒนาการ ทักษะทางสังคมของเด็กพิการบ้านเฟื่องฟ้าที่เรียนใน รูปแบบเรียนรวมที่โรงเรียนวัดกลางเกร็ด : กรณีศึกษาสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้าน เฟื่องฟ้า จังหวัดนนทบุรี”

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาพัฒนาการทักษะทางสังคมของ เด็กพิการที่เรียนในรูปแบบเรียนรวมที่โรงเรียนวัด กลางเกร็ด

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาทำ การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ เด็กพิการที่เรียนโรงเรียนวัดกลางเกร็ดตั้งแต่ปี การศึกษา 2560 เป็นเด็กพิการที่ไม่มีความพิการ ทางสติปัญญาร่วม โดยได้เจาะจงกลุ่มเป้าหมายของ การศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 2 ราย ประกอบด้วย (1) เด็กชายโก (นามสมมุติ)

วันเดือนปีเกิด : วันที่ 27 มีนาคม 2553

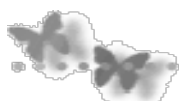
อายุ : 8 ปี

เข้ารับการอุปการะ : 13 สิงหาคม 2558

ความพิการ : พิการทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว

ลักษณะความพิการ : เกร็งครึ่งซีกซ้าย เดินได้ พูด ได้ตอบโต้

เหตุที่นำส่ง : ครอบครัวฐานะยากจน

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

การประเมินแผนฟื้นฟูรายบุคคล (Individual Rehabilitation Plan) ของเด็กชายไก่ (นามสมมุติ)

ประเด็นการประเมิน	ผลการประเมิน	ผู้รับผิดชอบ
1. ด้านสุขภาพ	สุขภาพร่างกายแข็งแรง	พยาบาล
	ไม่มียาและไม่มียาเสพติด	
2. ด้านกายภาพบำบัด	ไม่มีความจำเป็นในการรักษาทางกายภาพบำบัด	นักกายภาพบำบัด
	ไม่มีความจำเป็นในการใช้เครื่องช่วยความพิการ	
3. ด้านสังคม	เข้าร่วมกิจกรรมทั้งภายใน/นอก สถานคุ้มครองฯ	นักสังคมสงเคราะห์
	ได้รับการดูแลขั้นพื้นฐาน	
	เข้ารับการศึกษารูปแบบเรียนรวม	

(2) เด็กหญิงกิ่ง (นามสมมุติ)

วันเดือนปีเกิด : วันที่ 1 เมษายน 2554

อายุ : 7 ปี

เข้ารับการอุปการะ : 9 มีนาคม 2560

ความพิการ : พิการทางออทิสติก

ในการรักษาทางกายภาพบำบัดและการใช้

ลักษณะความพิการ : อยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น บางครั้ง

พูดคนเดียว เล่นคนเดียว

เหตุที่นำส่ง : มารดาเร่ร่อน บิดาไม่ปรากฏ มารดา

ไม่ประสงค์เลี้ยง

การประเมินแผนฟื้นฟูรายบุคคล (Individual Rehabilitation Plan) ของเด็กหญิงกิ่ง (นามสมมุติ)

ประเด็นการประเมิน	ผลการประเมิน	ผู้รับผิดชอบ
1. ด้านสุขภาพ	สุขภาพร่างกายแข็งแรง	พยาบาล
	มียาประจำทาน เป็นยาควบคุมสมาธิ	
2. ด้านกายภาพบำบัด	ไม่มีความจำเป็นในการรักษาทางกายภาพบำบัด	นักกายภาพบำบัด
	ไม่มีความจำเป็นในการใช้เครื่องช่วยความพิการ	
3. ด้านสังคม	เข้าร่วมกิจกรรมทั้งภายใน/นอก สถานคุ้มครองฯ	นักสังคมสงเคราะห์
	ได้รับการดูแลขั้นพื้นฐาน	
	เข้ารับการศึกษารูปแบบเรียนรวม	

จากการประเมินแผนฟื้นฟูรายบุคคล (Individual Rehabilitation Plan) ของ กลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 ราย พบว่า กลุ่มเป้าหมายอยู่ใน กลุ่มเด็กที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ หรือเด็กกลุ่ม A ไม่มีปัญหาด้านสุขภาพ ไม่มีความจำเป็น

เครื่องช่วยความพิการ ควรได้รับการส่งเสริมด้าน สังคม โดยการฝึกทักษะต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมทั้ง ภายในและภายนอกสถานคุ้มครองฯ ตลอดจน ควรได้รับการส่งเสริมด้านการศึกษารูปแบบเรียน

รวม เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนา การเตรียมความพร้อมการดำรงชีวิต และเข้าถึงสิทธิที่ควรได้รับ

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive) ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ผู้ศึกษาได้ให้ความสนใจ เนื่องจาก ผู้ศึกษาเป็นนักสังคมสงเคราะห์และได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ปกครองของเด็กพิการในสถานคุ้มครองฯ ที่เรียนโรงเรียนวัดกลางเกร็ด ทำให้ผู้ศึกษามีความใกล้ชิด ความคุ้นเคยกับกลุ่มเป้าหมาย

วิธีการศึกษา

1) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ

ผู้ศึกษาเลือกศึกษาเด็กพิการที่เรียนในโรงเรียนวัดกลางเกร็ด ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงเป็นเด็กพิการที่เรียนในโรงเรียนวัดกลางเกร็ด ตั้งแต่ปีการศึกษา 2560 โดยวิธีการสัมภาษณ์ พูดคุย จำนวน 2 ราย

ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลจากครูประจำชั้น ป.2 จำนวน 2 ราย และครูการศึกษาพิเศษ จำนวน 1 รายโดยอาศัยวิธีการสัมภาษณ์ พูดคุย

2) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

ศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆทั้งหนังสือ วิชาการ บทความ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น รวมถึงข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญ อันเป็นความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา กรอบแนวคิด ทฤษฎี และกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา

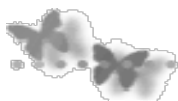
3) การสังเกตการณ์

การสังเกต จะเป็นข้อมูลที่สำคัญในการเสริมหรือตรวจสอบการวิเคราะห์การวิจัยเด็กพิการ ได้อย่างละเอียด โดยการสังเกตควบคู่กับการสัมภาษณ์ และจดบันทึก เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ต่อไป

ผลการศึกษา

การศึกษาพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กพิการที่เรียนในรูปแบบเรียนรวมที่โรงเรียนวัดกลางเกร็ดกรณีศึกษา สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านเฟื่องฟ้า จังหวัดนนทบุรี มีผลการศึกษา ดังนี้

สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านเฟื่องฟ้า จังหวัดนนทบุรี หรือ “บ้านเฟื่องฟ้า” สังกัดกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นสถานคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ให้การอุปการะเลี้ยงดูเด็กอ่อนพิการทุกประเภททั้งชายและหญิง อายุแรกเกิดถึง 7 ปี ที่ประสบปัญหาทางสังคม จำเป็นต้องเข้ารับการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยมีหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนนำเด็กส่งสถานคุ้มครองฯ ปัจจุบันมีเด็กในความอุปการะ จำนวน 404 ราย แยกเป็นชาย จำนวน 244 ราย และหญิง จำนวน 160 ราย โดยแบ่งตามประเภทความพิการ ดังนี้

ประเภทความพิการ	แบ่งตามเพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
1. พิการทางการเห็น	11	9	20
2. พิการทางการได้ยินและสื่อความหมาย	2	7	9
3. พิการทางร่างกายและการเคลื่อนไหว	32	20	52
4. พิการทางจิตใจ หรือพฤติกรรม	10	2	12
5. พิการทางสติปัญญา	85	41	126
6. พิการทางการเรียนรู้	6	7	13
7. พิการทางออทิสติก	14	3	17
8. พิการซ้อน (มากกว่า 1 ความพิการ)	84	71	155
รวมทั้งหมด	244	160	404

ที่มา : สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านเฟื่องฟ้า จังหวัดนนทบุรี, โดย ฝ่ายสวัสดิการสงเคราะห์ งานทะเบียน และข้อมูล, ข้อมูล ณ วันที่ 18 มิถุนายน 2561.

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า เด็กพิการที่อยู่ในความอุปการะดูแลของสถานคุ้มครองฯ นั้นมีความหลากหลายของประเภทความพิการ ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีความพิการซ้อน (มากกว่า 1 ประเภทความพิการ) รองลงมาพิการทางสติปัญญา พิการทางร่างกายและการเคลื่อนไหว พิการทางการเห็น พิการทางการเรียนรู้ พิการทางออทิสติก พิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม และพิการทางการได้ยิน และ สื่อ ความ ห ม า ย ตาม ลำ ดับ ด้วยความพิการและปัญหาที่เผชิญ ทำให้เด็กพิการเหล่านี้มีความจำเป็นมาอยู่ในความอุปการะของสถานคุ้มครองฯ เพื่อให้ได้รับสิทธิที่เด็กคนหนึ่งควรได้รับ ด้านปัจจัยสี่ ส่งเสริมพัฒนาการ กายภาพบำบัด สังคมสงเคราะห์ นอกจากนี้สถานคุ้มครองฯ ได้ส่งเสริมและสนับสนุนด้านการศึกษาในโรงเรียนภายนอก ทั้งโรงเรียนตามประเภทความพิการและโรงเรียนแบบเรียนรวม

ในปีการศึกษา 2560 เป็นปีแรกที่ทางสถานคุ้มครองฯ ได้พิจารณาคัดเลือกและประเมินความสามารถของเด็กที่อยู่ในความอุปการะให้การส่งเสริมและสนับสนุนลักษณะการเรียนรวมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่โรงเรียนวัดกลางเกร็ด โดยผ่านการประเมินจากครูพัฒนาการเด็ก และประชุมร่วมกันของทีมสหวิชาชีพและการทดสอบของทางโรงเรียน เด็กที่ผ่านการประเมินมีทั้งหมด 9 ราย ได้เข้าเรียนในระดับชั้นอนุบาล 1 จำนวน 5 ราย อนุบาล 2 จำนวน 1 ราย และชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3 ราย และในปีการศึกษา 2561สถานคุ้มครองฯ ได้พิจารณาและประเมินเด็กเข้ารับการศึกษารูปแบบเรียนรวม เด็กที่ผ่านการพิจารณาและประเมิน มีจำนวนทั้งหมด 10 ราย ดังนั้นปัจจุบันสถานคุ้มครองฯ ได้ส่งเด็กเรียนในรูปแบบเรียนรวมที่โรงเรียนวัดกลางเกร็ด ทั้งหมด 19 ราย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

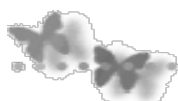
ลำดับที่	ชื่อเด็ก(นามสมมุติ)	อายุ	ประเภทความพิการ	ชั้นเรียน
1	เอ	7	4	อ.2
2	บี	5	5	อ.2
3	ซี	6	3	อ.2
4	ดี	6	2 , 5	อ.2
5	เอฟ	8	7	อ.2
6	จี	7	5	อ.2
7	เจ	5	3	อ.2
8	เค	6	2 , 7	อ.2
9	แอล	7	5	อ.2
10	กล้วย	11	1 , 5	อ.3
11	ส้ม	7	5	อ.3
12	องุ่น	7	2 , 5 , 6	อ.3
13	มะม่วง	8	5 , 7	อ.3
14	ลำไย	9	2 , 5 , 6	อ.3
15	เจมส์	7	7	ป.1
16	โจ	7	3	ป.1
17	ก้อย	8	6	ป.2
18	กิ้ง	7	7	ป.2
19	ไก่	8	3	ป.2

ที่มา: สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านเฟื่องฟ้า จังหวัดนนทบุรี, โดย ฝ่ายสวัสดิการสงเคราะห์ งานสังคมสงเคราะห์, ข้อมูล ณ วันที่ 18 มิถุนายน 2561.

จะเห็นได้ว่าจากข้อมูลในตารางข้างต้น เด็กพิการในความอุปการะในสถานคุ้มครองฯ ที่เรียนในรูปแบบเรียนรวมที่โรงเรียนวัดกลางเกร็ดมีความพิการที่หลากหลาย เด็กบางคนอายุกับระดับชั้นที่เรียนไม่เป็นไปตามเกณฑ์ เนื่องจากเด็กมีพัฒนาการช้า ส่งผลให้การเรียนรู้ และศักยภาพในตัวเด็กไม่เป็นไปตามพัฒนาการตามช่วงวัย ทำให้เด็กเข้าเรียนในระดับชั้นที่เหมาะสมกับศักยภาพที่มีอยู่ ทั้งนี้ทางโรงเรียนได้จัดรูปแบบการเรียนการสอน

สำหรับเด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาที่แตกต่างไปจากปกติทั่วไป ทั้งในด้านเนื้อหา วิธีการเรียนการสอน การประเมินผล และเครื่องมืออุปกรณ์การสอน ที่เหมาะสมกับลักษณะและความต้องการของเด็ก

จากการเก็บข้อมูลจากครูประจำชั้น ครูการศึกษาพิเศษ และกลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 รายทักษะทางสังคมที่กลุ่มเป้าหมายต้องเผชิญ ในสังคมโรงเรียนรวมที่มีความหลากหลายในบริบทต่าง ๆ ซึ่ง

มีความแตกต่างจากสังคมในสถานคุ้มครองฯ ที่กลุ่มเป้าหมายอาศัยอยู่ พบว่า

การเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์และสอบถามครู ได้ให้ข้อมูลว่ากลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 ราย มีความกล้าแสดงออก เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น แต่เด็กชายไก่ (นามสมมุติ) จะสนใจในบางกิจกรรมที่ตนเองชื่นชอบ กิจกรรมที่มีเสียงดนตรี มีความบันเทิง และกล้าแสดงออกมีส่วนร่วมในกิจกรรม นั้น ๆ ส่วนเด็กหญิงกิ้ง (นามสมมุติ) มีความกล้าแสดงออก พูดเก่ง มีความจำดี ในปีการศึกษา 2560 ได้รับคัดเลือกแข่งขัน การเล่นกีฬานานาชาติ ศิลปหัตถกรรมนักเรียน กลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 ราย เชื้อพืงคำสั่งหรือกฎระเบียบของกิจกรรมนั้น ๆ และปฏิบัติตามได้

การเข้าร่วมกับกลุ่มเพื่อน จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์และสอบถามครู ได้ให้ข้อมูลว่ากลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 ราย สามารถเล่นกับกลุ่มเพื่อน และอยู่ร่วมกับเพื่อนคนอื่น ๆ ได้ เด็กรู้จักชื่อเพื่อนจากการสังเกตของครู พบว่าในบางวัน เด็กหญิงกิ้ง (นามสมมุติ) แยกตัวออกจากกลุ่มเพื่อน นั่งเล่นคนเดียว พูดคนเดียวเหมือนอยู่ในโลกส่วนตัว วิ่งเล่นคนเดียวในสนามโรงเรียนอย่างร่าเริง และในบางครั้งกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ราย มีการทะเลาะระหว่างกลุ่มเพื่อนบ้าง ซึ่งสาเหตุเกิดจากการแย่งของเล่นกัน

การซื้อขนมที่โรงเรียน บ้านเพื่องฟ้าให้เงินค่าขนมไปโรงเรียนวันละ 10 บาท โดยนักสังคมสงเคราะห์จะฝากเงินไว้ที่ครูประจำชั้นเป็นรายสัปดาห์ ช่วงพักเที่ยงของทุกวันครูประจำชั้นจะให้เงินค่าขนม 10 บาท เพื่อให้เด็กซื้อขนมในช่วงพักเที่ยง จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์และสอบถามครู และสอบถามกลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อมูลว่า สามารถเลือกซื้อขนมที่ตนเองชอบได้ แต่ไม่ทราบมูลค่าของเงิน ว่าเหรียญลักษณะแบบนี้ มีมูลค่ากี่บาท กลุ่มตัวอย่างจะเรียกว่า “เหรียญเล็ก ๆ เหรียญใหญ่ ๆ” ซึ่งไม่รู้

ว่าเหรียญแต่ละเหรียญมีมูลค่าที่แตกต่าง เมื่อซื้อขนมที่ตนเองต้องการแล้ว ยื่นเงินให้แก่ผู้ขาย แล้วก็เดินไป โดยไม่ทราบว่าค่าซื้อ กรณีที่เราจ่ายเงินเกินราคาขนมจะมีเงินทอนให้ และไม่ทราบว่าค่าซื้อขนมราคานี้ จ่ายเงินไปเท่านี้ต้องได้รับเงินทอนกี่บาท ขนมราคาเท่านี้ต้องจ่ายเงินจ่ายเหรียญแบบไหน แต่ทั้ง 2 ราย เข้าใจตรงกันว่าถ้าไม่มีเงินไม่สามารถที่จะซื้อขนมตามที่ตนเองต้องการได้

การเข้าแถวรับประทานอาหารเช้า จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์และสอบถามครู ได้ให้ข้อมูลว่า เด็กหญิงกิ้ง (นามสมมุติ) รู้จักการรอคอย เข้าแถวอย่างเป็นระเบียบและอยู่ในระเบียบข้อตกลงขณะรับประทานอาหารเช้า เด็กชายไก่ (นามสมมุติ) ไม่ชอบเข้าแถว ครูต้องมีการตักเตือนอยู่บ่อยครั้ง

การเข้าห้องน้ำ จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์และสอบถามครู ได้ให้ข้อมูลว่า ทั้ง 2 ราย สามารถแยกแยะว่าห้องน้ำสำหรับผู้ชายและห้องน้ำสำหรับผู้หญิง สามารถเข้าห้องน้ำด้วยตนเองได้ และขออนุญาตทุกครั้งเวลาจะเข้าห้องน้ำในขณะที่กำลังเรียนหนังสือ

จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 รายที่อยู่ในความดูแลของสถานคุ้มครองฯ เมื่อเขาและเธอออกไปใช้ชีวิตในสังคมภายนอกสถานคุ้มครองฯ ผ่านการไปเรียนในโรงเรียนภายนอก การปรับตัวย่อมเกิดขึ้น เพื่อความอยู่รอดในแต่ละสถานการณ์ ปัญหาที่ประสบพบเจอ ทำให้เขาและเธอเกิดการการเรียนรู้ เข้าใจในสถานการณ์หรือปัญหานั้นได้อย่างถูกต้อง เกิดการปรับตัวในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เขาและเธอสามารถอยู่และปรับตัวเข้ากับสังคมที่มีความหลากหลายได้

อภิปรายผล

การศึกษาในครั้งนี้เพื่อศึกษาพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กพิการที่เรียนในรูปแบบเรียน

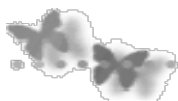
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

รวมทั้งโรงเรียนวัดกลางเกร็ด ผลการศึกษาในครั้งนี้จะเห็นได้ว่า

เด็กพิการที่เผชิญปัญหาทางสังคม สถานคุ้มครองฯ เหมือนครอบครัวใหญ่ของเด็กพิการกลุ่มนี้ ที่คอยดูแลเลี้ยงดูให้ความรักความอบอุ่นทำหน้าที่เหมือนพ่อแม่ เพื่อให้เด็กได้รับความปลอดภัยในชีวิตได้รับความรักความอบอุ่นจากเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่เหมือนพ่อแม่ของเขาและเธอ เมื่อเด็กพิการได้เข้ารับการอุปการะในสถานคุ้มครองฯ แล้ว สถานคุ้มครองฯ คอยสนับสนุนดูแลเพื่อให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดีสนับสนุนด้านปัจจัยสี่ คุ้มครองสวัสดิภาพ ให้เด็กได้รับสิทธิที่เด็กควรได้รับ การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์การส่งเสริมพัฒนาการการศึกษา การอบรมศีลธรรมจริยธรรม และนันทนาการ เป็นต้น ซึ่งเป็นไปตามสิทธิที่คนพิการคนหนึ่งควรได้รับการดูแลกรณีที่ประสบปัญหาไม่มีผู้ดูแล ตามระเบียบข้อกฎหมายในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 มาตรา 20 วรรคสาม คนพิการที่ไม่มีผู้ดูแลคนพิการ มีสิทธิได้รับการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยและการเลี้ยงดูจากหน่วยงานของรัฐ และมาตรา 22 ให้หน่วยงานของรัฐที่ปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องใดมีหน้าที่ให้การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตามอำนาจหน้าที่นั้น

สถานคุ้มครองฯ จึงได้ดำเนินการอุปการะเลี้ยงดูเด็กพิการที่ประสบปัญหาทางสังคม ได้จัดการบริการด้านปัจจัยสี่ ด้านฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ ด้านการศึกษา การฝึกอาชีพ การกีฬา ด้านศีลธรรม จริยธรรม นันทนาการ การให้ความรักความอบอุ่น คุ้มครองสวัสดิภาพและการพัฒนาแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้แก่เด็กพิการที่อยู่ในความดูแลทำให้เด็กได้รับความสะดวกสบาย โดยไม่ต้องกังวลด้านรักษาปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิต เพราะสถานคุ้มครองฯ ได้จัดสรรได้อย่างครบถ้วน ขนินฐา เทวินทรภักดี

(2543) ทำวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเลือกโดยศูนย์การเขียนในสถานสงเคราะห์” ได้เขียนไว้ว่า สภาพการเลี้ยงดูเด็กหรือรับบริการในสถานสงเคราะห์ไม่ว่าจะเป็นสถานสงเคราะห์รูปแบบใดและจัดเพื่อคนกลุ่มใดของหน่วยงานราชการ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ที่ได้รับการจัดสรรจากส่วนราชการจะมุ่งเน้นด้านปัจจัยสี่ ส่วนงบประมาณด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของเด็กและผู้รับบริการทุกคนนั้น จะได้รับการจัดสรรให้เป็นส่วนน้อย แม้ว่าปัจจุบันสถานสงเคราะห์ต่าง ๆ จะได้รับแรงสนับสนุนด้วยจิตเมตตา สงสาร เห็นใจ จากผู้บริจาคอยู่เป็นประจำก็ตาม แต่การบริจาคส่วนใหญ่ ผู้บริจาคมิชอบการจัดเลี้ยงอาหาร วัสดุอุปกรณ์ ยารักษาโรค ขนมน้ำเงิน และของใช้ประจำวัน โดยนิยมแจกให้ผู้รับบริการโดยตรงถึงมือ โดยเฉพาะผู้รับบริการที่เป็นเด็กเล็ก เด็กพิการจะได้รับการเรียกร้องความสงสาร จากผู้บริจาคได้มากกว่าผู้รับกลุ่มอื่น ๆ เป็นผลให้เด็กในสถานสงเคราะห์ส่วนใหญ่จะไม่เห็นคุณค่าของสิ่งของ เพราะถือว่าได้มาง่าย เหลือเฟือ แม้ข้อจำกัดของสถานสงเคราะห์แต่ละแห่งจะประสบปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพอ “การอยู่ดี กินดี” ของเด็กจะต้องอาศัยงบประมาณเสริมจากการบริจาคของผู้มีจิตศรัทธาจากสังคม แต่สัดส่วนของ “การให้” และ “การรับ” ไม่สามารถทำให้เกิดความพอดีในชีวิตของเด็กทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมส่งสมนอกจากจะไม่เห็นคุณค่าของสิ่งของ การไม่รู้จักประหยัดมัธยัสถ์และ “ความพอเพียงหรือพอสมควร” แล้วเด็กยังถือว่ารัฐและสังคมมีหน้าที่ต้องให้ความอนุเคราะห์และโอบอุ้มคุ้มครองตนเอง จึงไม่จำเป็นต้องดิ้นรนขวนขวายอะไรในชีวิต แต่โดยสภาพความเป็นจริงแล้วสังคมและรัฐมิได้ให้สิทธิพิเศษใด ๆ กับชีวิตของเด็กโดยตรงและต่อเนื่อง ผู้ที่มีจิตศรัทธาจะหยิบยื่นความสงสารความเห็นใจด้วยการตอบสนองทางวัตถุเป็นครั้งคราวเท่านั้น ส่วนรัฐ

เองมีข้อจำกัดที่จะต้องดำเนินการบริการภายใต้กฎเกณฑ์ระเบียบปฏิบัติที่เคร่งครัด โดยเฉพาะการให้สงเคราะห์เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 18 ปี เมื่อถึงอายุ 18 ปี (ซึ่งอาจมีข้อยกเว้นบางกรณี) เมื่อเด็กต้องพ้นเกณฑ์การสงเคราะห์และต้องออกไปใช้ชีวิตในสังคมภายนอกตามลำพัง โดยไม่มี “ทุนใด ๆ สำหรับชีวิต” ที่สะสมไว้เพื่อออกไปใช้ชีวิตใหม่ในสังคมภายนอก เป็นผลให้เด็กส่วนใหญ่มักประสบความล้มเหลวในการปรับตัวกับสภาพชีวิตในสังคมภายนอก เพราะต้องต่อสู้ดิ้นรนช่วยเหลือและพึ่งตนเอง การจัดระบบชีวิตและการบริหารจัดการตนเอง สถานการณ์และสิ่งแวดล้อมภายนอกจะต้องอาศัยความอดทนขวนขวาย ดิ้นรน ต่อสู้เพื่อการดำรงชีวิตและการทำงาน ทำให้จำนวนไม่น้อยที่ต้องหวนกลับสู่สถานสงเคราะห์ใหม่และบางส่วนต้องตกเป็นเหยื่อที่สังคมไม่พึงประสงค์เป็นจำนวนมากเช่นกัน

จากงานวิจัยข้างต้น จะเห็นได้ว่าเด็กที่อยู่ในความดูแลของสถานคุ้มครองฯ เป็นกลุ่มเด็กที่ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีจิตศรัทธาอย่างทั่วถึง ในทางกลับกันการช่วยเหลือเหล่านั้น ทำให้เด็กเกิดการเกิดความเคยชินของการเป็นผู้รับ ได้รับความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตในสถานคุ้มครองฯ ส่งผลให้เด็กไม่ต้องดิ้นรนในการต่อสู้ชีวิต ไม่เคยเผชิญปัญหาความยากลำบาก เมื่อเด็กพ้นจากสถานคุ้มครองฯ ต้องดำรงชีวิตในสังคมภายนอกย่อมเกิดการปรับตัว สุพจน์ สุทธา (อ้างถึงใน จารุวรรณ คงยศ, 2551, น. 59) ได้กล่าวว่า ทุกคนต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและสังคม อันได้แก่สิ่งแวดล้อมใน ครอบครัว โรงเรียน เพื่อนบ้านและชุมชน โดยแต่ละสังคมต่างมีวัฒนธรรมตัวเองเป็นแกนกลาง ในการกำหนดแนวทางประพฤติปฏิบัติด้วยเหตุนี้เองทุกคน จึงไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตัวเองได้ตามปรารถนา ดังนั้นความรู้สึกขัดแย้ง ผิดหวัง สับสน และว้าวุ่นใจ จึง

เกิดขึ้นอย่างเลี่ยงไม่พ้น และความรู้สึกต่างๆ ที่กีดกันอยู่ภายในจิตใจนี้ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตที่เป็นสุข ดังนั้น คนจึงจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อบรรเทาความรู้สึกคับข้องใจของตนเองให้เบาบางลง เพื่อที่จะทำให้ชีวิตอยู่ในภาวะสมดุลเช่นเดียวกันกับเด็กพิการในสถานคุ้มครองฯ ที่เรียนในรูปแบบเรียนรวมที่โรงเรียนวัดกลางเกร็ด ต้องปรับตัวเข้ากับบริบทของสังคมภายในโรงเรียนภายใต้การมีส่วนร่วมของโรงเรียน ตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มาตรา 8 ให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ และต้องมีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในประกาศกระทรวง สถานศึกษาในทุกสังกัดและศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการอาจจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ในรูปแบบที่หลากหลายทั้งการเรียนร่วม การจัดการศึกษาเฉพาะความพิการ รวมถึงการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ การพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิต อิสระการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น การฝึกอาชีพ หรือการบริการอื่นใด ให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดสภาพแวดล้อม ระบบสนับสนุนการเรียนการสอน ตลอดจนบริการเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ สถานศึกษาใดปฏิเสธไม่รับคนพิการเข้าศึกษา ให้ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามกฎหมาย

ทักษะทางสังคมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กพิการที่ควรได้รับการฝึกและเรียนรู้ ยิ่งเด็กพิการที่เติบโตมาในสถานคุ้มครองฯ รูปแบบการดำเนินชีวิตภายในและภายนอกสถานคุ้มครองฯ ย่อมมี

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ความแตกต่างกัน สังคมโรงเรียนที่มีรูปแบบเรียนรวม มีความหลากหลายของเด็ก ทั้งเด็กปกติและเด็กพิการอยู่ร่วมกันนับเป็นสังคมหนึ่งที่เด็กพิการสามารถใช้พื้นที่ในสังคมโรงเรียนเรียนรู้การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้ เมื่อเด็กพิการเหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ เขาและเธอจะได้มีภูมิคุ้มกัน ค้นหาค้นคว้า และสามารถปรับตัวท่ามกลางสังคมที่มีความหลากหลาย ตลอดจนสามารถที่จะดำรงชีวิตอิสระด้วยตนเอง มีเป้าหมายในการบรรลุถึงความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเอง (self-determination) โอกาสที่เท่าเทียม (equal opportunities) และการเคารพตนเอง (self-respect) การดำรงชีวิตอิสระไม่ได้หมายถึงเราต้องการทำทุกอย่างด้วยตัวเองทั้งหมดและไม่ต้องการใครมาเกี่ยวข้อง หรือต้องการแยกออกไปอยู่ต่างหาก การดำรงชีวิตอิสระหมายถึง เราต้องการที่จะสามารถเลือก และควบคุมการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ซึ่งพื้นที่ที่ไม่มีความพิการ เพื่อนบ้านหรือเพื่อนมองข้ามจุดนี้ไป เราต้องการเติบโตอยู่ในครอบครัว ไปโรงเรียนใกล้บ้าน ใช้รถโดยสารประจำทางคันเดียวกับเพื่อนบ้าน ทำงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถ รวมทั้งมีครอบครัวของตัวเอง เหมือนกับผู้คนทั่วไป เราต้องการที่จะดูแลชีวิต คิดและพูดเพื่อตัวของเราเอง เพื่อให้สนองตามที่เราต้องการ เราจะต้องสนับสนุนและเรียนรู้จากกันและกัน และทำงานเพื่อเปลี่ยนแปลงทางการเมือง อันจะนำไปสู่การคุ้มครองทางกฎหมายแก่สิทธิมนุษยชนและสิทธิพลเมืองของพวกเขา” (กมลพรรณ พันพั่ง , 2551 : หน้า 7)

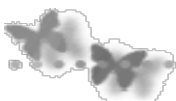
ถึงแม้เด็กพิการมีข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตด้วยความพิการต่าง ๆ นั้น แต่เมื่อเรามองข้ามความพิการ เด็กพิการเหล่านี้สามารถการดำเนินชีวิตประจำวันได้เสมือนคนทั่วไปในสังคม สร้าง

ภูมิคุ้มกันตั้งแต่เยาว์วัย เขาและเธอสามารถที่จะอยู่ร่วมกันกับคนอื่น ๆ ได้ มองข้ามขีดจำกัดความพิการนี้ไป เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่เขาและเธอสามารถที่จะเลือกชีวิตของตนเองว่าจะดำเนินชีวิตต่อไปในสถานคุ้มครองฯ หรือเลือกที่จะดำรงชีวิตอิสระด้วยตนเอง สามารถประกอบอาชีพ เรียนหนังสือ ทำกิจกรรมต่างๆ เกิดความมั่นใจภูมิใจในตนเองที่สามารถสร้างพลังในตนเองและไม่เป็นภาระของสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง “ศึกษาพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กพิการที่เรียนในรูปแบบเรียนรวมที่โรงเรียนวัดกลางเกร็ด กรณีศึกษา สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านเพอ่งฟ้า จังหวัดนนทบุรี” ผู้ศึกษานำข้อมูลมาประมวลเป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรมีหลักสูตรหรือกิจกรรมการสร้างการเตรียมความพร้อมก่อนส่งเด็กเรียนในรูปแบบเรียนรวม
2. ควรมีการประเมินความพร้อมก่อนส่งเด็กเรียนในรูปแบบเรียนรวม และการใช้ชีวิตในสังคมภายนอก ควรมีรูปแบบกรอบการประเมิน เช่น ใช้รูปแบบการประเมินสภาวะเด็ก (กรอบสามเหลี่ยมวงกลม) ในการประเมินเป็นการวัดถึงความพร้อมของเด็กก่อนส่งเด็กเรียนในรูปแบบเรียนรวม
3. ควรให้นักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้ดูแลเด็กพิการที่เรียนในโรงเรียนภายนอกโดยเป็นตัวกลางในการประสานงานกับโรงเรียนและสถานคุ้มครองฯ

บรรณานุกรม

- กมลพรรณ พันพื้ง. (2551). ไอแอล การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ. นนทบุรี : โรงพิมพ์ยี่มั่ว ของมูลนิธิ
คนพิการไทย (โดยคนพิการ).
- ชนิษฐา เทวินทรภักดี. รายงานการวิจัย เรื่อง การจัดการศึกษาทางเลือกโดยศูนย์การเรียนรู้ในสถานสงเคราะห์.
กรุงเทพ : กลุ่มงานปฏิบัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน สกศ. , 2543
- จารุวรรณ คงยศ. (2551). การปรับตัวของผู้ต้องขังให้เข้ากับสภาพเรือนจำ: ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำกลางคลอง
เปรม.วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์,
หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรม
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3)
พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ กระทรวงศึกษาธิการ.
- พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการพ.ศ. 2551 กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2556
สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านเฟื่องฟ้า, ฝ่ายสวัสดิการสงเคราะห์, งานทะเบียนและข้อมูล
- “ทะเบียนประวัติเด็ก ประจําปีงบประมาณ 2561 ” 2561

กลยุทธ์ร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยในการกระตุ้นอุปสงค์ของนักศึกษา

โดย เบญจพร บัวสำลี¹

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์ร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยในการกระตุ้นอุปสงค์ของนักศึกษา” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) คือ ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผลการศึกษาพบว่า ร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยใช้ 5 กลยุทธ์ทางการตลาด ได้แก่ (1) การโฆษณาไปยังกลุ่มเป้าหมายโดยตรงผ่านสื่อสังคม Online เช่น Facebook Line (2) การส่งเสริมการขาย เช่น การลด แลก แจก แถม (3) การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี (4) การใช้พนักงานขายทำหน้าที่ในการแนะนำ หรือให้บริการแบบซึ่งหน้า (5) การส่งเสริมการตลาดโดยใช้กิจกรรมพิเศษเพื่อกระตุ้นความต้องการในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งเป็นผลให้นักศึกษามีทัศนคติเชิงบวกต่อร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย และกลับไปใช้บริการซ้ำอีกสัปดาห์ละ 1 - 2 ครั้ง

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้มหาวิทยาลัยควรออกกฎระเบียบชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในการป้องกันการเข้าใช้บริการร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยของนักศึกษา จัดกิจกรรมต่อต้านการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างต่อเนื่อง เป็นหน่วยงานหลักในการต่อสู้กับธุรกิจร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยจนถึงที่สุด สร้างความร่วมมือกับชุมชนรอบรั้วมหาวิทยาลัย โดยเปิดเวทีสาธารณะเพื่อหาข้อยุติในการแก้ไขปัญหาธุรกิจร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย ภาครัฐต้องทำหน้าที่ในการควบคุมร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยให้ปฏิบัติตามกฎหมาย พรบ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 อย่างเคร่งครัด รวมทั้งควบคุมสื่อโทรทัศน์ นิตยสาร วิทยุ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ ในการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ใช้กลยุทธ์ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) ซึ่งกระตุ้นความรู้สึกของกลุ่มลูกค้าให้เกิดมุมมองที่ดี จนทำให้ขาดความตระหนักถึงผลกระทบของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างแท้จริง

คำสำคัญ : กลยุทธ์ทางการตลาด, เครื่องดื่มแอลกอฮอล์, ร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย

¹ นักศึกษาปริญญาเอกหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

The Strategies of Liquor outlet Surrounding Universities in Stimulating Student's Demand

BY Benjaporn Buasumlee

Abstract

The study on “The Strategies of Liquor outlet Surrounding Universities in Stimulating Student's Demand” employed mixed research methods both qualitative and quantitative research methodology. The Findings is liquor outlet surrounding universities used 5 marketing strategies to stimulate student demand namely: (1) advertising directly to target group through online media i.e facebook, line, etc. (2) sale promotion, i.e providing discounts, exchanging with any reward or with another alcoholic beverage, (3) public relations to create good image (4) personal selling by face-to-face selling, (5) event marketing to stimulate demand. Most student have positive towards liquor outlet surrounding universities and came back to drink 1 – 2 times per week.

Based on the findings, university should has clearly regulations which should be able to implement and preventing student to be far away from liquor outlet surrounding universities. University should conduct continuously activities to protest liquor, being main organization to protest the liquor outlet surrounding universities, collaborate with community surrounding universities, and conduct public hearing to look for alternative liquor business surrounding universities. Government should restrict to liquor outlet surrounding universities forcing them to follow Alcoholic Beverage Control Act, BE 2551 (2008) including control mass media i.e. television, magazine, radio, internet, etc. that advertising liquor by using corporate social responsibility strategy which stimulate good image of liquor and resulting to lack of awareness on the negative impact of liquor.

Keywords : Marketing Strategies, Alcoholic Beverage, Liquor outlet surrounding Universities

บทนำ

ร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยนั้นถือเป็นภาคธุรกิจขนาดเล็กที่มีพัฒนาการของการปรับตัวตามกระแสสังคมได้อย่างรวดเร็ว โดยมุ่งแสวงหาผลกำไรอันเป็นประโยชน์สูงสุดให้กับธุรกิจของตนเอง และไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นต่อสังคมหรือแม้กระทั่งนักศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชน แต่กลับมองว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของการทำธุรกิจ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัญหาของการมีร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยจึงส่งผลกระทบต่อกลุ่มเด็กและเยาวชน และพบเป็นจำนวนมากตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 เป็นต้นมา การมีร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยเป็นเสมือนเครื่องมือสำคัญในการดึงดูด กระตุ้น หรือเป็นสิ่งเร้าที่ทำให้นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้บริการร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย เพราะบุคคลในวัยนี้เป็นวัยที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความอยากรู้อยากเห็น และอยากทดลองในสิ่งแปลกใหม่ ต้องการความเป็นอิสระมากขึ้น จึงมักจะแสดงพฤติกรรม หรือแสวงหาสถานที่ที่ทำให้สามารถปลดปล่อยความรู้สึกออกมาได้ บางกลุ่มใช้การเล่นกีฬา การออกกำลังกาย การอ่านหนังสือ การทำกิจกรรมภายในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย ฯลฯ เป็นทางออก แต่บางกลุ่มใช้สถานบันเทิงที่มีการจำหน่ายแอลกอฮอล์หรือร้านเหล้าเป็นจุดนัดหมาย เพราะเป็นสถานที่รวมกลุ่มของคนวัยเดียวกัน ปัจจุบันจึงเห็นได้ว่าบริเวณโดยรอบของสถาบันการศึกษาหลายแห่งจะมีร้านขายเหล้าเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะบริเวณด้านหน้าทางเข้า ด้านหลัง หรือรอบๆ รั้วของมหาวิทยาลัย ดังนั้น ผลที่เกิดขึ้นตามมาก็คือ การใช้บริการร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย และการเกิดพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษาที่นับว่าเป็นพฤติกรรมอันไม่เหมาะสม และมีผลต่อสุขภาพในช่วงวัยแห่งการศึกษาเรียนรู้ ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่ใกล้ตัวของเยาวชนในยุคปัจจุบัน ประเด็นที่น่าสนใจคือ ทำไมธุรกิจการจำหน่ายเครื่องดื่มที่มี

แอลกอฮอล์รอบรั้วมหาวิทยาลัยจึงมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และผู้ประกอบการใช้กลยุทธ์อย่างไรในการขยายธุรกิจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

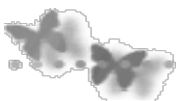
- 1) เพื่อศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดของร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยในการกระตุ้นอุปสงค์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษา
- 2) เพื่อศึกษาทัศนคติ และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย
- 3) เพื่อแสวงหาแนวทางและมาตรการในการป้องกันไม่ให้นักศึกษาดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาด

ธุรกิจร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยนั้นถือเป็นธุรกิจที่ไม่ได้มุ่งเน้นการขายแค่เฉพาะสินค้าเท่านั้น แต่เน้นงานด้านการบริการเพื่อส่งเสริมการขาย งานวิจัยครั้งนี้จึงเลือกใช้แนวคิดกลยุทธ์การส่งเสริมด้านการตลาด (Promotion) เป็นกรอบในการวิเคราะห์กลยุทธ์ของร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย (ฉัตยาพร เสมอใจ, 2549 : 24 – 25) ซึ่งประกอบด้วย

(1) การโฆษณา (Advertising) เป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ใช้ในการส่งข่าวสารที่หวังผลทางการขายไปยังกลุ่มเป้าหมายและสาธารณชน ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบการสื่อสารที่ไม่เป็นส่วนตัว (Non-Personal Channel) ด้วยวิธีการสร้างสรรค์โดยผ่านช่องทางสื่อสารต่างๆ

(2) การส่งเสริมการขาย (Sale Promotion) คือ การออกแบบและดำเนินกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการเพิ่มขึ้นของยอดขายในระยะสั้น โดยใช้เครื่องมือต่างๆ ที่มีผลต่อการกระตุ้นต่อการตัดสินใจของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย

(3) การให้ข่าวและการประชาสัมพันธ์ (Public Relations) เป็นการส่งข่าวสารถึงกลุ่มเป้าหมายโดยมิได้มุ่งหวังให้เกิดการต่อยอดขายโดยตรง

(4) การตลาดทางตรง (Direct Marketing) คือ เป็นการติดต่อสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายโดยตรง โดยการสร้างกิจกรรม ตลอดจนการออกแบบข่าวสารที่นำเสนอประโยชน์จากสินค้า หรือบริการที่มุ่งตรงไปยังกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการตอบสนองทันที

(5) การใช้พนักงานขาย (Personal Selling) เป็นการสรรหาหรือจัดให้มีพนักงานที่ทำหน้าที่ในการแนะนำ หรือบริการ พร้อมทั้งกระตุ้นการตัดสินใจซื้อของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย โดยการมุ่งใจทางการตลาดเพื่อขายแบบซึ่งหน้า (Face-to-Face Selling)

(6) การส่งเสริมการตลาดโดยใช้กิจกรรมพิเศษ (Event Marketing) หรือ การตลาดเชิงกิจกรรม หมายถึง การจัดกิจกรรมทางการตลาดให้สอดคล้องกับสถานการณ์พิเศษที่อยู่ในความสนใจของผู้คน หรือสร้างกิจกรรมทางการตลาดให้เป็นเหตุการณ์พิเศษ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม และมีประสบการณ์กับผลิตภัณฑ์

สำหรับธุรกิจร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย นั้นถือเป็นธุรกิจบริการ ซึ่งลูกค้าจะได้รับสินค้า 2 ประเภท คือ 1) สินค้าที่มีตัวตน ได้แก่ อาหาร เครื่องดื่ม ฯลฯ และ 2) สินค้าที่ไม่มีตัวตน ได้แก่ การต้อนรับ การรับคำสั่งอาหาร/เครื่องดื่ม รอยยิ้ม มิตรไมตรี ฯลฯ ดังนั้น ธุรกิจร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย ยังมีความเกี่ยวข้องกับ 3Ps คือ กลยุทธ์กระบวนการให้บริการ (Process) กลยุทธ์ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ (People) และกลยุทธ์หลักฐานที่แสดงคุณภาพการบริการ (Physical Evidence) ด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น

วัยรุ่นถือเป็นวัยที่มีความต้องการ และมีปัญหาพิเศษออกไปจากกลุ่มคนวัยอื่นๆ เพราะเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง มีความขัดแย้ง และความเครียดอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน รวดเร็วทางสรีระ และเป็นวัยที่มีคนกล่าวถึงกันมาก เพราะเป็นวัยที่ประกอบไปด้วยหลายสิ่งหลายอย่างที่ท้าทาย บุคคลอื่น ๆ ให้ความสนใจแก่เขา รวมทั้งตัววัยรุ่นเองก็พยายามที่จะหาความเข้าใจในตนเอง พรพิมล เจริญนาครินทร์ (2539 : 15 - 17) กล่าวว่าธรรมชาติของวัยรุ่นที่แสดงออกมาคือ ต้องการแสดงความคิดเห็นของตนเองบ้าง ต้องการอิสรภาพ ไม่ชอบให้พ่อแม่พี่น้องมายุ่งเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว เป็นวัยที่รักความยุติธรรมอย่างรุนแรง รักและต้องการเพื่อนมาก อยากอยู่กับเพื่อนมากกว่าอยู่บ้าน มักจะเชื่อเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ เริ่มสนใจในเพศตรงข้าม ต้องการให้ผู้ใหญ่ยอมรับ ต้องการค้นพบความถนัดความสนใจของตนเองอย่างแท้จริง ไม่ชอบให้ผู้ใหญ่ปฏิบัติต่อเขาอย่างเด็ก ๆ ไม่ต้องการเปิดเผยเรื่องราวของตนเองให้พ่อแม่รู้ทั้งหมด ไม่ชอบให้พ่อแม่ทะเลาะกัน ไม่ชอบให้ผู้ใหญ่เปรียบเทียบตนกับคนอื่น และชอบแสดงออก ดังนั้น วัยรุ่นจึงเป็นวัยที่สำคัญของชีวิตส่วนหนึ่ง ซึ่งควรแก่การให้ความสนใจ เอาใจใส่อย่างใกล้ชิดจากผู้ใหญ่ ทั้งนี้เพราะเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ อาทิ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม อันมีผลสืบเนื่องไปสู่พฤติกรรมในรูปแบบต่างๆ เช่น ทดลองเสพยาเสพติด เที่ยวเตร่ สนุกสนานในยามค่ำคืน ก่อการทะเลาะวิวาท หรือแสดงอาการแปลกๆ เป็นต้น

สำหรับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเรื่องที่คนเราได้ให้คุณค่า และให้ความหมายกับ

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้ง ๆ ที่ทราบถึงผลเสียที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นมาจากปฏิสังสรรค์ทางสังคม และการเรียนรู้ เลียนแบบถึงค่านิยม หรือความเชื่อบางอย่างที่สนับสนุนให้เกิดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขึ้น ดังนั้น การศึกษาที่เข้าใจถึงความหมายนั้น ๆ ส่งผลให้คนในสังคมมีความเข้าใจและตระหนักในการปลูกฝังความคิดต่างๆ และช่วยแก้ไขปัญหการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มวัยรุ่นได้มากขึ้น เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เป็นวัยรุ่น (สิทธิรัตน์ เจริญรัตน์, 2543: 27) ซึ่งสาเหตุการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน คือ ค่านิยมทางสังคม เยาวชนมักดื่มสุราเนื่องมาจากความอยากรู้ อยากเห็นและอยากทดลอง ถูกชักชวนจากเพื่อน และเลียนแบบจากผู้ใหญ่ สำหรับผู้ใหญ่ก็ลอกเลียนแบบจากสังคมชั้นสูง เพราะเข้าใจว่าสังคมชั้นสูงจะต้องมีการสังสรรค์กันด้วยการดื่มสุรา นอกจากนั้นบางคนเข้าใจว่าการดื่มสุราทำให้สมองแจ่มใส มีความสามารถในการงานศิลปะเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นการเข้าใจผิดทั้งสิ้น (สุพรรณ ธีรเวช เจริญชัย, 2541 อ้างถึงใน วรณช จันทรอุไร, 2544: 17-18) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือ ปัจจัยทางสังคมโดยเฉพาะกลุ่มสังคมพื้นฐานหลัก คือ ครอบครัว และกลุ่มที่สองที่สำคัญ คือ กลุ่มเพื่อน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม หรือสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

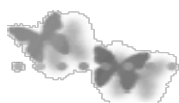
กนิษฐา ไทยกล้า (2550) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบความชุกและพฤติกรรมการดื่มของนักเรียน นักศึกษากับความหนาแน่นของสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรัศมี 500 เมตร รอบสถานศึกษา พบว่า นักเรียน / นักศึกษา ในพื้นที่ที่มีจุดจำหน่ายหนาแน่นมี

ประสบการณ์การดื่ม ร้อยละ 53 และมีทัศนคติทางบวกต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 66.0 ได้แก่ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้เกิดความกล้าแสดงออก, การกระตุ้นเกี่ยวกับเรื่องเพศ, การลดความตึงเครียด เป็นต้น

เครือข่ายเยาวชนชนสร้างสรรค์รู้ทันแอลกอฮอล์ และมูลนิธิเพื่อนเยาวชนเพื่อการพัฒนา (2552) ได้ทำการสำรวจ ทัศนคตินักศึกษาต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสถานที่จำหน่ายใกล้สถานศึกษาพบว่า ร้อยละ 76.0 ของนักศึกษา เห็นว่าร้านเหล้าที่อยู่ใกล้สถานศึกษาเน้นกลุ่มลูกค้าที่เป็นนักศึกษา และร้อยละ 77.5 เห็นว่า ร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่อยู่ใกล้สถานศึกษาช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยที่ร้อยละ 75.9 เห็นด้วยกับการมีมาตรการห้ามร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ใกล้สถานศึกษา

ศรัริช ลาภใหญ่ (2552) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษา การรับรู้ และทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการยับยั้งปัญหาและพฤติกรรม การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในครอบครัว พบว่า แม้ปัจจุบันประเทศไทยจะมีกฎหมายควบคุมการโฆษณาเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เข้มงวดมาก โดยเปิดโอกาสเพียงแค่การโฆษณาในรูปแบบ Corporate Social Responsibility (CSR) แต่ธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็จะหาช่องทางอื่น เพื่อโฆษณาสินค้าของตัวเองทั้งจากการเป็นสปอนเซอร์ จัดงานเทศกาลต่าง ๆ การตลาดแบบขายตรง หรือโฆษณาแฝงในรูปแบบต่างๆ ซึ่งการทำการตลาดเหล่านี้ กฎหมายไม่สามารถควบคุมได้ ดังนั้น การรู้เท่าทันสื่อจึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับคนในสังคมและเยาวชนของประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดข้างต้น สรุปได้ว่า ปัจจุบันนี้เยาวชนไทยสามารถเข้าถึงแหล่งสถานเริงรมย์ และแหล่งจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่ายขึ้น เพราะสถานที่

ดังกล่าวใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ มากมายเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเข้าใช้บริการโดยขาดจริยธรรม ทำให้เกิดความรู้สึกว่าร้านเหล้าฯ เป็นสถานที่ผ่อนคลาย สร้างความสุข และสนุกสนานมากกว่าการเป็นสถานที่อันตรายซึ่งไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว จึงทำให้เกิดผลส่งต่อมายังพฤติกรรมการบันเทิง และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน ด้วยสาเหตุหลักมาจากเพราะความอยากรู้ อยากรลอง อยากรหาประสบการณ์ใหม่ๆ และการแสวงหาการยอมรับจากเพื่อนตามลักษณะนิสัยโดยธรรมชาติของเยาวชน จนกลายเป็นเสมือนกิจกรรมหนึ่งในชีวิต

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยมีรายละเอียดของการวิจัยแต่ละวิธีดังต่อไปนี้

(1) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย นายตำรวจผู้รับผิดชอบพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย ผู้นำชุมชน และร้านค้าในชุมชนรอบรั้วมหาวิทยาลัย และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) โดยคณะผู้วิจัยเข้าไปใช้บริการร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย เพื่อสังเกตพฤติกรรมของเยาวชนที่เข้าใช้บริการ และการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดของร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย

(2) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) นักศึกษาที่เคยใช้บริการร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย และใช้สูตรการคำนวณขนาดของตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.00 % ทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง กระจายกลุ่มตัวอย่างไปยัง 4

มหาวิทยาลัย ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ 2) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 3) มหาวิทยาลัยรังสิต และ 4) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ในจำนวนที่เท่ากันมหาวิทยาลัยละ 100 ตัวอย่าง จนครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

1. การเข้าใช้บริการร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยของนักศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย จำนวน 377 คน คิดเป็นร้อยละ 94.2 เฉลี่ยสัปดาห์ละ 1 - 2 ครั้ง โดยส่วนใหญ่จะกลับไปใช้บริการร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยซ้ำอีกจำนวน 351 คน คิดเป็นร้อยละ 87.8 แต่หากไม่มีร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย นักศึกษาจะไปใช้บริการร้านเหล้าในบริเวณโซนนิ่ง (เช่น เอกมัย ทองหล่อ รัชดา ฯลฯ) จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 46.2

จะเห็นได้ว่า การมีร้านเหล้าตั้งอยู่บริเวณรอบรั้วมหาวิทยาลัยจะทำให้ง่ายต่อการเดินทางช่วยกระตุ้นอุปสงค์ในการเข้าใช้บริการร้านเหล้าฯ และเกิดพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามมาได้ เพราะการเข้าถึงที่สะดวกสบาย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ไม่เข้มงวดเรื่องการตรวจบัตรประชาชน และค่าใช้จ่ายไม่สูงมากนัก นักศึกษาที่เคยใช้บริการจึงมีแนวโน้มใช้บริการซ้ำ และนักศึกษาที่ไม่เคยใช้บริการก็มีความตั้งใจจะเข้าไปใช้บริการ เพราะรู้สึกว่าเป็นเรื่องปกติที่สังคมให้การยอมรับ แต่หากไม่มีร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยโอกาสในการใช้บริการร้านเหล้าของนักศึกษาจะลดลงถึงร้อยละ 41.6 เนื่องจากการใช้บริการร้านเหล้าในบริเวณโซนนิ่ง (เช่น เอกมัย ทองหล่อ รัชดา ฯลฯ) ซึ่งอยู่ห่างไกลออกไปจากมหาวิทยาลัยนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่จะมีข้อจำกัดในเรื่องอายุที่ไม่ถึง 20 ปีบริบูรณ์

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

กำลังซื้อไม่เพียงพอ ค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง และการตั้งด้านตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ เป็นต้น

2. กลยุทธ์ทางการตลาดของร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยในการกระตุ้นอุปสงค์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษา

ในปัจจุบันกระแสของร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยได้รับความนิยมจากเยาวชนเป็นอย่างมาก ด้วยความเป็นยุคโลกาภิวัตน์ ความทันสมัยและความยึดติดกับวัฒนธรรมของเยาวชนในยุคปัจจุบัน ดังนั้น ร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยจึงตอบสนองความต้องการของเยาวชนเหล่านี้อย่างดี ซึ่งร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยนั้นเป็นธุรกิจที่สามารถทำได้ง่าย ลงทุนไม่สูงมาก มีกลุ่มเป้าหมายค่อนข้างชัดเจน สามารถสร้างผลกำไรให้กับผู้ประกอบการได้สูง และเห็นผลกำไรได้เร็ว ซึ่งกลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยที่เลือกใช้เพื่อดึงดูดกลุ่มลูกค้า หรือกลุ่มเป้าหมาย (นักศึกษา) ให้เข้าใช้บริการที่ได้ผลมากที่สุด คือ การเน้นกลยุทธ์การส่งเสริมด้านการตลาด (Promotion) โดยสามารถสรุปกลยุทธ์หลักๆ ที่เลือกใช้ได้ออกเป็น 5 กลยุทธ์ย่อยดังนี้

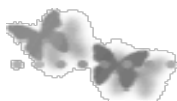
(1) การโฆษณา (Advertising) โดยการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับร้านเหล้าฯ ที่หวังผลทางการขายไปยังกลุ่มเป้าหมายและสาธารณชนโดยตรง เช่น สื่ออินเทอร์เน็ต (Facebook Line ฯลฯ) ป้ายใบปลิว โปสเตอร์ติดบริเวณหอพัก ตามถนน หรือไหล่ทางก่อนเข้าสถาบันการศึกษา เป็นต้น เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายหลัก (นักศึกษา) ได้รู้จักร้านเหล้าฯ อย่างทั่วถึง และเลือกที่จะเข้าใช้บริการ ซึ่งการโฆษณาเหล่านี้จะใช้เงินทุนไม่มากนัก

(2) การส่งเสริมการขาย (Sale Promotion) โดยเฉพาะประเด็นการส่งเสริมการขายสู่ผู้บริโภค (Consumer Promotion) เช่น การลด แลก แจก แถม ฯลฯ ซึ่งร้านเหล้าฯ ส่วนใหญ่เลือกใช้กลยุทธ์นี้

เนื่องด้วยเป็นกลยุทธ์ที่สามารถสร้างแรงจูงใจได้เป็นอย่างดีต่อกลุ่มเป้าหมาย (นักศึกษา) ที่มีกำลังซื้อค่อนข้างจำกัด ดังนั้น การคำนวณค่าใช้จ่ายในการเข้าใช้บริการของกลุ่มเป้าหมายจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องคำนึงถึง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ร้านเหล้าฯ ส่วนใหญ่จะมุ่งการส่งเสริมการขายที่มีความเกี่ยวข้องกับจำนวนคนเข้าใช้บริการอยู่เสมอ เช่น มา 4 คนก่อน 4 พุ่มรับเหล้าฟรี 1 ขวด ผู้หญิงเข้าฟรี ก่อน 4 พุ่ม ฯลฯ เพราะผู้ประกอบการร้านเหล้าฯ เชื่อว่าการทำให้คนเข้าใช้บริการร้านเหล้าฯ มีความหนาแน่นมากเท่าใด กระแสของร้านเหล้าฯ ก็ยิ่งจะได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นมากเท่านั้น

(3) การให้ข่าวและการประชาสัมพันธ์ (Public Relations) ซึ่งร้านเหล้าฯ โดยส่วนใหญ่จะเปิดรับสมัครพนักงานที่เป็นนักศึกษาจากหลากหลายคณะวิชาของมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับร้านเหล้าฯ และคนในชุมชนนั้น เพื่อใช้กลยุทธ์แบบปากต่อปาก ในการสร้างภาพลักษณ์ให้กับร้านเหล้าฯ จากการบอกต่อของพนักงานในร้านเหล้าฯ โดยการชักชวนเพื่อน หรือคนรู้จักเข้ามาใช้บริการ ซึ่งถือเป็นการประชาสัมพันธ์ทางอ้อมที่สามารถมองเห็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังมีการมีแจกของรางวัล หรือให้ส่วนลดสินค้าสำหรับลูกค้าที่ใช้บริการร้านเหล้าฯ ฯ และทำการเช็คอิน (Check in) หรือแชร์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ คือ Facebook ด้วย เช่น มิกเซอร์ 1 ขวด เป็นต้น

(4) การใช้พนักงานขาย (Personal Selling) โดยร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยจำนวนไม่น้อยหันมาทำการตลาดที่เรียกว่า “เซ็กซี่มาร์เก็ตติ้ง” (Sexy Marketing) ซึ่งเป็นการทำการตลาดที่ใช้เรื่องจุดขายทางเพศมาสร้างแรงจูงใจให้กับกลุ่มลูกค้าแบบซึ่งหน้า (Face-to-Face Selling) คือ จะใช้ผู้หญิงสวยและหุ่นดี มาทำหน้าที่เป็นตัวนำในการขายสินค้าโดยเฉพาะกลุ่มลูกค้าเพศชาย ซึ่งบางร้านจะมี

ค่านายหน้าให้แก่พนักงาน ขายเหล่านี้นี้ด้วย เพื่อกระตุ้นให้พนักงานขายทุ่มเทความพยายามในการขายสินค้า หรือให้บริการลูกค้าเป็นอย่างดี นอกจากนี้พนักงานขายหลายคนยอมรับว่าตั้งใจทำหน้าที่ของตนเองอย่างดีที่สุด เพราะมีความหวังจากการให้ทิป (Tip) ของลูกค้า โดยเฉพาะเวลาลูกค้ามีอาการมีเมมาแล้ว ส่วนใหญ่จะให้ทิป (Tip) เป็นจำนวนเงินค่อนข้างมากกว่าเวลาที่ยังไม่มีอาการมีเมมา

(5) การส่งเสริมการตลาดโดยใช้กิจกรรมพิเศษ (Event Marketing) ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมทางการตลาดให้สอดคล้องกับความสนใจ และความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยร้านเหล้าฯ ส่วนใหญ่ให้ความเห็นตรงกันว่า การใช้กิจกรรมพิเศษเป็นการลงทุนที่คุ้มค่ามากที่สุด เพราะสามารถเก็บค่าใช้บริการในอัตราที่สูงกว่าวันปกติ เช่น การจัดแสดงคอนเสิร์ตที่สามารถเก็บค่าบัตรผู้เข้าชมบริการได้ หรือขายบัตรเป็นโต๊ะที่สามารถนำมาแลกเหล้าได้ การจัดปาร์ตี้โฟม เป็นต้น ไม่ค่อยขาดทุน และทำให้ได้กลุ่มลูกค้าเพิ่มมากขึ้น แต่อีกแง่มุมหนึ่งบางร้านก็มองว่าเป็นการลงทุนที่ค่อนข้างเสี่ยง เพราะหากที่ตั้งของร้านอยู่ในทำเลที่กลุ่มเป้าหมายมีกำลังซื้อน้อย การส่งเสริมการตลาดด้วยวิธีนี้อาจไม่ได้ผลเท่าใดนัก

นอกจากนี้วัยรุ่นในยุคปัจจุบันส่วนใหญ่ยึดติดกับกระแสของวัตถุนิยม และการถ่ายภาพลงสื่อสังคมออนไลน์ (Online) ดังนั้น นอกจากกลยุทธ์ทางการตลาดที่กล่าวมาข้างต้นนี้ การลงทุนจัดตั้งร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยนั้น ยังมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างเอกลักษณ์สิ่งแวดล้อมทางกายภาพของร้านเหล้าฯ ให้มีความโดดเด่น และเป็นจุดสนใจสำหรับวัยรุ่นด้วย เพราะถือเป็นสิ่งประทับใจแรก (First Impression) สำหรับลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการไม่ว่าจะเป็นอาคารสถานที่ เคาเตอร์ (Counter) ให้บริการ การตกแต่งสถานที่ ลานจอดรถ ห้องน้ำ เป็นต้น

3. ทศนคติของนักศึกษาต่อร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย

จากผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมนักศึกษาส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวกต่อการมีร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.64 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีทัศนคติเห็นว่าร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งพบปะสังสรรค์เพื่อนฝูงอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.31 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ทศนคติของนักศึกษาต่อร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย

ทัศนคติต่อร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1) เกิดเหตุทะเลาะวิวาท	3.62	1.071	มาก
2) เกิดแหล่งมั่วสุมการพนัน	3.46	1.073	มาก
3) มีแหล่งผ่อนคลายให้กับนักศึกษาใกล้มหาวิทยาลัย	3.97	.936	มาก
4) เป็นสถานที่อันตราย ไม่สมควรอยู่ใกล้สถานศึกษา	3.34	1.133	ปานกลาง
5) เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์โดยง่าย	3.66	1.080	มาก
6) เป็นแหล่งพบปะสังสรรค์เพื่อนฝูง	4.31	.829	มากที่สุด
7) นักศึกษาเสียการเรียน/โดดเรียน	2.89	1.206	ปานกลาง
8) ช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชนรอบข้างร้านเหล้า	3.65	1.765	มาก

ทัศนคติต่อร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
9) ทำลายสุขภาพนักศึกษาทั้งผู้ที่ดื่ม และไม่ดื่มเหล้า	3.67	1.015	มาก
10) นักศึกษาใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย (ดื่มเหล้า)	3.88	.982	มาก
11) ไม่ปลอดภัยแก่นักศึกษาที่พักอาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงกับร้านเหล้า	3.47	1.001	มาก
12) เกิดการกระจายรายได้ลงสู่ชุมชน	3.52	.936	มาก
13) เกิดอุบัติเหตุจากการเมาสุรา	3.91	.940	มาก
14) เกิดปัญหาอาชญากรรม	3.62	1.074	มาก
รวม	3.64	1.074	มาก

จะเห็นได้ว่า นักศึกษาโดยส่วนใหญ่จะมีทัศนคติเชิงบวกต่อการมีร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย แม้ว่าจะทราบถึงปัญหาที่ได้รับผลกระทบเป็นอย่างดี แต่ก็ยังพบว่า การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัญหาสำหรับเยาวชนทั้งชายและหญิง ขณะที่ประเทศไทยมีมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้ว (พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551) แต่กลับไม่มีการนำมาปฏิบัติใช้อย่างจริงจัง จึงเป็นช่องโหว่ให้เยาวชนต้องกลายเป็นนักดื่มหน้าใหม่ หรือมีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มมากขึ้น ดังนั้น อัตราเพิ่มของนักดื่มเยาวชนยังมีความสัมพันธ์กับอัตราการเปิดช่องทางการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่สะดวก และง่ายโดยไร้การควบคุมจากภาครัฐอย่างจริงจัง

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย

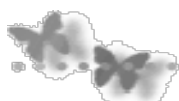
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษา กับพฤติกรรม การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยจะพิจารณาจากปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า แนวโน้มการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพศชายจะมีความสามารถในปริมาณที่มากกว่าเพศหญิง นักศึกษาที่มีอายุ 17 – 18 ปี มี

พฤติกรรม การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยมากกว่าในช่วงอายุอื่นๆ เพราะนักศึกษาที่มีอายุ 17 – 18 ปี ยังไม่สามารถเข้าใช้บริการร้านเหล้าที่อยู่ในบริเวณโซนนิ่ง (เช่น เอกมัย ทองหล่อ รัชดา ฯลฯ) ได้ นักศึกษาที่อาศัยอยู่หอพักนอกมหาวิทยาลัยมีพฤติกรรม การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยมากกว่าอาศัยอยู่ที่อื่นๆ เพราะสามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระมากกว่า ไม่มีใครคอยควบคุม หรือออกคำสั่งห้าม ในขณะเดียวกันยิ่งนักศึกษามีรายรับต่อเดือนมากเท่าใด พฤติกรรม การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยก็ย่อมมีมากขึ้นเท่านั้น อันเนื่องมาจากกำลังซื้อของนักศึกษามีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าได้ง่ายมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะถึงแนวทางและมาตรการในการป้องกันไม่ให้นักศึกษาดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยต่อรัฐบาลและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1) มหาวิทยาลัยควรออกกฎระเบียบชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อป้องกันการเข้าใช้บริการร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยของ

นักศึกษา โดยมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยนอกเครื่องแบบคอยสอดส่อง เป็นหูเป็นตาอย่างใกล้ชิด และประสานงานกับตำรวจโดยตรง กรณีพบนักศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี บริบูรณ์เข้าใช้บริการ

2) มหาวิทยาลัยต้องสนับสนุนการจัดอบรมหรือกิจกรรมต่อต้านการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ โดยสะท้อนออกมาในรูปแบบที่นักศึกษาเข้าใจได้ง่าย เช่น หนังสือ ละคร เพลง การ์ตูน ฯลฯ รวมทั้งการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ในบรรยากาศที่สนุกสนาน ไม่เครียด และรู้สึกผ่อนคลาย เพื่อดึงดูดให้นักศึกษาใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยได้อย่างถูกต้อง และมีความเหมาะสม

3) มหาวิทยาลัยต้องเป็นหน่วยงานหลักในการต่อสู้กับธุรกิจร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย จนถึงที่สุด โดยการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย เช่น กระทรวงศึกษาธิการ สรรพสามิต

ภายในเขตพื้นที่ตำรวจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อช่วยกันดูแลสอดส่องร้านเหล้าให้ดำเนินการไปตามตัวบทกฎหมายที่ถูกกำหนดไว้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะ พรบ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551

4) การสร้างความร่วมมือกับชุมชนรอบรั้วมหาวิทยาลัย โดยเปิดเวทีสาธารณะเพื่อหาข้อยุติในการแก้ไขปัญหาธุรกิจร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัย ร่วมถึงการเผยแพร่ความรู้ด้านผลกระทบของการมีร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยให้ชุมชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง

5) ภาครัฐต้องทำหน้าที่ในการควบคุมร้านเหล้ารอบรั้วมหาวิทยาลัยให้ปฏิบัติภายใต้กรอบของกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง รวมทั้งควรกระตุ้นสื่ออย่างเคร่งครัดในเรื่องข้อบังคับกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อให้ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- กนิษฐา ไทยกล้า. (2550). การศึกษาเปรียบเทียบความชุกและพฤติกรรมการดื่มของนักเรียนนักศึกษากับความหนาแน่นของสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในรัศมี 500 เมตร รอบสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา.
- เครือข่ายเยาวชนสร้างสรรค์รู้ทันแอลกอฮอล์และมูลนิธิเพื่อนเยาวชนเพื่อการพัฒนา. (2552). การสำรวจทัศนคตินักศึกษาต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสถานที่จำหน่ายใกล้สถานศึกษา 45 มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: เครือข่ายเยาวชนสร้างสรรค์รู้ทันแอลกอฮอล์.
- ฉัตยาพร เสมอใจ. (2549). การบริหารการตลาด. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- พรพิมล เจียมนาครินทร์. (2539). พัฒนาการวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร: ดันอ้อ แกรมมี่.
- วรณัฐ จันทร์อุไร. (2544). พฤติกรรมหลังการดื่มสุรากับการมีเพศสัมพันธ์ของผู้ติดเชื้อมเอดส์. คลินิกนิตราชม คุนยวิชัยโรคเอดส์ สภากาชาดไทย. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (สุขศึกษา), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศรีรัช ลาภใหญ่. (2552). การศึกษา การรับรู้ และทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการยับยั้งปัญหาและพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรังสิต คณะนิเทศศาสตร์.
- สิทธิพันธ์ เจริญรัตน์. (2543). พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมวิทยาประยุกต์), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

คุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ¹

โดย ศิริพร เกื้อกุลนุรักษ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิต กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บังคับบัญชา/นายจ้างของบัณฑิตคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2559 จำนวน 80 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามคุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) และการทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability Test) ของแบบสอบถามได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach เท่ากับ 0.85 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดยรวมทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตพึงพอใจในระดับมากที่สุดมี 2 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X} = 4.31$) และด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.21$) ส่วนคุณลักษณะที่พึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.03$) ด้านความรู้ ($\bar{X} = 3.79$) ด้านทักษะทางปัญญา ($\bar{X} = 3.75$) และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.63$) ตามลำดับ ส่วนคุณลักษณะพิเศษของบัณฑิตคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) โดยคุณลักษณะพิเศษที่ได้รับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ($\bar{X} = 4.60$) มีจิตอาสา ($\bar{X} = 4.55$) มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.24$) และมีความพร้อมในการทำงานได้ทันทีหลังสำเร็จการศึกษา ($\bar{X} = 4.21$) ตามลำดับ

คำสำคัญ: คุณลักษณะของบัณฑิต, สังคมสงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิต, ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต, กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

¹ ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย ประจำปีการศึกษา 2560 จากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

² อาจารย์ประจำ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Characteristics of Graduates According to Thai Qualifications Framework for
Higher Education (TQF: HEd): Faculty of Social Work and Social Welfare,
Huachiew Chalermprakiet University

BY Siriporn Kaukulnurak

Abstract

The purpose of this research was to explore the characteristics of graduates from the Faculty of Social Work and Social Welfare, Huachiew Chalermprakiet University according to Thai qualifications framework for higher education. The samples were 80 supervisors of graduates who attend the B.E. 2559 (2016) graduation ceremony. The instruments used were questionnaires developed by the researcher. The content validity was evaluated by 3 experts, and the reliability was 0.85. The data obtained was then analyzed by computing frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results showed that the opinions of the supervisors towards graduates on all 6 sub-aspects of Thai Qualifications Framework for Higher Education (TQF: HEd) was at a high level ($\bar{x} = 3.95$). Considering scores of particular dimensions, it was found that the aspect of Morality and ethics ($\bar{x} = 4.31$) and Professional skills ($\bar{x} = 4.21$) had the highest level. The mean score of other aspects were as follows: Interpersonal relationship skills and responsibility ($\bar{x} = 4.03$), Knowledge ($\bar{x} = 3.79$), Intellectual skills ($\bar{x} = 3.75$), and Mathematical analytical thinking, communication and information technology skills ($\bar{x} = 3.63$). Supervisors were very satisfied the special characteristics of social work graduates ($\bar{x} = 4.08$). The major characteristics that the supervisors were most satisfied with included able to work with others ($\bar{x} = 4.60$), volunteer mind ($\bar{x} = 4.55$), always have self-development ($\bar{x} = 4.24$), and ready to start working ($\bar{x} = 4.21$).

Keywords: Characteristics of graduates, Bachelor degree graduated in Social Work Program, Supervisors' satisfaction, Thai Qualifications Framework for Higher Education (TQF: HEd)

บทนำ

การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวของผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ทักษะทางวิชาชีพ ซึ่งแต่ละหลักสูตรจะมีปรัชญา วัตถุประสงค์ และ มาตรฐาน ผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) กำหนดไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการผลิตบัณฑิตของแต่ละวิชาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552:2) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาจัดทำรายละเอียด และกำหนดตัวบ่งชี้มาตรฐานผลการเรียนรู้ของแต่ละหลักสูตร โดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชา เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพและเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (Thai Qualifications Framework for Higher Education; TQF: HEd)

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ เป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเพียงแห่งเดียวที่เปิดสอนหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อผลิตนักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตรสามารถปฏิบัติงานให้ผู้ใช้บริการมีการพัฒนาและมีความพึงพอใจ รวมทั้งทำงานร่วมกับสหวิชาชีพอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม, 2555:7) ทั้งนี้หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิตกำหนดตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ (1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (2) ด้านความรู้ (3) ด้านทักษะทางปัญญา (4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (6) ด้านทักษะการปฏิบัติทาง

วิชาชีพ รวมทั้งกำหนดคุณลักษณะพิเศษของบัณฑิตไว้โดยเฉพาะ

การติดตามประเมินคุณภาพของบัณฑิตซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตร โดยผู้ใช้นักบัณฑิตซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา หัวหน้างาน หรือนายจ้างของบัณฑิตที่ทำงานใกล้ชิดและควบคุมการปฏิบัติงานของบัณฑิตเป็นผู้ประเมินความต้องการและความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะของบัณฑิต จะเป็นข้อมูลที่สะท้อนกระบวนการจัดการศึกษาจนสำเร็จ การศึกษาว่า ผลิตบัณฑิตที่มีความสามารถในด้านวิชาการและทักษะวิชาชีพเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และมีความเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานและสังคมเพียงใด ข้อมูลดังกล่าวถือเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของการจัดการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการศึกษา เพื่อให้คุณลักษณะของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม ได้มาตรฐานตามกรอบคุณวุฒิ ตรงตามความต้องการและความคาดหวังของผู้ใช้นักบัณฑิต

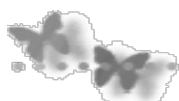
วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้นักบัณฑิตต่อคุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต

ขอบเขตการวิจัย

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

ทำการศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต ใน 6 ด้าน คือ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 6) ด้านทักษะการปฏิบัติทาง

วิชาชีพ และคุณลักษณะพิเศษของบัณฑิตคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม โดยเก็บข้อมูลหลังจากบัณฑิตสำเร็จการศึกษาไปแล้ว 1 ปี

2) ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บังคับบัญชา/นายจ้างในหน่วยงานที่รับบัณฑิตที่จบการศึกษาในปีการศึกษา 2559 เข้าทำงาน จำนวน 104 ราย

นิยามศัพท์

บัณฑิต หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ในปีการศึกษา 2559

คุณลักษณะของบัณฑิต หมายถึง สิ่งที่ใช้ให้เห็นถึงคุณลักษณะประจำตัวของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ในปีการศึกษา 2559

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ หมายถึง คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ของหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิต ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 6) ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นนายจ้าง หัวหน้างานหรือผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม ในปี

การศึกษา 2559 จำนวน 104 คน โดยจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามถึงนายจ้าง/ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต โดยฝากบัณฑิตนำไปให้นายจ้าง/ผู้บังคับบัญชาในวันที่มาสมัครรับปริญญาและส่งกลับคืนทางไปรษณีย์

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ใช้บัณฑิตที่ยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมดจำนวน 80 ชุด (ร้อยละ 76.92 ของประชากรทั้งหมด)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของบัณฑิตตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ 6 ด้าน คือ (1) ด้านคุณธรรม (2) ด้านความรู้ (3) ด้านทักษะทางปัญญา (4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (6) ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ และ (7) คุณลักษณะพิเศษของบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม จำนวน 33 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ตามรูปแบบของ Likert's scale มีค่าคะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 5 คะแนน คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) น้อยที่สุด (1)

วิธีการแปลผลการประเมินระดับความพึงพอใจของแบบสอบถามในส่วนนี้ ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ตามเกณฑ์ช่วงคะแนน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00	พึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20	พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40	พึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60	พึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80	พึงพอใจน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
ประกอบด้วย

1. ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบ
ตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 2 ข้อ ได้แก่

1.1 คุณลักษณะที่ท่านคิดว่าเป็นจุดเด่น/
จุดแข็งของบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
และสวัสดิการสังคม (ตอบเพียง 1 ด้านเท่านั้น)

1.2 คุณลักษณะที่ท่านคิดว่าเป็นจุดที่ควร
ปรับปรุงของบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
และสวัสดิการสังคม (ตอบเพียง 1 ด้านเท่านั้น)

2. ข้อคำถามปลายเปิด จำนวน 4 ข้อ
เพื่อให้แสดงความคิดเห็นในเรื่อง จุดเด่น/จุดแข็ง
ของบัณฑิต จุดอ่อน/ข้อควรปรับปรุงของบัณฑิต
คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ต่อการ
ปฏิบัติงานในหน่วยงาน และข้อเสนอแนะอื่นๆ

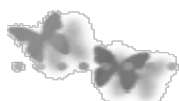
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดย
ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความตรงด้าน
โครงสร้างเนื้อหา (Content validity) และทดสอบ
ค่าความเชื่อมั่น (Reliability Test) ของ
แบบสอบถามโดยนำไปทดลองใช้กับตัวอย่างที่มี
ลักษณะคล้ายคลึงกัน จำนวน 30 คน โดยใช้สูตร
สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's
alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ
0.85

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา
ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

ผู้บังคับบัญชา/นายจ้างส่วนใหญ่เป็นเพศ
หญิง (ร้อยละ 72.5) ตำแหน่งงานเป็นผู้บริหาร
ระดับกลาง/ผู้จัดการ/หัวหน้าฝ่าย (ร้อยละ 78.8)
ทำงานในหน่วยงานราชการ (ร้อยละ 46.3) และมี
ระยะเวลาร่วมงานกับบัณฑิตมากกว่า 3 เดือน - 6
เดือน (ร้อยละ 51.3)

ผู้ใช้นบัณฑิตมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะ
ของบัณฑิต ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ
ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรสังคม
สงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิต โดยรวมทั้ง 6 ด้านอยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) โดยด้านที่ผู้ใช้นบัณฑิตพึง
พอใจในระดับมากที่สุดมี 2 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม
จริยธรรม ($\bar{X} = 4.31$) และด้านทักษะการปฏิบัติ
ทางวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.21$) ส่วนด้านที่มีความพึงพอใจ
ในระดับมาก ได้แก่ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่าง
บุคคลและความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.03$) ด้านความรู้
($\bar{X} = 3.79$) ด้านทักษะทางปัญญา ($\bar{X} = 3.75$)
และด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
($\bar{X} = 3.63$) ตามลำดับ นอกจากนี้ผู้ใช้นบัณฑิตมีความ
พึงพอใจต่อคุณลักษณะพิเศษของบัณฑิตคณะสังคม
สงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคมโดยรวม อยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชา/นายจ้างของบัณฑิต

คุณลักษณะ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.31	0.59	มากที่สุด
2. ด้านความรู้	3.79	0.67	มาก
3. ด้านทักษะทางปัญญา	3.75	0.60	มาก
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	4.03	0.54	มาก
5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	3.63	0.54	มาก
6. ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ	4.21	0.91	มากที่สุด
ผลรวมคุณลักษณะทั้ง 6 ด้าน	3.95	0.50	มาก
7. คุณลักษณะพิเศษของบัณฑิตคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม	4.08	0.68	มาก

เมื่อพิจารณาคูณลักษณะของบัณฑิตเป็นรายด้าน ได้ดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 2)

1) คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม
ผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของบัณฑิตด้านคุณธรรมจริยธรรมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$) โดยคุณลักษณะย่อยที่ผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ได้แก่ (1) มีความเข้าใจผู้อื่น ด้วยการเคารพคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ($\bar{X} = 4.53$) (2) มีคุณธรรม 6 ประการ ได้แก่ ขยัน อดทน ประหยัด เมตตา ซื่อสัตย์ กตัญญู ($\bar{X} = 4.46$) (3) เคารพกฎ ระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ขององค์กรและสังคม ($\bar{X} = 4.41$) (4) ดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 4.26$) (5) แสดงออกถึงความมีวินัย และความรับผิดชอบ เสียสละและเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม ($\bar{X} = 4.33$) ตามลำดับ

2) คุณลักษณะด้านความรู้
ผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของบัณฑิตด้านความรู้ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) โดยคุณลักษณะย่อยที่ผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจระดับมากที่สุด คือ (1) มีความรู้หลักการและทฤษฎี

ในสาขาวิชาที่เรียนมา ($\bar{X} = 4.11$) (2) นำความรู้ที่เรียนมาใช้ในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.86$) (3) รู้และเข้าใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าในความรู้เฉพาะด้านในสาขา/งานวิจัยที่ใช้ในการแก้ปัญหา/ต่อยอดองค์ความรู้ ($\bar{X} = 3.75$)

3) คุณลักษณะด้านทักษะทางปัญญา
ผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของบัณฑิตด้านทักษะทางปัญญาในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) โดยคุณลักษณะย่อยที่ผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจระดับมาก 3 ลำดับแรก คือ (1) สามารถค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจ ประเมินข้อมูลจากหลักฐานที่เชื่อถือได้และนำข้อสรุปมาใช้ ($\bar{X} = 3.89$) (2) สามารถประยุกต์ใช้และบูรณาการความรู้ในสาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ กับความรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ($\bar{X} = 3.75$) (3) สามารถใช้ทักษะและความเข้าใจในบริบททางวิชาการและวิชาชีพสังคมสงเคราะห์และหาแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.70$)

4) คุณลักษณะด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของบัณฑิตด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) โดยคุณลักษณะย่อยที่ผู้ใช้บัณฑิตพึงพอใจระดับมากที่สุด คือ สามารถปรับตัวเข้าทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งในฐานะผู้นำและสมาชิกกลุ่ม ($\bar{X} = 4.33$) ส่วนคุณลักษณะที่พึงพอใจระดับมาก ได้แก่ (1) สามารถวางแผนและรับผิดชอบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและพัฒนาตนเองและวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ ($\bar{X} = 3.96$) (2) สามารถช่วยเหลือและแก้ปัญหาแก่ผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตาม ($\bar{X} = 3.92$) (3) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการคิดวิเคราะห์แก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 3.91$) ตามลำดับ

5) คุณลักษณะด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

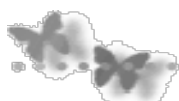
ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของบัณฑิตด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) โดยคุณลักษณะย่อยที่ผู้ใช้บัณฑิตพึงพอใจระดับมากที่สุด คือ (1) สามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.00$) (2) สามารถสรุปประเด็นและสื่อสารทั้งการพูดและการเขียนและเลือกใช้รูปแบบการนำเสนอได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ($\bar{X} = 3.96$) (3) การมีวิจรรย์ญาณในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการรวบรวมข้อมูลประมวลผล แปลความหมายและนำเสนอข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.86$) ตามลำดับ ส่วนคุณลักษณะที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.22$) และสามารถระบุและใช้เทคนิคทางสถิติในการศึกษาค้นคว้าและเสนอแนวทางแก้ปัญหา ($\bar{X} = 3.09$)

6) คุณลักษณะด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ

ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของบัณฑิตด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$) โดยคุณลักษณะย่อยที่ผู้ใช้บัณฑิตพึงพอใจระดับมากที่สุด คือ มีความสามารถในการปฏิบัติทักษะทางวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ในการประเมินวินิจฉัย ป้องกัน แก้ไข ฟื้นฟูและพัฒนา ผู้ใช้บริการตามมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมของนักสังคมสงเคราะห์ ($\bar{X} = 4.21$) ส่วนคุณลักษณะที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีความสามารถในการปฏิบัติทักษะวิชาชีพสังคมสงเคราะห์อย่างบูรณาการ โดยประยุกต์ใช้ความรู้ความเข้าใจในวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ ($\bar{X} = 4.20$)

7) คุณลักษณะพิเศษของบัณฑิตคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม

ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะพิเศษของบัณฑิตในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) โดยคุณลักษณะย่อยที่ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ (1) สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ($\bar{X} = 4.60$) (2) มีจิตอาสา ($\bar{X} = 4.55$) (3) มีการพัฒนานตนเองอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.24$) (4) มีความพร้อมในการทำงานได้ทันทีหลังสำเร็จการศึกษา ($\bar{X} = 4.21$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชา/นายจ้าง จำแนกตามคุณลักษณะเป็นรายด้าน

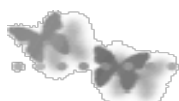
คุณลักษณะบัณฑิต	x̄	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.31	0.59	มากที่สุด
1. แสดงออกถึงจิตสำนึกและตระหนักในการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ	3.84	1.85	มาก
2. มีคุณธรรม 6 ประการ ได้แก่ ขยัน อดทน ประหยัด เมตตา ซื่อสัตย์ กตัญญู	4.46	0.62	มากที่สุด
3. แสดงออกถึงความมีวินัย และความรับผิดชอบ เสียสละ และเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม	4.35	0.70	มากที่สุด
4. เคารพกฎ ระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ขององค์กรและสังคม	4.41	0.65	มากที่สุด
5. มีความเข้าใจผู้อื่นด้วยการเคารพคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์	4.53	0.57	มากที่สุด
6. ดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.26	0.73	มากที่สุด
2. ด้านความรู้	3.79	0.67	มาก
1. มีความรู้หลักการ และทฤษฎีในสาขาวิชาที่เรียนมา	4.11	0.87	มาก
2. นำความรู้ที่เรียนมาใช้ในการปฏิบัติงาน	3.86	0.57	มาก
3. รู้และเข้าใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าในความรู้เฉพาะด้านในสาขา/งานวิจัยที่ใช้ในการแก้ปัญหา/ต่อ ยอดองค์ความรู้	3.75	0.61	มาก
4. รู้และตระหนักในธรรมเนียมปฏิบัติ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติในวิชาชีพสังคมสงเคราะห์	3.44	1.54	ปานกลาง
3. ด้านทักษะทางปัญญา	3.75	0.60	มาก
1. สามารถค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจ ประเมินข้อมูลจากหลักฐานที่เชื่อถือได้ แล้วนำข้อสรุปมาใช้	3.89	0.57	มาก
2. สามารถศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่ซับซ้อน และเสนอแนวทางแก้ไขที่สร้างสรรค์	3.66	0.69	มาก
3. สามารถใช้ทักษะและความเข้าใจในบริบททางวิชาการและวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ และหาแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม	3.70	0.74	มาก
4. สามารถประยุกต์ใช้ และบูรณาการความรู้ในสาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์กับความรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป	3.75	0.70	มาก
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	4.03	0.54	มาก
1.สามารถช่วยเหลือและแก้ปัญหากลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตาม	3.92	0.63	มาก
2. สามารถปรับตัวเข้าทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งในฐานะผู้นำและสมาชิกกลุ่ม	4.33	0.63	มากที่สุด
3. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการคิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา	3.91	0.64	มาก

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

คุณลักษณะบัณฑิต	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
4. สามารถวางแผนและรับผิดชอบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและพัฒนาตนเองและวิชาชีพสังคมสงเคราะห์	3.96	0.65	มาก
5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	3.63	0.54	มาก
1.สามารถระบุและใช้เทคนิคทางสถิติในการศึกษาค้นคว้าและเสนอแนวทางแก้ปัญหา	3.09	1.44	ปานกลาง
2. สามารถสรุปประเด็น และสื่อสารทั้งการพูดและการเขียนและเลือกใช้รูปแบบการนำเสนอได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	3.96	0.69	มาก
3. มีวิจารณ์ญาณในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการรวบรวมข้อมูลประมวลผล แปลความหมายและนำเสนอข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ	3.86	0.59	มาก
4.สามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.00	0.50	มาก
5. สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างเหมาะสม	3.22	0.68	ปานกลาง
6. ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ	4.21	0.91	มากที่สุด
1. มีความสามารถในการปฏิบัติทักษะทางวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ในการประเมินวินิจฉัย ป้องกัน แก้ไข พื้นฟู และพัฒนาผู้ใช้บริการตามมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมของนักสังคมสงเคราะห์	4.21	0.92	มากที่สุด
2. มีความสามารถในการปฏิบัติทักษะวิชาชีพสังคมสงเคราะห์อย่างบูรณาการโดยประยุกต์ใช้ความรู้ ความเข้าใจในวิชาชีพสังคมสงเคราะห์	4.20	0.91	มาก
7. คุณลักษณะพิเศษของบัณฑิต	4.08	0.68	มาก
1. เป็นผู้ที่มีความรู้ และมีทักษะในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ระดับปฏิบัติการกับกลุ่มเป้าหมาย	3.82	1.44	มาก
2.สามารถคุ้มครองสิทธิสวัสดิการของกลุ่มเป้าหมาย	3.67	1.42	มาก
3. มีความรับผิดชอบต่อสังคม	4.16	0.67	มาก
4. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	4.60	0.57	มากที่สุด
5. มีจิตอาสา	4.55	0.57	มากที่สุด
6. มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	4.24	0.66	มากที่สุด
7. มีความพร้อมในการทำงานได้ทันทีหลังสำเร็จการศึกษา	4.21	0.69	มากที่สุด
8. ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพสังคมสงเคราะห์	3.46	1.63	มาก

อภิปรายผล

ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดยรวมทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) โดยด้านที่ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 4.31$) และด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.21$) โดยด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.63$) ได้รับการประเมินต่ำสุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสมศักดิ์ นคลาจารย์ (2556: 38-39) ซึ่งพบว่า ผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจในคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เด่นชัด คือ การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเป็นมิตรต่อผู้ร่วมงาน และผลการวิจัยของศิริพร เกื้อกุลนุรักษ์ (2557: 79; 2558: 68-69, 2559: 93) พบว่า ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้เนื่องจากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติมีปณิธานที่จะผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คุณธรรม ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยเน้นให้ความสำคัญกับคุณธรรม 6 ประการ (ขยัน อดทน ประหยัด เมตตา ซื่อสัตย์ กตัญญู) และดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 2555: 5) ดังนั้นการจัดการศึกษาของคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม จึงได้สอดแทรกเนื้อหา ด้านคุณธรรมและจริยธรรมในรายวิชาทั้งในภาคทฤษฎี และการฝึกภาคปฏิบัติในหน่วยงาน รวมทั้งส่งเสริมนักศึกษาในกิจกรรมจิตอาสาต่างๆ เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและความเสียสละเพื่อส่วนรวมให้กับนักศึกษา รวมทั้งผลจากการฝึกฝนประสบการณ์เชิงวิชาชีพจึงทำให้บัณฑิตมีทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพเป็นที่พึงพอใจมากที่สุดของผู้ใช้บัณฑิต

ส่วนคุณลักษณะพิเศษของบัณฑิตหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิต ที่ผู้ใช้บัณฑิตพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คือ (1) สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ($\bar{X} = 4.60$) (2) มีจิตอาสา ($\bar{X} = 4.55$) (3) มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.24$) และ (4) มีความพร้อมในการทำงานได้ทันทีหลังสำเร็จการศึกษา ($\bar{X} = 4.21$) เป็นผลมาจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิต ส่งเสริมให้มีการทำกิจกรรมในรายวิชา กิจกรรมเสริมหลักสูตร การฝึกภาคปฏิบัติ 3 ครั้งในหน่วยงานด้านสวัสดิการสังคม และสังคมสงเคราะห์ คือ การฝึกภาคปฏิบัติ 1 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 การฝึกภาคปฏิบัติ 2 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และการฝึกภาคปฏิบัติ 3 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 รวมทั้งกิจกรรมจิตอาสาในระหว่างที่ศึกษาในทุกชั้นปี ทำให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์การทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งในกลุ่มเพื่อน และในหน่วยงานที่นักศึกษาไปฝึกภาคปฏิบัติ จากกระบวนการจัดประสบการณ์ทางการศึกษาของหลักสูตรดังที่กล่าวมา จึงทำให้นักศึกษาเมื่อจบการศึกษาและเข้าทำงานในหน่วยงานสามารถปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงานอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลการประเมินของผู้ใช้บัณฑิตที่พบว่า คุณลักษณะที่เป็นจุดเด่น/จุดแข็งของบัณฑิต คือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (ร้อยละ 53.8) และด้านคุณธรรมจริยธรรม (ร้อยละ 26.3) นอกจากนี้ ส่วนที่เป็นจุดอ่อนหรือข้อควรต้องปรับปรุงของบัณฑิตคือ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ร้อยละ 50.0) ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการวิจัยคุณลักษณะบัณฑิตจากสถาบันการศึกษาอื่นๆ เช่น คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีการศึกษา 2551-2553 (นริสา วงศ์พนารักษ์และคณะ, 2555: 314) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (วิมานพร รูปใหญ่, 2555: 46-47) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2556: 5-8) มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง (งานวิจัยสถาบันและสารสนเทศ ส่วนนโยบายและแผน, 2557: 11) มหาวิทยาลัยพายัพ (สำนักวิจัย, 2557: 23-24) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (ฝ่ายแนะแนวการศึกษาและอาชีพ กองพัฒนานักศึกษา, 2558: 27) วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ (ประภาพรรณ เปลี่ยนแก้ว และนาวิน พึ่งจันทร์ เดช, 2559: 140) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร (ทรงสิริ วิชิรานนท์, อรุณี อรุณเรือง และเจนตา แก้วลาย, 2559: 1731) และคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ (ศิริพร เกื้อกุลนุรักษ์, 2557: 66; 2558: 78, 2559: 85) ที่พบว่า ผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างมีความพึงพอใจด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับต่ำที่สุด และเป็นคุณลักษณะของบัณฑิตที่ควรปรับปรุงตามผลการประเมินของผู้บังคับบัญชา/นายจ้างของบัณฑิต

ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตรสังคม

สงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิต ให้สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตร และ

สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานและผู้ใช้บัณฑิตได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะต่อคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

1. ควรมีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมและเพิ่มสมรรถนะทางด้านภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ

2. ควรมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่จำเป็นต่อการทำงานในปัจจุบัน เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับนักศึกษา

3. ควรมีโครงการ เสริมสร้างสมรรถนะเพื่อเตรียมความพร้อมในการสอบรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ให้แก่บัณฑิตที่พึงจบการศึกษา

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยในประเด็นเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเสริมสร้างทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และภาษาต่างประเทศของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม

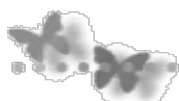
บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552.

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. (2555).

หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2555).

งานวิจัยสถาบันและสารสนเทศ ส่วนนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง. (2557) ความพึง

- พอใจของนายจ้างที่มีต่อการทำงานของบัณฑิต ระดับปริญญาตรี ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง รุ่น
ปีการศึกษา 2555.
- ทรงสิริ วิชิรานนท์, อรุณี อรุณเรือง และเจนตา แก้วลาย. (2559). คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์
ตามทัศนะผู้ใช้บัณฑิต ศึกษาเฉพาะกรณี บัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล คณะศิลป
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. (ออนไลน์) แหล่งที่มา
http://repository.rmutr.ac.th/bitstream/handle/123456789/811/rmutrconth_164.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 15 สิงหาคม 2561.
- นริสา วงศ์พนารักษ์และคณะ. (2555). ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตคณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ต่อผลการเรียนรู้ของบัณฑิต. (ออนไลน์) แหล่งที่มา
http://www.journal.msu.ac.th/upload/articles/article136_26867.pdf. 12 พฤษภาคม 2558.
- ประภาพรณ เปี้ยนแก้ว และเนาวนิจ พึ่งจันทร์เดช. (2559). ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อ
สมรรถนะของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ. ใน วารสารพยาบาลตำรวจ. ปีที่ 8 ฉบับที่ 1
(มกราคม - มิถุนายน 2559), หน้า 136-144.
- ฝ่ายแนะแนวการศึกษาและอาชีพ กองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
(2558). รายงานการวิจัยความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อคุณลักษณะของบัณฑิต มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2556). รายงานการสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต
วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2556.
- วิมานพร รูปใหญ่. (2555). การศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ
ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ของสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ศิริพร เกื้อกุลนุรักษ์. (2557). การศึกษาภาวะการมีงานทำของบัณฑิตและความพึงพอใจของ
ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม ปีการศึกษา 2557.
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ศิริพร เกื้อกุลนุรักษ์. (2558). การศึกษาภาวะการมีงานทำของบัณฑิตและความพึงพอใจของ
ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม ปีการศึกษา 2558.
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ศิริพร เกื้อกุลนุรักษ์. (2559). คุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา
แห่งชาติ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม ปีการศึกษา 2559. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิม
พระเกียรติ.
- สมศักดิ์ นัคลาจารย์. (2556). การศึกษาภาวะการมีงานทำของบัณฑิตและความพึงพอใจของ
ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม ที่สำเร็จการศึกษาในปี
การศึกษา 2555. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- สำนักวิจัย มหาวิทยาลัยพายัพ. (2557). รายงานคุณภาพบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ
ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติและตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยพายัพในระดับปริญญาตรี และระดับ
บัณฑิตศึกษา ประจำปีการศึกษา 2557.

การบริหารจัดการกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม : การเข้าถึง ปัญหา และข้อเสนอแนะ

โดย ชัตติยา กรรณสูต*
และ จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร**

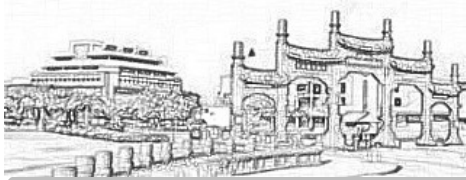
บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการก่อเกิด พัฒนาการ รูปแบบการบริหารจัดการกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม การเข้าถึงกองทุน และปัญหา ข้อเสนอแนะจากผลการดำเนินงานโดยการรับฟังความเห็นขององค์กรสวัสดิการสังคมซึ่งเป็นกลุ่มผู้รับประโยชน์จากกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมในการเข้าถึงกองทุนฯ เพื่อนำไปแก้ไขปัญห อุปสรรค และปรับปรุงการบริหารจัดการกองทุนฯ ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น รวมทั้งเพื่อศึกษากลไกระบบการคลังเพื่อสังคมในรูปแบบต่างๆ เพื่อการหารายได้เข้ากองทุนให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ผลการวิจัยพบว่า กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมกำเนิดขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 ซึ่งมีกลไก 3 ระดับ คือ กลไกระดับชาติ กลไกระดับจังหวัด และกลไกของกรุงเทพมหานคร กรอบการสนับสนุนงบประมาณ แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ โครงการขนาดเล็ก คือโครงการที่ขอสนับสนุนไม่เกิน 50,000 บาท โครงการขนาดกลาง คือโครงการที่ขอสนับสนุนในวงเงิน 50,000 – 300,000 บาท โครงการขนาดใหญ่ คือโครงการที่ขอสนับสนุนในวงเงิน 300,000 – 3,000,000 บาท การจัดสรรงบประมาณมี 2 ระบบ คือ ระบบปกติ องค์กรสวัสดิการสังคมเสนอโครงการผ่าน พมจ. หรือสำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานครมายังกองทุนส่วนกลาง โดยมีคณะอนุกรรมการพิจารณากันกรองโครงการเป็นผู้พิจารณาก่อนนำเสนอ คณะกรรมการบริหารกองทุนอนุมัติ เปิดรับข้อเสนอโครงการตลอดปี และมีการพิจารณาอนุมัติโครงการทุกเดือน และระบบกระจายสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น โดยให้คณะอนุกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมระดับจังหวัดเป็นผู้พิจารณาโครงการ

ปัญหา อุปสรรค ในการเข้าถึงกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมประกอบด้วย (1) ปัญหาการพิจารณาโครงการไม่เป็นอิสระจากส่วนกลาง (2) กรอบงบประมาณบางรายการขอไม่ได้ เช่น ค่าตอบแทนหรือค่าล่วงเวลาคนทำงาน หรือค่าอาหารว่างจำกัดวงเงินไว้ต่ำมาก (3) ปัญหาการสื่อสารและข้อมูล เขียนโครงการมาแล้วไม่ได้ และไม่ได้คำตอบที่ชัดเจนว่าเป็นเพราะอะไร (4) ปัญหาการเขียนโครงการไม่เป็น เพราะเป็นแบบวิชาการค่อนข้างยาก (5) ปัญหาข้อจำกัดด้านงบประมาณของกองทุนซึ่งมาจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีของรัฐบาลเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมควรรักษาจุดเด่นที่เป็นกองทุนหลักในการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมในภาพรวมของประเทศ มีระบบการกระจายทุนไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น มีการปรับปรุงการ

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

บริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีเป้าหมายให้องค์กรสวัสดิการสังคมเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองในระยะยาว ควรร่วมมือกับกองทุนอื่นๆ ทางงบประมาณเพื่อเพิ่มเงินกองทุน ควรปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานในการกลั่นกรองโครงการ และอนุมัติโครงการ ให้งบประมาณกระจายออกเร็วขึ้น ควรแก้ไขระเบียบที่กำหนดให้โครงการที่ของบประมาณจากส่วนกลางต้องผ่านการเห็นชอบและลงนามโดยประธานคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ ประจำจังหวัดก่อน ควรทบทวนเกณฑ์ในการจัดสรรงบประมาณที่แบ่งออกเป็นเชิงประเด็น และเชิงพื้นที่ว่ายังมีความเหมาะสมหรือไม่ พมจ. ควรจัดการอบรมการเขียนโครงการให้กับองค์กรสวัสดิการชุมชนให้สามารถเขียนโครงการได้ด้วยตนเอง ควรเปิดช่องทางให้ภาคประชาสังคมเข้ามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลหรือกลั่นกรองโครงการเบื้องต้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นในการกระจายทุนสู่พื้นที่ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรอง และคณะทำงานติดตามประเมินผลการบริหารกองทุนระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดความคล่องตัว ควรใช้ระบบการคลังเพื่อสังคมเพื่อเพิ่มรายได้และส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม เปิดช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบการจัดทำงบประมาณแผ่นดิน และสนับสนุนสินเชื่อเพื่อคนจน

คำสำคัญ : กองทุนส่งเสริมสวัสดิการสังคม, องค์กรสวัสดิการชุมชน

* อาจารย์ประจำ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

** อาจารย์ประจำ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Social Welfare Promotion Fund Management : Accessibility, Problems, and Suggestions

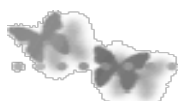
BY Kattiya Karnasuta*
and Jaturong Boonyarattanasoonorn**

Abstract

The objectives of research on “Social Welfare Promotion Fund” is threefold: 1. to study the formation, development, form of management, accessibility to fund, problems, and suggestion by listening to social welfare organizations which is the target group of fund, 2. to solve the problems and improve the efficiency of management, 3. to study mechanism and social finance system to raise fund for improving efficiency and sustainability.

The findings is Social Welfare Promotion Fund was established under the Social Welfare Act B.E. 2533 There are 3 level mechanism: national mechanism, provincial mechanism, and Bangkok mechanism. Framework for fund supporting divided to 3 size: small size support not exceed than 50,000 Bath, medium size support 50,000 – 300,000 Bath, big size support 300,000 – 3,000,000 Bath. There are 2 system of budget allocation namely: normal system; social welfare organizations present project through provincial social development and social security or social development department, Bangkok Metropolitan Administration to the national mechanism. The national mechanism will assign subcommittee to screen the proposal before passing to the administrative committee for approval. The project proposal is welcome all year round and approval project proposal is monthly. There is also decentralization system to regional and local for consideration project proposal which is done by provincial subcommittee.

Problems and obstacles of accessibility to social welfare promotion fund composed of (1) the mechanism of project proposal is not independent (2) some item of budget can not

be apply i.e allowance or overtime of personnel or the very low budget for coffee break (3) problem of communication and data such as no reason to explain why the project is rejected (4) common people have no capacity to write a perfect project proposal (5) problem of limited budget of the fund which solely come from the government annual expenditure budget.

Suggestion : Social Welfare Promotion Fund should keep its strong point as a core fund to promote the overall social welfare project of the country, having allocation budget system to regional and local, improving efficiency of its management, targeting at strengthening the social welfare organization to depend on itself in the long run, coordinating with the others for fund raising, the national administrative committee should improve its performance in screening and approving project to speed up budget distribution, should modify regulation on the condition of any project proposal from provincial and local must be accepted and signed by the chairman of administrative provincial subcommittee, should revise whether the criteria on issue based and area based is still suitable, training on project writing should be arrange for community social welfare organizations to be able to write project proposal, should open channel for civil society organizations to participate in providing information or screening project proposal at the beginning to increase efficiency of budget allocation to the areas, the provincial screening committee appoint should include the working group for monitoring and evaluation, should fund raising by using social finance to promote social welfare management, opening channel and facilitating people participation to follow up the national budgeting, and supporting microfinance for the poor.

Keywords : Social Welfare Promotion Fund, Community Social Welfare Organizations

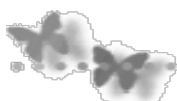
บทนำ

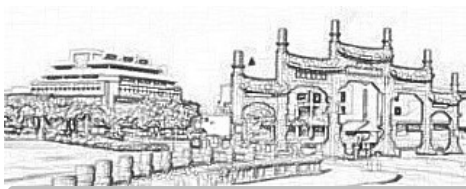
เนื่องจากประเทศไทยได้ออก พรบ. ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมในปี พ.ศ. 2546 และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นฉบับที่ 2 ในปี พ.ศ. 2550 เพื่อเป็นแผนแม่บทในการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม โดยมีการนำคำจำกัดความถึงความหมายของ คำสำคัญ เช่น สวัสดิการสังคม องค์กรสาธารณะประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน และกำหนดแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมทั้งในเรื่องสาขาต่างๆ ที่จะดำเนินการตามความจำเป็นเหมาะสม ลักษณะหรือรูปแบบ และวิธีดำเนินการ รวมทั้งระบุให้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา และองค์กรอื่นๆ ได้มีส่วนร่วมด้วย รวมทั้งมีการกำหนดให้จัดตั้งกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมขึ้น โดยกำหนดแหล่งที่มาของเงินทุนจากหลายแหล่ง เพื่อเป็นกลไกของภาครัฐในการนำเงินกองทุนไปสนับสนุนองค์กรสวัสดิการสังคม องค์กรสาธารณประโยชน์ และองค์กรสวัสดิการชุมชนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการให้แก่กลุ่มเปราะบางในสังคมและสมาชิกในชุมชน เพื่อให้มีหลักประกันความมั่นคงในชีวิตมากขึ้น ตามแนวคิดของรูปแบบสวัสดิการพหุลักษณะ ซึ่งมีรูปแบบการให้บริการที่หลากหลาย เพื่อให้ตรงกับความต้องการ ประเด็นปัญหา พื้นที่และกลุ่มเป้าหมายให้มากขึ้น โดยเน้นวิธีการทำงานแบบบูรณาการ พหุวิธีตามความเหมาะสม และความพร้อมของแต่ละกลุ่ม องค์กร และพื้นที่ รวมทั้งร่วมกันขับเคลื่อนให้เกิดการจัดสวัสดิการเพื่อชุมชนอย่างกว้างขวางและทั่วถึง

ด้วยเหตุที่การจัดสวัสดิการสังคมมีการขยายตัวออกไปด้วยรูปแบบที่หลากหลายสู่ระดับชุมชนดังกล่าว จึงเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ดังกล่าว โดยการทำงานเชิงรุกในระดับจังหวัด ระดับอำเภอและระดับชุมชนในการจัดสรรงบประมาณให้เกิดการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายประชากรในทุกระดับ มุ่งให้กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมมีกรอบการดำเนินงานที่มีใช้เป็นเชิงรับในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า แต่ควรเป็นเชิงรุกมุ่งสนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชนที่จะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางในสังคมให้ทั่วถึงและรวดเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังควรสนับสนุนเครือข่ายขององค์กรสวัสดิการสังคมต่างๆ เพื่อประสานพลังในการจัดสวัสดิการให้กับประชากรกลุ่มต่างๆ ให้ครอบคลุมมากขึ้น

ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้ องค์กรของรัฐด้านสวัสดิการสังคมซึ่งรวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรสาธารณประโยชน์ และองค์กรสวัสดิการชุมชน เข้าถึงกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมมากขึ้น รวมทั้งเพื่อการขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมมีประสิทธิภาพสูงขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้สร้างความเข้าใจในเงื่อนไขปัจจัยที่จะมีผลต่อการบริหารจัดการกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมและการปฏิรูประบบการคลังเพื่อสังคม เพื่อให้แหล่งที่มาของเงินทุนมีความหลากหลาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาการก่อเกิด พัฒนาการ รูปแบบ การบริหารจัดการกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม ผลการดำเนินงาน และสถานการณ์ในปัจจุบันของกองทุนฯ

2) เพื่อศึกษา ปัญหา อุปสรรคขององค์กร สวัสดิการสังคม องค์กรสาธารณประโยชน์ และ องค์กรสวัสดิการชุมชน ในการเข้าถึงกองทุนฯ และ ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค ต่าง ๆ

3) เพื่อศึกษากลไกและระบบการบริหาร กองทุนที่เหมาะสม รวมทั้งระบบการคลังเพื่อสังคม ในรูปแบบต่าง ๆ ในการหารายได้จากแหล่งเงินทุนที่ หลากหลายเข้ากองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการ สังคมอย่างยั่งยืน

คำถามหลักของการวิจัย

1) กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม ควรมีระบบและกลไกในการบริหารจัดการอย่างไร ที่ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการมีส่วนร่วมจัด สวัสดิการสังคมขององค์กรของรัฐด้านสวัสดิการ สังคม องค์กรสาธารณประโยชน์ และองค์กร สวัสดิการชุมชน

2) ระบบการคลังเพื่อสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ในการหารายได้จากแหล่งเงินทุนที่หลากหลายเข้า กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมอย่างยั่งยืน ควรเป็นอย่างไร

วิธีการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิง คุณภาพที่เน้นการมีส่วนร่วมของภาคีที่เกี่ยวข้องซึ่ง ประกอบด้วย กลุ่ม/องค์กรสวัสดิการสังคมที่ได้รับ ประโยชน์จากกองทุน กลไกของกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมและนักวิชาการด้านสวัสดิการ สังคม โดยมีขั้นตอนการวิจัย 9 ขั้นตอน คือ

1) จัดประชุมปรึกษาหารือ เพื่อรับ ฟังความเห็น รูปแบบ วิธีการ วัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และความเป็นไปได้เบื้องต้นเพื่อเป็นพื้นฐานในการ ร่วมกันคิด หรือพัฒนากองทุนส่งเสริมการจัด

สวัสดิการสังคม (ข้อมูล input จากภาครัฐและภาค ประชาสังคมในประเด็นกองทุนฯ มีจุดแข็ง จุดอ่อน อย่างไร ควรมีระบบในการบริหารจัดการอย่างไร) โดยมีผู้เข้าร่วมการประชุมจำนวน 30 คน ประกอบด้วย

(1) ตัวแทนกลุ่ม/องค์กรที่ได้รับ

ประโยชน์

- องค์กรสวัสดิการสังคมที่เป็น

ผู้รับประโยชน์โดยตรงจากกองทุนฯ

- อนุกรรมการส่งเสริมการจัด

สวัสดิการสังคม(ส่วนกลาง และจังหวัด)

(2) กลไกของรัฐที่เกี่ยวข้องกับ

กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม

- สำนักงานส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม

แห่งชาติ ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหาร กองทุน คณะอนุกรรมการกลั่นกรองโครงการ กลไก ในการตัดสินใจ / พิจารณาเงื่อนไขการให้ทุนที่มีอำนาจ ในการตัดสินใจสุดท้าย คณะกรรมการติดตาม ประเมินผลกองทุนฯ นิติกรของกองทุนฯ

- กระทรวงการคลัง กรมบัญชีกลาง สำนัก งบประมาณ

(3) นักวิชาการที่เกี่ยวข้องด้านสวัสดิการ สังคม

- ด้านสังคมศาสตร์

- ด้านการพัฒนาสังคม

- ด้านเศรษฐศาสตร์

2) ทบทวน พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 และฉบับแก้ไข เพิ่มเติม พ.ศ. 2550 และแนวคิด ทฤษฎี ที่ เกี่ยวข้อง

3) จัดสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อ สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมรับฟัง และระดมความคิด เห็น กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้รับประโยชน์จาก กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม ให้ได้ ความคิดเห็นที่หลากหลายและมีความชัดเจนในการ

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการ กลไกการเงินการคลัง ใน 5 ภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันออกจำนวน 5 ครั้ง ครั้งละ 15 คน

4) สัมภาษณ์เจาะลึก (In-dept interview) เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากคณะกรรมการติดตามและประเมินผลกองทุน และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องหารือเรื่องการคลังเพื่อสังคม

5) รวบรวม สรุป วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการประชุมการศึกษาเอกสาร การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึกมาทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์

6) จัดทำข้อเสนอแนะรูปแบบการบริหารจัดการกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม รูปแบบกลไกระบบการคลังเพื่อสังคม และนำเสนอต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนกองทุนด้านการพัฒนาสังคม (คกพ.) และภาคีเครือข่ายอื่น ๆ เพื่อรับฟังความคิดเห็น จากนั้นปรับปรุงข้อเสนอแนะรูปแบบ/แนวทางฯ ตามคำแนะนำของคณะกรรมการขับเคลื่อนกองทุนด้านการพัฒนาสังคม (คกพ.) และภาคีเครือข่ายอื่น ๆ

7) จัดเวทีนำเสนอผลการศึกษาวิจัยต่อสาธารณะ โดยเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมเวทีประมาณ 50 คน จากนั้นจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์การทำงานของกองทุนฯ มี 5 แนวคิด คือ

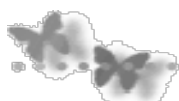
1) แนวคิดการจัดการสวัสดิการสังคม

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการจัดการสวัสดิการสังคมดังกล่าว และนำมาเปรียบเทียบกับความหมายของสวัสดิการสังคม ในมาตรา 3 ของพรบ. ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม 2546 ที่กล่าวว่า “สวัสดิการสังคม” หมายถึงระบบการ

จัดบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไข ปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงาน และการมีรายได้ นั้นหนทางการกระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับ และการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ ประกอบกับมาตรา 5 ที่กล่าวถึงแนวทางการจัดสวัสดิการสังคม ที่ให้คำนึงถึงสาขาต่าง ๆ ที่จะดำเนินการตามความจำเป็นและเหมาะสม เช่น การบริการทางสังคม การศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การฝึกอาชีพ การประกอบอาชีพ นั้นหนทางการกระบวนการยุติธรรม และลักษณะหรือรูปแบบและวิธีการในการดำเนินการ เช่น การส่งเสริมการพัฒนา การสงเคราะห์ การคุ้มครอง การป้องกัน การแก้ไข และการบำบัดฟื้นฟู นั้น จึงอาจสรุปได้ว่า แนวคิดการจัดสวัสดิการสังคมของกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม คือแนวคิดแบบเสรีนิยมใหม่ที่เป็นการจัดสวัสดิการขั้นต่ำตามแนวคิด Social Safety Net

2) แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม พบว่า สอดคล้องกับแนวทางของกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมที่ต้องการให้ “องค์กรสวัสดิการสังคม” เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคม ซึ่งในมาตรา 3 ได้ให้ความหมายของ องค์กรสวัสดิการสังคม ว่า ประกอบด้วยหน่วยงานของรัฐที่ดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสังคม ซึ่งรวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย องค์กรสาธารณประโยชน์ ได้แก่ มูลนิธิ สมาคม หรือองค์กรภาคเอกชน ที่มีผลงานเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคม และองค์กรสวัสดิการชุมชน ได้แก่

องค์กรภาคประชาชนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่สมาชิกในชุมชน หรือปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมของเครือข่ายองค์กรสวัสดิการชุมชน โดยจะได้รับการจัดสรรงบประมาณให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการทั้งในเชิงประเด็น และเชิงพื้นที่ นอกจากนี้มาตรา 5 ยังได้บัญญัติแนวการจัดสวัสดิการสังคมว่า ให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา และองค์กรอื่นได้มีส่วนร่วมด้วย

3) แนวคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคม

จากการทบทวนวรรณกรรมทุนทางสังคมสรุปได้ว่า ทุนทางสังคม หมายถึง ศักยภาพของชุมชนในการรวมเอาคุณค่าที่ฝังงอที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม หรือสถาบันทางสังคม มาร่วมกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง โดยการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน และร่วมปฏิบัติ บนฐานของความเชื่อ ความเอื้ออาทร ประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน คือ 1) คน ที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศ 2) สถาบัน ที่มีบทบาทในการสนับสนุนและผลักดันให้เกิดพลังของคนในชุมชน สังคม 3) วัฒนธรรม เป็นวิถีที่สืบทอดกันมายาวนานและเป็นที่ยอมรับกันในสังคมนั้น ๆ โดยอยู่ในรูปของความเชื่อ ความศรัทธา จารีตประเพณี และ 4) องค์ความรู้ ได้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน เมื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์บนฐานของความไว้วางใจและระบบความสัมพันธ์ภายในชุมชน จะก่อให้เกิดเป็นทุนทางสังคม ดังนั้น ทุนทางสังคม จึงเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนในการแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยการฟื้นฟูสวัสดิการชุมชนให้สามารถเป็นหลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีวิตบนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง การช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันของคนในชุมชน โดยใช้กองทุนชุมชนเป็นเครื่องมือ ในการเชื่อมโยง

กระบวนการการจัดสวัสดิการสนับสนุนให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพ เป็นการเพิ่มศักยภาพในการดำเนินการกระบวนการสวัสดิการด้วยตนเอง มีกระบวนการดำเนินการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้หลักศาสนาและการมีส่วนร่วมของคนอย่างกว้างขวาง

4) แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย

จากการศึกษาการดำเนินงานของกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมพบว่า มีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องเครือข่าย ซึ่งเห็นได้จากบทบาทของกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม 2 ประการ คือ

1. ส่งเสริมให้มีการขยายวงความสัมพันธ์ให้กว้างขวางขึ้น นำไปสู่การขยายกิจกรรม ขยายความช่วยเหลือเกื้อกูลที่มีต่อกันตลอดจนพัฒนาศักยภาพของแต่ละองค์กร

2. ส่งเสริมการสร้างกระบวนการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ผ่านทางการติดต่อกันโดยตรงระหว่างบุคคลหรือกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้าร่วมในเครือข่ายในเชิงประเด็น และเชิงพื้นที่

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2550 มาตรา 4 ซึ่งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมจากพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 25546 ให้เพิ่มบทนิยามคำว่า “องค์กรสวัสดิการชุมชน” “ชุมชน” และ “เครือข่ายองค์กรสวัสดิการชุมชน” ระหว่างคำว่า “องค์กรสาธารณประโยชน์” และ “กองทุน” ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546

“องค์กรสวัสดิการชุมชน” หมายความว่า องค์กรภาคประชาชนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่สมาชิกในชุมชน หรือปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมของเครือข่ายองค์กรสวัสดิการชุมชน และได้รับการรับรองให้

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมตามพระราชบัญญัตินี้

“ชุมชน” หมายความว่า กลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตเกี่ยวพันกัน และมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างเป็นปกติและต่อเนื่อง โดยเหตุที่อยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน หรือมีอาชีพเดียวกัน หรือประกอบกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน หรือมีวัฒนธรรมความเชื่อ หรือความสนใจร่วมกัน

“เครือข่ายองค์กรสวัสดิการชุมชน” หมายความว่า องค์กรที่เกิดจากการรวมตัวขององค์กรสวัสดิการชุมชนมากกว่าหนึ่งองค์กรเพื่อร่วมมือ ประสานงาน และเชื่อมโยงในการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรสวัสดิการชุมชนในทุกระดับ

แสดงให้เห็นว่า กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมให้ความสำคัญกับ เครือข่ายองค์กรสวัสดิการชุมชนซึ่งจะทำให้การส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมมีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

5) แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล

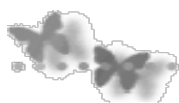
จากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลดังกล่าว พบว่า มีความเชื่อมโยงกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่มีเจตนารมณ์ในการปฏิรูปสังคม การเมืองและการปกครอง การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งกลไกทั้งหลายเหล่านี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างระบบธรรมาภิบาลในสังคมไทยนั่นเอง รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้วางรากฐานและกฎเกณฑ์อันสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลไว้หลายประการซึ่งสะท้อนให้เห็นแนวคิดและคุณค่าของธรรมาภิบาลที่จะมีส่วนช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งแห่งสังคมประชาธิปไตยทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่น

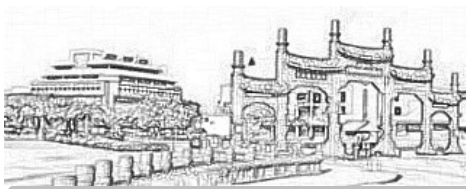
สำหรับการวิจัยครั้งนี้ จะนำแนวคิดและหลักการธรรมาภิบาลของแผนการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ 6 ประการในการวิเคราะห์การบริหารกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักความโปร่งใส 3) หลักการตรวจสอบได้ 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล และ 6) หลักคุณธรรม ผลการศึกษาวิจัย

1) การก่อเกิด และพัฒนาการกองทุนฯ

กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการจัดสวัสดิการสังคมตามกฎหมายส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่องค์กรสวัสดิการสังคม (หน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ และ องค์กรสวัสดิการชุมชน) โดยให้องค์กรสามารถเขียนโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนจากเงินกองทุนในการส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่องค์กรสวัสดิการสังคม และภาคีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการให้บริการด้านสวัสดิการสังคมแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

กองทุนมีการดำเนินงาน 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรกเป็นการดำเนินงานกองทุนระบบปกติ มีคณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมและคณะอนุกรรมการพิจารณา กลั่นกรองโครงการที่ขอรับการสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม เป็นกลไกหลัก ส่วนรูปแบบที่สองเป็นการดำเนินงานกองทุนในระบบการกระจายกองทุนไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่นตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม ซึ่งประกาศโดยคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม ได้มอบอำนาจให้คณะอนุกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจังหวัด และ

กรุงเทพมหานคร พิจารณานุมัติโครงการเชิงประเด็นและเชิงพื้นที่ในระดับจังหวัดตามกรอบวงเงินที่จัดสรรให้ในแต่ละปี

2) คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ

มี 3 ระดับ ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมทั้ง 2 ฉบับ มีกลไกที่เชื่อมโยงกัน 3 ระดับ คือ ระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับกลไกของกรุงเทพมหานคร และมีการกำหนดแนวทางในการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรสวัสดิการสังคม ดังนี้

(1) ระดับชาติ มาตรา 7 ให้มี

คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ เรียกโดยย่อ ก.ส.ค. จำนวน 6 คน โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน โดยมีมาตรา 13 กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนี้ไว้ด้วย

(2) ระดับจังหวัด มาตรา 17

กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจังหวัด เรียกโดยย่อ ก.ส.จ. จำนวน 6 คน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยมีมาตรา 19 กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ด้วย

(3) ระดับกรุงเทพมหานคร มาตรา

21 กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมในกรุงเทพมหานคร เรียกโดยย่อ ก.ส.ก. จำนวน 6 คน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานครเป็นประธาน และผู้อำนวยการสำนักพัฒนาสังคมกรุงเทพมหานครเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยมีมาตรา 23 กำหนดอำนาจหน้าที่เหมือนกับระดับจังหวัด

3) กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม

ระบบการบริหารจัดการกองทุน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน (คู่มือการปฏิบัติงานกองทุนส่งเสริม

การจัดสวัสดิการสังคม, 2555 : 2 – 3) (แผนภาพที่ 1) ได้แก่

ส่วนกลาง

การบริหารกองทุนในส่วนกลางดำเนินการผ่านกลไกที่เรียกว่า “คณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม” มีหน้าที่บริหารกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติกำหนด พิจารณานุมัติการจ่ายเงินเพื่อสนับสนุนองค์การสวัสดิการสังคมในการจัดสวัสดิการสังคม หรือปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคม รวมทั้งการรายงานสถานะการเงิน และการบริหารกองทุนต่อคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ

คณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม มีปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นประธาน อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการเป็นรองประธาน ผู้แทนสำนักงบประมาณ ผู้แทนกรมบัญชีกลาง ผู้แทนกรุงเทพมหานครและผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติเป็นผู้แต่งตั้ง จำนวน 5 คน เป็นกรรมการ มีผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการบริหารกองทุน

ในการนี้คณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณากลั่นกรองโครงการที่ขอรับการสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม มีรองปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประธาน ผู้อำนวยการกองบริหารกองทุนเป็นกรรมการและเลขานุการ เพื่อพิจารณากลั่นกรองโครงการก่อนนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ

คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ในระดับปฏิบัติการ มีการจัดตั้งสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม แห่งชาติ ขึ้นเพื่อรับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม และคณะกรรมการติดตามประเมินผลกองทุน ตามกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติ สำนักงาน ก.ส.ค. รับผิดชอบงานธุรการ คณะกรรมการติดตาม ประเมินผลกองทุน และการดำเนินงานตามระบบ การกระจายกองทุนสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น

สำหรับกองบริหารกองทุนปฏิบัติงานใน ฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะอนุกรรมการบริหาร กองทุน และรับผิดชอบในฐานะฝ่ายเลขานุการของ คณะอนุกรรมการพิจารณากลับกรองโครงการที่ ขอรับการสนับสนุนจากกองทุน มีบทบาทสำคัญใน การดำเนินการเกี่ยวกับโครงการระบบปกติ การโอน เงิน การจัดทำระบบการเงิน และบัญชีกองทุน รวมทั้งการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ขององค์กรที่ได้รับเงินอุดหนุนจากกองทุน

ส่วนภูมิภาค

เพื่อให้การดำเนินงานกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมเป็นไปอย่างทั่วถึงและเหมาะสม คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม แห่งชาติได้กำหนดนโยบายการกระจายกองทุน ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น คณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัด สวัสดิการสังคมจึงได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการบริหาร กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจังหวัดในทุก จังหวัด และกรุงเทพมหานคร องค์ประกอบ คณะอนุกรรมการได้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมจากทุก ภาคส่วน คณะอนุกรรมการนี้มีอำนาจหน้าที่ พิจารณออนุมัติการจ่ายเงินเพื่อสนับสนุนองค์การ สวัสดิการสังคม ตามวงเงิน และเงื่อนไขที่ คณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัด สวัสดิการสังคมกำหนด โดยมีสำนักงานพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (สำนักงาน พมจ.)

และสำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร รับผิดชอบ ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการบริหาร กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจังหวัด/ กรุงเทพมหานคร

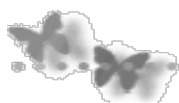
ในส่วนของการติดตามประเมินผลการ บริหารจัดการกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม ตามกฎหมายกำหนดให้มีคณะกรรมการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนส่งเสริม การจัดสวัสดิการสังคม ซึ่งแต่งตั้งโดยคณะกรรมการ ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ มีหน้าที่ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน ของกองทุน การรายงานผลการปฏิบัติงานพร้อมทั้ง ข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการส่งเสริมการจัด สวัสดิการสังคมแห่งชาติ

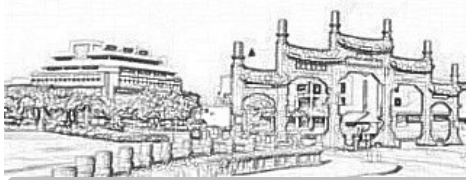
4) กรอบการสนับสนุนงบประมาณ

แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ โครงการขนาดเล็ก คือโครงการที่ขอสนับสนุนไม่เกิน 50,000 บาท โครงการขนาดกลาง คือโครงการที่ขอสนับสนุนใน วงเงิน 50,000 – 300,000 บาท โครงการขนาด ใหญ่ คือโครงการที่ขอสนับสนุนในวงเงิน 300,000 – 3,000,000 บาท

ระบบปกติ องค์การสวัสดิการสังคมเสนอ โครงการผ่าน พมจ. หรือสำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร มายังกองทุนส่วนกลาง โดยมี คณะอนุกรรมการพิจารณากลับกรองโครงการเป็นผู้ พิจารณาก่อนนำเสนอคณะกรรมการบริหารกองทุน อนุมัติ เปิดรับโครงการตลอดปี และมีการพิจารณา อนุมัติโครงการทุกเดือน

ระบบกระจายสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น เพื่อให้กองทุนสามารถดำเนินการได้อย่างทั่วถึง คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม แห่งชาติมีมติให้ดำเนินการกองทุนเชิงรุก โดยให้ กระจายกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมสู่ ภูมิภาคและท้องถิ่น โดยออกหลักเกณฑ์และเงื่อนไข อื่นในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการจัด

สวัสดิการสังคม ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อใช้เฉพาะการดำเนินงานที่กระจายอำนาจการบริหารกองทุนให้แก่คณะอนุกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมระดับจังหวัดเป็นผู้พิจารณาโครงการ ระดับจังหวัด/ กรุงเทพมหานคร เป็นผู้ดำเนินการ ดังนี้ (แผนยุทธศาสตร์ กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2555 – 2557 : 1-2)

(1) คณะกรรมการบริหาร กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจังหวัด/ กรุงเทพมหานคร จากผู้แทนภาคส่วนต่าง ๆ และมอบอำนาจให้ คณะอนุกรรมการในการอนุมัติโครงการในจังหวัดตามวงเงินที่คณะกรรมการบริหารกองทุนจัดสรรให้ในแต่ละปี

(2) การกระจายวงเงินเพื่อให้มีการจัดทำโครงการเชิงประเด็นในภาพรวมของประเทศ การจัดทำโครงการเชิงประเด็น/ กลุ่มเป้าหมายในภาพรวมของจังหวัด และการจัดทำโครงการเชิงพื้นที่ ในพื้นที่ระดับตำบล/ เทศบาล โดยในการจัดทำโครงการต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นจากประชาคมในระดับพื้นที่ว่าควรทำโครงการใดจึงจะตอบสนองต่อความต้องการของพื้นที่ โดยใช้กองทุนเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาสังคม การพัฒนาสังคม และการจัดสวัสดิการสังคม การบูรณาการงาน และคำนึงถึงความสอดคล้องกับนโยบายยุทธศาสตร์แผนระดับต่าง ๆ รวมทั้งแผนของท้องถิ่น และชุมชน โครงการที่ดำเนินการในพื้นที่ควรให้องค์การบริหารส่วนตำบล/ เทศบาล มีส่วนสมทบตามศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5) วงเงินและรายการที่ให้การสนับสนุน กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมให้การสนับสนุนโครงการ 2 ลักษณะ (คู่มือการ

ปฏิบัติงานกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม, 2555 : 4 – 5) คือ

1. โครงการด้านการจัดสวัสดิการสังคม ที่มีผลต่อการป้องกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคม เป็นโครงการที่มีผลต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลซึ่งอยู่ในสภาวะยากลำบาก หรือที่จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือสมาชิกขององค์กรสวัสดิการชุมชน เป็นโครงการด้านการส่งเสริมการพัฒนา การสงเคราะห์ การคุ้มครอง การป้องกัน การแก้ไขและการบำบัดฟื้นฟู เป็นโครงการที่สนับสนุนการพัฒนา หรือการให้บริการเกี่ยวข้องกับสาขาใดสาขาหนึ่ง เช่น การบริการทางสังคม การศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การฝึกอาชีพ การประกอบอาชีพ นันทนาการและกระบวนการยุติธรรม (ลงกลุ่มเป้าหมายโดยตรง)

2) โครงการสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคม เช่น การจัดทำแผน การรวบรวมข้อมูล การศึกษาวิจัย การร่วมมือประสานงาน ประชาสัมพันธ์ การติดตามประเมินผล การพัฒนามาตรฐาน การฝึกอบรม (เพื่อสร้างความเข้มแข็ง)

6) กรอบวงเงินโครงการที่กำหนด

การจัดทำโครงการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมที่เสนอขอสนับสนุนจากกองทุนในระบบปกติมีกรอบวงเงิน (แผนภาพที่ 2) ดังนี้

(1) โครงการขนาดเล็ก หมายถึง โครงการที่ขอสนับสนุนในวงเงินไม่เกิน 50,000 บาท

(2) โครงการขนาดกลาง หมายถึง โครงการที่ขอสนับสนุนในวงเงินเกิน 50,000 – 300,000 บาท

(3) โครงการขนาดใหญ่ หมายถึง โครงการที่ขอสนับสนุนในวงเงินเกิน 300,000 – 3,000,000 บาท

ทั้งนี้ ถ้าจำเป็นในการดำเนินโครงการหากวงเงินเกิน 3,000,000 บาท ให้นำเสนอต่อคณะ

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

กรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมพิจารณาเป็นรายกรณีไป

การจัดทำโครงการกองทุนในระบบกระจายฯ กรอบวงเงินโครงการเชิงประเด็นและเชิงพื้นที่ขึ้นอยู่กับวงเงินจัดสรรในแต่ละปี

7) การจัดสรรงบประมาณ

แนวทางการจัดสรรงบประมาณแบ่งออกเป็น 2 ระบบ (คู่มือการปฏิบัติงานกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม, 2555 : 6) ได้แก่

1. ระบบปกติ คือ ในทุกต้นปีงบประมาณ คณะกรรมการบริหารกองทุนจะพิจารณาจัดสรรงบประมาณที่ได้รับสนับสนุนจัดทำโครงการระบบปกติตามสัดส่วนงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปี

2. ระบบกระจาย คือ คณะกรรมการบริหารกองทุนได้จัดสรรเงินกองทุนออกเป็นร้อยละ 25 สำหรับส่วนกลางในการจัดสวัสดิการสังคม ภาพรวม ร้อยละ 75 สำหรับกระจายลงสู่จังหวัด และพื้นที่ตำบล ซึ่งในส่วนนี้ยังกำหนดให้ร้อยละ 25 สำหรับการจัดทำโครงการเชิงประเด็น และร้อยละ 75 ของสำหรับจัดทำโครงการเชิงพื้นที่ (แผนภูมิที่ 3.1) โดยการจัดสรรเงินกองทุนให้แต่ละจังหวัดยึดตามเกณฑ์จำนวนประชากรของจังหวัด และตามจำนวนองค์การบริหารส่วนตำบล และจำนวนเทศบาลของแต่ละจังหวัด ดังนี้

1) สนับสนุนการจัดสวัสดิการสังคมระดับจังหวัดเชิงประเด็น จัดสรรตามจำนวนประชากร

2) สนับสนุนการจัดสวัสดิการสังคมระดับจังหวัดเชิงพื้นที่ จัดสรรให้โดยยึดจำนวนองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลวงเงินกองทุนที่ได้รับในแต่ละปี

การจัดทำโครงการให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ 5 ปี สร้างสวัสดิการสังคมไทย แผนยุทธศาสตร์กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม

นโยบาย แผนที่เกี่ยวข้องกับงานสวัสดิการสังคมทั้งระดับชาติ จังหวัด และท้องถิ่น

การจัดทำโครงการระบบปกติมี 8 ขั้นตอน ส่วนระบบกระจายกองทุนสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น มี 13 ขั้นตอน ทั้งในเชิงประเด็นและในเชิงพื้นที่ สำหรับการดำเนินการระบบกระจายกองทุนฯ คณะอนุกรรมการจังหวัดต้องขอความเห็นและรายงานผลให้คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจังหวัดทราบเป็นระยะๆ

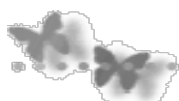
8) ปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงกองทุนส่งเสริมสวัสดิการสังคม

องค์กรสวัสดิการสังคมในแต่ละจังหวัดมักทำโครงการขนาดเล็กไม่เกิน 50,000 บาท ซึ่งส่วนใหญ่จะได้รับการสนับสนุนถ้าเป็นไปตามหลักเกณฑ์จากการจัดสนทนากลุ่มมีข้อพึงพิจารณาในเรื่องนี้สรุปปัญหาได้ 5 ประการ คือ

1) กลไกการพิจารณาโครงการ กลุ่มเสนอว่าผู้เป็นประธานไม่ควรเป็นภาครัฐ แต่ควรเป็นภาคประชาชน คณะกรรมการ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญ ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้พอเพียง จึงตัดสินใจตามเคยชิน ความคิด ความเชื่อของตน ข้อเสนอ จำต้องพัฒนากลไกให้มีทิศทาง อนุกรรมการจังหวัดควรหลากหลาย และมีประสบการณ์ด้านการจัดสวัสดิการสังคมด้วย ไม่ใช่ตั้งตามตำแหน่ง

2) การกำหนดระเบียบในการสนับสนุนงบประมาณ กรอบงบประมาณเป็นข้อจำกัด บางรายการขอไม่ได้ เช่น ค่าตอบแทนการทำงานล่วงเวลา ค่าอาหารว่างที่จำกัดราคาไว้ไม่สามารถทำได้จริง เจ้าหน้าที่มักแนะนำว่าให้เสนอไปตามกรอบก่อน แล้วเวลาใช้ค่อยไม่แก้ทีหลัง ซึ่งผู้เสนอไม่ยอมทำ อยากให้ตรงไปตรงมา ข้อเสนอ คือ กองทุนฯ ควรจัดระบบที่ดีที่ยืดหยุ่นได้ การขอและอนุมัติสามารถทำได้ตรงตามความจริง

3) การสื่อสารและข้อมูล การสื่อสาร

เพื่อให้คนในพื้นที่ระดับฐานรากได้รับรู้และเข้าใจตรงกันเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อให้ได้ทราบถึงสิทธิที่เขาควรได้รับ ข้อเสนอ การเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้รับประโยชน์ก่อนที่จะเขาจะรับประโยชน์เป็นสิ่งจำเป็น เพราะสิ่งที่คิดว่า “ดีที่สุดสำหรับประชาชน” นั้น อาจไม่ใช่ หากไม่ได้มาจากความต้องการที่แท้จริงของเขา

4) การเขียนโครงการไม่เป็น การเขียนโครงการเป็นเอกสาร สำหรับชาวบ้านแล้วไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะไม่สามารถสร้างความเข้าใจในการสื่อสารด้านภาษา หรือไม่สามารถอธิบายได้ถูกต้องตามความเป็นจริง พอเขียนมา 2 ครั้งไม่ได้ก็ไม่อยากขออีกแล้ว ทำให้เขาไม่ถึงถึงกองทุนฯ ทั้งๆ งานที่ทำตรงกับวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ ข้อเสนอ ควรต้องมีการกวดขันการคอยอยู่เบื้องหลัง และกองทุนต้องมีแนวทางเพื่อให้เขาเข้าใจว่าเขียนอย่างไรจึงจะเป็นโครงการที่ตรงกับวัตถุประสงค์ และใช้แนวทางนั้นเป็นเกณฑ์

5) ควรไม่เป็นเอกภาพของผู้อนุมัติโครงการ เคยมีกรณีผู้ที่เข้าไปรับการฝึกอบรมเรื่องการเขียนโครงการที่ส่วนกลางจัด กรรมการระดับประเทศบอกว่า “เขียนใช้ได้แล้ว” แต่พอมาเสนออนุกรรมการจังหวัดกลับบอกว่า “ใช้ไม่ได้” จึงไม่ผ่าน ทำให้ถอดใจ ไม่อยากเขียนขอไปเอง ข้อเสนอ เช่นเดียวกับข้อ 4 จะต้องใช้แนวทางเป็นเกณฑ์ไม่ว่าใครเป็นผู้พิจารณาก็จะเห็นตรงกัน

9) การกำหนดกรอบการเสนอโครงการเชิงประเด็น และเชิงพื้นที่

มีความเห็นจากกลุ่มว่ารอบดั่งกล่าวค่อนข้างแข็งเกินไป และแต่ละแบบก็มีขั้นตอนมากเกินไป โดยเฉพาะเชิงพื้นที่ ซึ่งต้องให้เกณฑ์ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เขียนโครงการสมทบตามความพร้อม ซึ่ง อปท. จำนวนไม่น้อยไม่ให้ความร่วมมือ เนื่องจากไม่สนใจทำโครงการด้าน

สวัสดิการสังคม หรือไม่ได้จัดสรรงบประมาณในการสมทบไว้ ทำให้โครงการเชิงพื้นที่ไม่ได้รับการอนุมัติ เนื่องจากไม่ผ่านเกณฑ์นี้ ข้อเสนอ ควรยกเลิกเกณฑ์ในการที่ต้องให้ อปท. เข้ามีส่วนสมทบด้วยทั้งเชิงประเด็นและเชิงพื้นที่ ยิ่งไปกว่านั้นยังมีข้อเสนอจากการสนทนากลุ่มว่าควรยกเลิกโครงการเชิงประเด็นไปเลย โดยให้มีแต่โครงการเชิงพื้นที่เท่านั้น ทั้งนี้ เพราะ บางทีเชิงประเด็นจะอยู่นอกเหนือความสามารถในการทำงานของชาวบ้าน เช่น ปัญหาเสพติด เป็นต้น แต่ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงก็ยังเห็นว่าเชิงประเด็นยังคงต้องคงไว้ เพราะเป็นการแก้ปัญหาในภาพรวมของจังหวัดที่มีผลกระทบมากกว่า 1 พื้นที่ ซึ่งจะต่อยอดไปสู่การแก้ปัญหาในภาพรวมของประเทศด้วย และก็มีสัดส่วนไม่มาก คือ เพียงร้อยละ 25 ของงบกระจายอีกร้อยละ 75 ของงบนี้ก็เป็นเชิงพื้นที่อยู่แล้ว

10) งบประมาณและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงบประมาณ

จากการสนทนากลุ่ม เห็นว่าปัญหาใหญ่คือ เรื่องงบประมาณจำกัด พอกระจายไปแล้วทำอะไรไม่ค่อยได้ แต่เพื่อลดข้อจำกัดนี้ คือ จะต้องปรับปรุงการบริหารจัดการงบประมาณให้มีประสิทธิภาพด้วย โดยจะต้องอยู่บนหลักธรรมาภิบาล ซึ่งตามหลักการธรรมาภิบาล 6 ข้อ 3 ข้อแรกคือ 1) หลักความโปร่งใส 2) หลักการตรวจสอบได้ 3) หลักนิติธรรมนั้น กองทุนดำเนินการได้ตามหลักการซึ่งเป็นข้อดี แต่ก็มีข้อเสีย คือ ขาดความยืดหยุ่นคล่องตัว ไม่เกิดประสิทธิภาพ สำหรับข้อ 4) หลักการมีส่วนร่วมก็ผ่านตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย คือ เป็นการจัดสวัสดิการสังคมที่ประกอบด้วยองค์กรรัฐ ซึ่งรวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย และมีองค์กรสาธารณประโยชน์ และองค์กรสวัสดิการชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ส่วนข้อ 5) หลักคุณธรรม ก็เป็นหลักการเดียวกับคุณธรรมใน

การเป็นข้าราชการ ที่ยังไม่เป็นไปก็คือข้อ 6) หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งจะเห็นได้จากการจัดสรรงบประมาณกองทุนที่ยังมีเงินเหลือทุกปี ทั้งๆ ที่มีความต้องการที่จะใช้งบประมาณจากกองทุนนี้ไปจัดสวัสดิการในกลุ่ม และในพื้นที่อีกมาก ข้อเสนอคือ ต้องทำให้ภาคประชาชนเข้าถึงกองทุนได้อย่างแท้จริง และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง เช่น จัดตั้งศูนย์ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน และมีคณะทำงานที่สามารถประสานงานกับภาครัฐได้คล่องตัว เพื่อเกิดประสิทธิผลตามเจตนารมณ์

11) ความร่วมมือระหว่างผู้ปฏิบัติงานกองทุนในรูปหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์และองค์กรผู้รับทุน

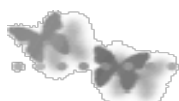
ข้อเสนอจากการสนทนากลุ่มว่าควรพิจารณาว่าหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ที่ควรเข้าร่วมบริหารกองทุน ควรประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐหลัก 5 หน่วย คือ 1) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบด้านนี้อยู่แล้ว 2) กระทรวงมหาดไทยในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หรือกระทรวงเกษตรในด้านการอาหารการกินอีก 3) กระทรวงการคลัง ด้านการออม 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งอยู่ใกล้ชิดชาวบ้านมากที่สุด และสามารถออกข้อบัญญัติของชุมชนได้ด้วย ต้องทำให้เขามีความสุข มีสวัสดิการและมีความยั่งยืน 5) ชุมชนเอง ส่วนหุ้นส่วนด้านการดำเนินงาน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ผู้มีกฎหมายอยู่ในมือ คือ ภาครัฐส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่น 2) ผู้ดำเนินการตามวิถีชีวิตของชุมชน คือ องค์กรทั้งหลายในชุมชน องค์กรดังกล่าวนอกจากจะดูแลสมาชิกของตนแล้ว ยังต้องดูแลญาติพี่น้องอื่นๆ ทั้งตำบล ถ้ามีกระบวนการดำเนินงานแบบนี้ กองทุนนี้ก็ย่อมจะทำให้เกิดสวัสดิการครอบคลุมถ้วนหน้าได้

นอกจากนั้นสมาชิกในกลุ่มยังมีความเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานกองทุน และองค์กรผู้รับประโยชน์ที่ผ่านมาเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เสมอภาค โดยหน่วยงานราชการมักคิดว่าเงินกองทุนเป็นของตนเอง ยึดติดเรื่องระเบียบกฎเกณฑ์มากเกินไป ข้อเสนอ ควรวางกระบวนการดำเนินงานกองทุนให้เกิดการจัดการความรู้ร่วมกันของคนที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสนับสนุนองค์กรที่ได้รับทุนทำโครงการให้มีประสิทธิภาพและเป็นตัวอย่างให้ได้ 2) ให้องค์กรอื่นๆ เข้าใจว่าการจัดสวัสดิการสังคมคืออะไร และตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างไร ต้องให้คนในสังคมต้องเรียนรู้ร่วมกันไม่ใช่แต่ผู้รับทุนเท่านั้น โดยในการเรียนรู้ร่วมกันนี้ ต้องมีทั้ง 1) ทุกคนที่เกี่ยวข้อง 2) เจ้าหน้าที่ กรรมการ อนุกรรมการทุกคน และ 3) ผู้รับทุน จึงจะทำให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด และเนื่องจากกองทุนนี้เป็นกองทุนเชิงรุก เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการจัดสวัสดิการสังคมที่มีประสิทธิภาพ โดยเสนอให้มองในรูปกระบวนการซึ่งมี 4 ขั้นตอน คือ

1) การเสนอโครงการ ให้ทุกคนทราบ ว่าโครงการที่ดีคืออะไร เช่น website ว่าที่ได้ทุนเพราะอะไร ประเด็นใดเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้ได้ทุน ที่ไม่ได้ทุนเพราะอะไร มีข้อจำกัดอะไร เหล่านี้ต้องเปิดเผยให้คนได้เรียนรู้ โดยไม่ต้องบอกชื่อโครงการก็ได้ ซึ่งจะทำให้พัฒนาโครงการชัดเจนขึ้น

2) การพิจารณาโครงการ ต้องเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งไม่ควรเสนอเป็นเอกสารอย่างเดียว เพราะมีข้อจำกัดมาก ต้องมีการพูดคุยซักถามเพื่อให้เกิดความชัดเจน เพราะบางคนเขียนเก่ง แต่ทำไม่ได้ หรือบางคนเขียนไม่เก่ง แต่ทำดี จึงต้องมีการพูดคุยซักถามเพื่อให้เกิดความชัดเจน แต่การทำแบบนี้ต้องมีเจ้าหน้าที่พอเพียง

3) การติดตามโครงการระหว่างทำ ซึ่งอาจจะมีข้อจำกัดเรื่องเจ้าหน้าที่ไม่พอเพียง แต่อาจ

ให้นำเสนอผ่าน website ทำอะไรไปบ้าง กำลังทำอะไรอยู่

4) การเผยแพร่เมื่อจบโครงการเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนองค์ความรู้ในโครงการทำโครงการให้มากขึ้น อาจทำเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือทำเป็นสื่อสัปดาห์ออกมาให้ได้ว่าสิ่งที่เขาทำคืออะไร เพื่อให้เป็นบทเรียนหรือตัวอย่างให้คนอื่นเรียนรู้และนำเอาความรู้ หรือฐานงานเดิมมาต่อยอดขับเคลื่อนได้จริง โดยไม่ต้องกลับคิดใหม่หรือเริ่มต้นใหม่

12) สถานการณ์ของกองทุนส่งเสริมสวัสดิการสังคม

การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมของกองทุนฯ ในช่วงปี 2555 – 2557 โดยวิธี SWOT พบว่า มีจุดอ่อน (Weakness) ดังนี้

1) กองทุนฯ ต้องขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากราชการเป็นหลัก เงินอุดหนุน ที่ได้รับมีจำนวนน้อย ไม่สามารถดำเนินการตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างทั่วถึงทุกพื้นที่

2) การประชาสัมพันธ์งานกองทุนฯ ยังมีน้อย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประชาชนทั่วไป ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนฯ การเข้าถึงกองทุนฯ และการส่งเสริมสนับสนุนกองทุนฯ

3) การบริหารจัดการกองทุนฯ ยังขาดระบบฐานข้อมูลที่ดี ไม่สามารถนำข้อมูลมาใช้วิเคราะห์ และประเมินองค์การที่เสนอขอรับการสนับสนุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) โครงการที่เสนอขอรับการสนับสนุนส่วนใหญ่ยังเป็นโครงการปกติ โครงการริเริ่มที่เป็นนวัตกรรมใหม่ ๆ ยังมีไม่มาก ทำให้โครงการไม่ผ่านการพิจารณา หรือต้องนำไปทบทวนใหม่

5) หลักเกณฑ์ค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนโครงการขององค์การสวัสดิการสังคมของกองทุนฯ

ยังไม่ครอบคลุมและเอื้อให้การดำเนินโครงการในบางรายการ

6) เกณฑ์การจัดสรรงบประมาณกองทุนฯ ที่กระจายสู่พื้นที่ นอกเหนือจากการพิจารณาจากจำนวนประชากรแล้ว ควรพิจารณาจากองค์ประกอบอื่น ๆ

7) การกระจายเงินกองทุนฯ ไปสู่ภูมิภาค และท้องถิ่นมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ ในทุกจังหวัด และมีการกระจายเงินไปสู่พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาล โดยให้พื้นที่ดำเนินกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดทำ และเสนอโครงการ แต่องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลยังมีข้อจำกัดในการดำเนินการ ทั้งงบประมาณสนับสนุน และมีบุคลากรจำกัด

8) การกระจายอำนาจในการดำเนินงานในรูปคณะกรรมการ ยังพบปัญหาอุปสรรค เช่น ขาดความเข้าใจในการดำเนินงาน ขาดความต่อเนื่อง ขาดการติดตามประเมินผล มีผลประโยชน์ทับซ้อน และมีประเด็นทางการเมืองทั้งในส่วนภาคกลางและท้องถิ่น

9) ศักยภาพของผู้รับผิดชอบกองทุนในแต่ละจังหวัดไม่เท่าเทียมกัน ยังขาดความเข้าใจ ขาดขวัญกำลังใจ บุคลากรบางแห่งไม่เพียงพอ กลุ่มงานต่าง ๆ ในสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขาดการบูรณาการช่วยเหลือกัน ขาดการต่อยอดองค์ความรู้ของบุคลากรที่ทำงานด้านสวัสดิการสังคม การติดตามและประเมินผลโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนไม่ต่อเนื่องและทั่วถึง นอกจากนี้ยังมีปัญหาภารกิจมาก คนทำงานน้อย ส่งผลให้การให้ความสำคัญกับรายละเอียดและเนื้องานกองทุนมีน้อย

การมีจุดอ่อนซ้ำกันในการวิเคราะห์ 2 ครั้ง แสดงว่าไม่ได้มีการปรับปรุง หรือปรับปรุงแล้วยังไม่

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ได้ผล นอกจากนี้ในการประเมินครั้งหลังยังมีจุดอ่อนเพิ่มขึ้นอีก 5 ข้อ คือ

10) งบประมาณในการปรับปรุงโครงการยังติดปัญหาเรื่องระเบียบที่สนับสนุนกิจกรรมโครงการ

11) กร ร ร ม ก า ร ภ า ค ร ัฐ ใน คณะอนุกรรมการบริหารกองทุนฯ จังหวัด ส่วนใหญ่มักมอบผู้แทนเข้าประชุม ทำให้การทำงานไม่ต่อเนื่อง

12) ยังขาดการจัดการระบบข้อมูลกลางเพื่อเชื่อมโยงระหว่างปัญหา ความต้องการ และการตอบสนองโครงการต่างๆ ของภาครัฐและภาคเอกชนในภาพรวมของประเทศ

13) การจัดสรรเงินกองทุนยังไม่สอดคล้องกับความต้องการขององค์กรในพื้นที่ ทั้งงบประมาณโครงการ และงบบริหารจัดการมีจำกัด

14) งบประมาณกองทุนมีน้อย ไม่พอเพียงกับองค์กรสวัสดิการสังคมที่เพิ่มขึ้น

นอกจากจุดอ่อนแล้วยังสามารถนำภัยคุกคาม ซึ่งในการวิเคราะห์ครั้งหลังใช้คำว่าอุปสรรคเข้าไปรวมเป็นสิ่งที่ต้องแก้ไขด้วย

15) วิกฤตเศรษฐกิจทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญในการทำให้กองทุนฯ ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในปี พ.ศ. 2553 และความไม่เข้าใจและยังไม่เห็นความสำคัญในการกระจายอำนาจให้กองทุนฯ ในระดับจังหวัดดำเนินงานแทน ทำให้กองทุนฯ ไม่ได้รับการสนับสนุน

16) การที่แต่ละหน่วยงานต่างต้องการมีกองทุนเฉพาะของตนเองโดยเสนอการจัดตั้งกองทุนใหม่ ๆ ทำให้กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมซึ่งเป็นกองทุนหลักไม่ได้รับการให้ความสำคัญ และไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่

17) ขาดแหล่งเงินทุนในการสนับสนุนโครงการ ที่ไม่ติดขัดกับงบประมาณของรัฐ เช่น จาก

สลากกินแบ่ง หรือภาษีเฉพาะ เช่น ภาษีแอลกอฮอล์และยาสูบ เป็นต้น

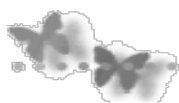
18) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ให้ความสำคัญกับการสมทบงบประมาณเท่าที่ควร และยังขาดความชัดเจนเรื่องสัดส่วนการสมทบ

19) การระดมทุนเพื่อนำเงินบริจาคเข้ากองทุนฯ ยังไม่มีระเบียบหรือแนวทางในการระดมทุน หรือขอรับบริจาคที่ชัดเจน และเมื่อได้รับเงินมา ระเบียบกำหนดให้นำเงินดังกล่าวเข้าส่วนกลาง ทำให้ขาดแรงจูงใจในพื้นที่

20) นโยบายของรัฐไม่มีความชัดเจนในเรื่องการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม

13) เรื่องสำคัญที่ควรดำเนินการเพื่อปฏิรูบบระบบการคลังเพื่อสังคม

1) การปฏิรูประบบการจัดทำงบประมาณแผ่นดิน ในปัจจุบัน การพิจารณางบประมาณแผ่นดินเป็นระบบปิด มีการอภิปรายตรวจสอบโดยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเท่านั้น ซึ่งเป็นไปตาม พ.ร.บ. วิธีการงบประมาณแผ่นดิน พ.ศ. 2502 สมควรนำแนวความคิดการจัดทำงบประมาณทางเลือก (Alternative Budgeting) มาใช้ ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็น หรือเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน โดยมีกระบวนการปรึกษาหารือโดยให้ตัวแทนประชาชนกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งฝ่ายวิชาการ บทบาทที่เล็งในการวิเคราะห์สถานการณ์ (เช่น เป้าหมายการพัฒนาที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ) พร้อมกับเสนอแนะวิธีการจัดสรรงบประมาณใหม่ (ซึ่งอาจจะเหมือนหรือแตกต่างจากการเตรียมการของสำนักงานงบประมาณ) เท่าที่สังเกตจัดสรรของประชาชนให้มีความสำคัญเกี่ยวกับสาขาการบริการด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ตัวอย่างเช่น สาขาศึกษาและพัฒนาทุนมนุษย์ สาขาสาธารณสุข สาขาสวัสดิการ ต่อจากนั้นรวบรวมข้อเสนอให้ฝ่าย

การเมืองเพื่อนำไปพิจารณาหรืออภิปรายในสภานิติบัญญัติ

2) ปฏิรูปการจัดเก็บภาษีเพื่อการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม การที่ภาครัฐจะทำงานพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อช่วยเหลือคนจน และส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมได้อย่างเข้มแข็ง จำเป็นต้องพัฒนาด้านรายได้ควบคู่กัน ซึ่งในประเด็นนี้สถาบันวิชาการหลายแห่งได้ค้นคว้าวิจัยการหารายได้แบบใหม่พร้อมกับเสนอให้มีการเก็บภาษีที่ดิน ภาษีทรัพย์สิน ภาษีสิ่งแวดล้อม ภาษีการเพิ่มทุน และภาษีมรดก

การที่ประเทศไทยไม่ได้จัดเก็บภาษีตามหลักภาษีทรัพย์สิน เป็นต้นเหตุหนึ่งของการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียม และขาดโอกาสที่ภาครัฐจะนำรายได้ดังกล่าว ไปทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อคนจนและด้อยโอกาส (มาตรการ Redistribution of Income)

3) การขยายหลักประกันสังคมและส่งเสริมการออมระยะยาว ภาครัฐ (นับรวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ควรมีนโยบายที่จะส่งเสริมการออมของภาคประชาชน โดยสนับสนุนให้จัดตั้งกองทุนสัจจะออมทรัพย์และสวัสดิการภาคประชาชน ที่มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนเก็บออมแบบสัจจะ (Contractual Saving) เข้ากองทุน ซึ่งจะนำมาจัดสรรเป็นบำนาญ เมื่อสมาชิกถึงวัยเกษียณจากการทำงาน เช่นเดียวกับแรงงานในประกันสังคม ทั้งนี้มีข้อแตกต่าง กล่าวคือ จัดเป็นระบบที่บริหารจัดการโดยภาคประชาชน โดยอาศัยจุดแข็งของชุมชนหรือกลุ่มอาชีพที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน มีความไวเนื้อเชื่อใจกัน อีกนัยหนึ่ง ทูทางสังคมสูงและต้นทุนค่าบริหารจัดการต่ำเพราะอิงหลักอาสาสมัคร รวมทั้งต้องเพิ่มแรงจูงใจให้แรงงานในความหมายที่ว่า การออมหนึ่งบาท จะได้รับการอุดหนุนเพิ่มขึ้น 0.80 บาท ซึ่งมาตรการจูงใจให้ภาคประชาชนเก็บออมในระยะยาว อนึ่ง ภายใต้กรอบ

ความคิดเช่นนี้ ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์และสวัสดิการภาคประชาชนหรือสมาชิกระบบบำนาญตามกลุ่มอาชีพ (เช่น ผู้รับจ้างทำของ แรงงานรับจ้าง ฯลฯ) จะได้รับบำนาญและไม่จำเป็นต้องพึ่งพาสวัสดิการ (เบี้ยยังชีพคนชรา 500 บาทต่อเดือน) ซึ่งจะช่วยประหยัดรายจ่ายของรัฐในส่วนนี้

4) การช่วยเหลือคนยากจนอย่างมีเป้าหมาย การสงเคราะห์คนยากจนและยากไร้ เป็นหน้าที่ของภาครัฐ แต่การจะรู้ได้ว่าครัวเรือนใดยากจนหรือไม่ยากจนจำเป็นต้องมีการบันทึกข้อมูลการจดทะเบียนคนจนและการวิจัย ต่อจากนั้นออกแบบระบบการใช้จ่ายของภาครัฐที่เอื้อประโยชน์คนจน กระบวนการคัดกรองผู้ที่สมควรจะได้รับการสงเคราะห์ (Mean - Test) น่าจะมอบให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กับสถาบันวิชาการในท้องถิ่น ร่วมกันรับผิดชอบ การจัดสรรรายจ่าย (เป็นตัวเงินหรือไม่เป็นตัวเงิน) ช่วยเหลือครัวเรือนคนจนนั้น เสนอให้แบ่งความรับผิดชอบ (เทศบาล/อบต. รับผิดชอบค่าใช้จ่ายร้อยละ 60) ส่วนที่เหลือภาครัฐให้การอุดหนุน ร้อยละ 40 โครงการ Workfare เป็นอีกกรณีหนึ่งที่จะควรออกแบบรองรับการว่างงานชั่วคราว โดยเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้จ้างโดยได้รับค่าจ้างรายวันใกล้เคียงหรือสูงกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ (300 บาทต่อวัน) ส่วนวิธีการไฟแนนซ์นั้นร่วมรับภาระระหว่างอปท. กับ รัฐบาลในอัตรา 60:40 ดังที่ได้กล่าวแล้ว

5) การสนับสนุน Microfinance และสถาบันการเงินของผู้ใช้แรงงาน การสนับสนุนให้ผู้ใช้งาน (ทั้งในเมืองและชนบท ทั้งภาคเกษตรและภาคการเกษตร) สามารถรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกองทุนเพื่อสินเชื่อและจัดตั้งเป็นสหกรณ์ในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน เป็นอีกแนวคิดหนึ่งซึ่งมีเป้าหมาย “เพิ่มพลัง” กลุ่มผู้ใช้แรงงาน โดยเพิ่มโอกาสให้คนจนได้กู้ยืมเพื่อพัฒนาตนเอง โดยไม่ถูก

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

เอาเปรียบจากตลาดเงินนอกระบบมากเกินไป และองค์การสหประชาชาติได้ประกาศยกย่องว่า ระบบไมโครไฟแนนซ์ช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อนทางการเงินของคนจน ขณะเดียวกันช่วยเพิ่มทุนทางสังคม และชักจูงให้แรงงานหรือผู้มีเงินทุนน้อยเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายโดยกระบวนการทางสังคม (Social Norm) ลดพฤติกรรมการสูบบุหรี่สุราซึ่งเป็นผลดีต่อส่วนรวมระบบไมโครไฟแนนซ์ยังมีส่วนสำคัญให้ “สตรี” มาทำบทบาทการพัฒนาเนื่องจากสตรีจะทำหน้าที่บริหารจัดการเงินของกองทุน

กองทุนไมโครไฟแนนซ์นั้นมีการจัดการหลายรูปแบบ บ้างจัดตั้งขึ้นโดยภาครัฐ บ้างเป็นกองทุนขององค์กรพัฒนาเอกชนบ้าง มูลนิธิเป็นเจ้าของ บ้างจัดตั้งเป็นเครดิตยูเนียน บ้างจัดเป็นกองทุน Trust Fund แหล่งเงินทุนของกองทุนหลายกองทุนได้รับแหล่งเงินทุนจากเงินบริจาค (Donation) ในสัดส่วนที่สูง อีกส่วนหนึ่งเป็นเงินทุนที่สมทบหรืออมมาจากสมาชิกในลักษณะ “ออมบุญวันละบาท” อีกส่วนหนึ่งเป็นเงินออมที่สะสมจากกำไรในปีที่ผ่านมา

การเติบโตของกองทุนออมทรัพย์และกองทุนของคนจนในประเทศไทยนั้นส่วนใหญ่เกิดจากความคิดริเริ่มของผู้นำชุมชน พระ และปราชญ์ชาวบ้าน การขยายผลของกลุ่มไมโครไฟแนนซ์โดยภาครัฐจะช่วยให้กองทุนฯ เติบโตอย่างเข้มแข็งกว้างขวางและทั่วถึง ซึ่งอาจจะดำเนินการได้หลายทาง ตัวอย่างเช่น การออกพันธบัตรรัฐบาล เพื่อช่วยให้เพิ่มช่องทางการลงทุนของกองทุนฯ

จากผลการศึกษาการปฏิรูประบบการคลังเพื่อสังคมเพื่อส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมดังกล่าวข้างต้น เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลการศึกษาบทบาทของกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมที่ผ่านมา พบว่า การสนับสนุนงบประมาณเชิงพื้นที่และเชิงประเด็นโดยใช้ปกติ และงบกระจายสู่ท้องถิ่นนั้น เกิดผลผลิต (Output) ของแต่ละ

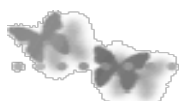
โครงการที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แต่ ยังไม่เห็นผลลัพธ์ (Outcome) ที่ชัดเจนที่เกิดขึ้นต่อกลุ่มเป้าหมาย และยังไม่เห็นผลกระทบ (Impact) ที่เกิดขึ้นต่อการเปลี่ยนแปลงกฎหมายหรือนโยบายของรัฐที่ชัดเจน และยังยืน อาจมีเพียงนโยบายสร้างสังคมสวัสดิการ (Welfare Society) ที่ประกาศในยุคของรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เท่านั้นที่อาจถือได้ว่าเป็นผลกระทบจากกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม แต่เมื่อเปลี่ยนแปลงรัฐบาลมาสู่ยุคนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ยังไม่มีความชัดเจนว่า นโยบายดังกล่าวจะยั่งยืนหรือไม่

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาเรื่องการปฏิรูประบบการคลังเพื่อสังคม จะมีประโยชน์อย่างยิ่ง หากกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมนำไปปรับปรุงบทบาทในการสนับสนุนงบประมาณแก่องค์กรสวัสดิการสังคมที่ควรมุ่งเน้นโครงการที่ช่วยเหลือคนยากจนอย่างมีเป้าหมาย และโครงการไมโครไฟแนนซ์ ให้มากขึ้น (ผู้ศึกษาพบว่า โครงการจำนวนมากในภูมิภาคที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเป็นโครงการฝึกอบรมเยาวชน ออกค่าย ซึ่งเป็นโครงการที่มีกิจกรรมเพียง 1-2 วัน เมื่อเสร็จสิ้นโครงการแล้วไม่สามารถประเมินผลลัพธ์และผลกระทบได้) ในอนาคตกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจึงควรกำหนดยุทธศาสตร์และขอบเขตของการสนับสนุนองค์กรสวัสดิการสังคมให้ไปในทิศทางเดียวกับการปฏิรูประบบการคลังเพื่อสังคม จะทำให้เกิดประโยชน์และเกิดความยั่งยืนในการส่งเสริมให้เกิดสังคมสวัสดิการได้มากกว่า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) รัฐบาลควรคั่นนโยบายให้กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมเป็นกองทุนหลักในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคม

ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสังคมสวัสดิการโดยมีเป้าหมายให้องค์กรสวัสดิการสังคมซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของกองทุนฯ มีความเข้มแข็ง สามารถจัดสวัสดิการสังคมด้วยตนเองในระยะยาว

2) คณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ ควรกำหนดนโยบายในการจัดสรรงบประมาณให้ชัดเจน ตรงกับวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ เนื่องจากในระดับจังหวัดมีการกำหนดเกณฑ์การอนุมัติโครงการเป็นการเฉพาะที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ เช่น กำหนดว่าโครงการที่รองรับงบประมาณจะต้องเป็นโครงการที่ตรงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเท่านั้น ขณะที่องค์กรสวัสดิการสังคมต้องการของบประมาณไปใช้ในการจัดสวัสดิการสังคมซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ มากกว่า แต่ไม่ได้รับการอนุมัติงบประมาณ

3) คณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ ควรทบทวนเกณฑ์ในการจัดสรรงบประมาณออกเป็นเชิงประเด็น และเชิงพื้นที่ว่ายังมีความเหมาะสมหรือไม่ เนื่องจากองค์กรสวัสดิการสังคมในพื้นที่สะท้อนว่า ควรเป็นเชิงพื้นที่เท่านั้น ส่วนประเด็นจะขึ้นกับแต่ละพื้นที่

4) คณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ ควรกำหนดนโยบายที่จะ จัดหางบประมาณเพื่อให้กองทุนมีเงินทุนมากขึ้นไม่หวังพึ่งงบประมาณจากรายจ่ายประจำปีของรัฐบาลเพียงแหล่งเดียว เนื่องจากงบประมาณที่กองทุนฯ ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีของรัฐบาลมีน้อย ทำให้การส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมทำได้ในขอบเขตจำกัด ไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่

5) คณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ ควรให้ความสำคัญกับการปฏิรูประบบการคลังเพื่อสังคม ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะทำให้กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมได้รับงบประมาณอย่างสม่ำเสมอ

และเพียงพอผ่านทางระบบการคลังเพื่อสังคมและควรมีนโยบายในการจัดสรรงบประมาณไปยังจังหวัดตามสัดส่วนประชากรเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) คณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ ควรปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นโดยการปรับลดขั้นตอนการพิจารณาอนุมัติงบประมาณในระบบปกติ ซึ่งมี 8 ขั้นตอน และระบบการกระจายกองทุนสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น ซึ่งมี 13 ขั้นตอน ให้น้อยลง จะทำให้การบริหารกองทุนฯ มีประสิทธิภาพมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

2) คณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ ควรแก้ไขระเบียบที่กำหนดให้โครงการที่ต้องการของบประมาณจากส่วนกลางต้องผ่านการเห็นชอบและลงนามโดยประธานคณะอนุกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจังหวัดก่อน ระเบียบข้อนี้ได้กลายเป็นอุปสรรคที่ทำให้โครงการที่ต้องการของบประมาณจากส่วนกลางไม่สามารถเข้าถึงกองทุนได้ เนื่องจากประธานกรรมการอนุกรรมการฯ ไม่ยอมลงนามรับรองโครงการที่จะส่งไปขออนุมัติงบประมาณที่ส่วนกลาง ทำให้โครงการไม่สามารถผ่านไปยังส่วนกลางได้

3) คณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ ควรมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรอง และคณะทำงานติดตามประเมินผลการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมระดับจังหวัด เพื่อช่วยให้งานมีความคล่องตัว และเพื่อให้ผู้ที่ทำงานได้รับค่าตอบแทนเป็นค่าเสียเวลาบ้างตามสมควร

4) ในการพิจารณาอนุมัติโครงการที่กระจายลงไปในพื้นที่ให้คณะอนุกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมประจำ

จังหวัดเป็นผู้ดำเนินการนั้น ในบางจังหวัดที่ภาคประชาสังคมเข้มแข็ง ควรเปิดช่องทางให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลหรือเป็นผู้กลั่นกรองโครงการเบื้องต้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้นในการกระจายทุนสู่พื้นที่ ซึ่งอาจต้องแก้ไขกฎระเบียบให้สามารถดำเนินการได้

5) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดควรจัดการอบรมการเขียนโครงการให้กับองค์กรสวัสดิการชุมชนที่ยังไม่สามารถเขียนโครงการได้ด้วยตนเอง ทำให้ขาดโอกาสในการเข้าถึงกองทุน โดยให้มีรูปแบบที่

หลากหลาย มีการจัดระบบที่เลี้ยงในการช่วยเหลือกันในพื้นที่

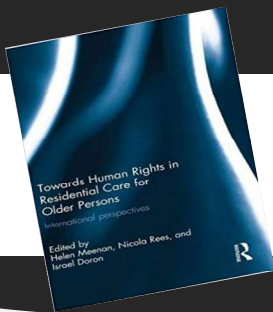
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเรื่องการปฏิรูประบบการคลังเพื่อสังคมให้ชัดเจน เป็นรูปธรรม และมีความเป็นไปได้ เพื่อให้มีแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และเพื่อให้กระทรวงการคลังสามารถจัดสรรงบประมาณจากภาษีอากรต่างๆให้แก่ กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สูงยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กิตติพัฒน์ นนทปัทมเดชุลย์. (2540). **นโยบายสังคมและสวัสดิการสังคม**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ชัตติยา กรณสุต. (2548). **ธรรมาภิบาลกับสังคมไทย**. สมุทรปราการ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2546). **บทสังเคราะห์ภาพรวมการพัฒนากระบวนสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : เอดิสันเพลส โปรดักส์ จำกัด.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2549). **การคลังเพื่อสังคม จินตนาการและการวิจัยเพื่อสังคมที่ดีกว่า**. กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เอ.ลีฟวิ่ง จำกัด.
- ระพีพรรณ คำหอม. (2545). **สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : บริษัท อารยัน มีเดีย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ. (2550). **พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550)**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เทพเพ็ญวานิชย์.
- , **คู่มือการปฏิบัติงานกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2555**
- , **แผนยุทธศาสตร์ กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2554 –2556**
- , (2555). **แผนยุทธศาสตร์ กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2555 –2557**

Book Review

Towards Human Rights in Residential Care for Older Persons By Helen Meenan, Nicola Rees, and Israel Doron

Reviewed by Jaturong Boonyarattanasoontorn *

โลกของเรากำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแบบสมบูรณ์ (Aged Society) องค์การสหประชาชาติได้ประเมินสถานการณ์ว่าปี พ.ศ. 2544-2643 (2001-2100) จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ หมายถึงการมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรรวมทั่วโลกและมีแนวโน้มว่าประชากรผู้สูงอายุเหล่านี้จะมีฐานะยากจน เป็นประเด็นท้าทายทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจที่แต่ละประเทศจะต้องมีแผนรองรับ

หากย้อนกลับไปตามนิยามของผู้สูงอายุ (Older person) องค์การสหประชาชาติได้นิยาม ผู้สูงอายุ หมายถึงประชากรทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ขึ้นไปและได้แบ่งระดับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปีมากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

2. ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) หมายถึงสังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากร

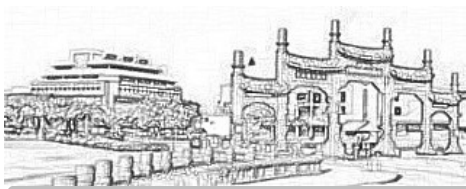
ทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปี มากกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์

3. ระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (Super-aged society) หมายถึงสังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่า ร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่

ทั้งนี้ การคาดการณ์ว่าโลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในศตวรรษแห่งผู้สูงอายุช่วงปี 2001-2100 นั้น แต่ละประเทศจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของแต่ละประเทศ เช่น ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทางด้านการแพทย์ การโภชนาอาหาร

หนังสือเรื่อง Towards Human Rights in Residential Care for Older Persons เป็นหนังสือที่อธิบายถึงสิทธิของผู้สูงอายุและคุณภาพของการดูแลที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุภายใต้กรอบแนวคิดสิทธิมนุษยชนเพื่อสร้างความมั่นใจถึงความเหมาะสมและการดูแลที่อยู่บนพื้นฐานของการเคารพศักดิ์ศรีในการดูแลผู้สูงอายุ หนังสือเล่มนี้ใช้การเปรียบเทียบเพื่อนำเสนอประเด็นที่ท้าทายในอนาคต ที่ต้องเผชิญในแอฟริกา (เคนยา) โลกอาหรับ

* ประธานกรรมการประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ และบรรณาธิการวารสาร "สังคมก้าวหน้า"

(อียิปต์) ออสเตรเลีย จีน อังกฤษ อิสราเอล ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุในแต่ละประเทศที่ได้เขียนบทความลงในหนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึงบริบททางสังคมของประเทศนั้นๆ ว่ามีการดูแลผู้สูงอายุอย่างไร การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและเศรษฐกิจทำให้การดูแลที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุอยู่ภายใต้ความกดดันอย่างไร และบทบาทในการดูแลที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในวัฒนธรรมของเขาเป็นอย่างไร หนังสือเล่มนี้ยังได้อธิบายถึงสิทธิอื่นๆ ในการวางรากฐานด้านกฎระเบียบ โครงสร้างทางกฎหมาย เพื่อการดูแลที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และกล่าวถึงความสำคัญของแนวคิดศักดิ์ศรีของความ เป็นมนุษย์ด้วย

บรรณาธิการของหนังสือเล่มนี้มี 3 ท่าน คือ Helen Meenan เป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องการเลือกปฏิบัติต่ออายุและกฎหมายผู้สูงอายุ และได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษที่คณะกฎหมายและธุรกิจ มหาวิทยาลัยคิงส์ตัน ประเทศอังกฤษ Nicola Rees ผู้บรรยายที่คณะกฎหมายและธุรกิจ มหาวิทยาลัยคิงส์ตัน ประเทศอังกฤษ และ Israel Doron รองศาสตราจารย์และหัวหน้าภาควิชา อภิปรัชญา ที่มหาวิทยาลัย ไฮฟา อิสราเอล

หนังสือเล่มนี้หนา 228 หน้า ประกอบด้วย 9 บทความ คือ สิทธิมนุษยชนและการดูแลที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเคนยา อียิปต์ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น การคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุ จีนที่ต้องการการดูแลด้านที่อยู่อาศัย การดูแลที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในอังกฤษและความสอดคล้องกับศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชน ประสบการณ์แสวงหาสิทธิการได้รับการดูแลผู้สูงอายุแบบพอดูแลลูก และการวางระเบียบการดูแลผู้สูงอายุในอิสราเอล การดูแลที่อยู่อาศัยในสหรัฐอเมริกา การต่อสู้เพื่อคุณภาพ ศักดิ์ศรี และอิสระภาพ การสร้างกรอบทางกฎหมายในการดูแลผู้สูงอายุและการพัฒนาอาระสิทธิมนุษยชนสำหรับ

ผู้สูงอายุ และการสังเคราะห์บทความทั้ง 9 เรื่อง “จากการดูแลที่อยู่อาศัยสู่ศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ”

จากการอ่านหนังสือที่ว่าด้วยผู้สูงอายุในหลายภูมิภาค ในเรื่องการดูแลผู้สูงอายุในมุมมองของสิทธิมนุษยชน หนังสือเล่มนี้มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักศึกษาและนักวิจัยด้านครอบครัวและกฎหมายสวัสดิการ การดูแลผู้สูงอายุระยะยาว นโยบายสังคม สังคมสงเคราะห์ สิทธิมนุษยชนและกฎหมายผู้สูงอายุ

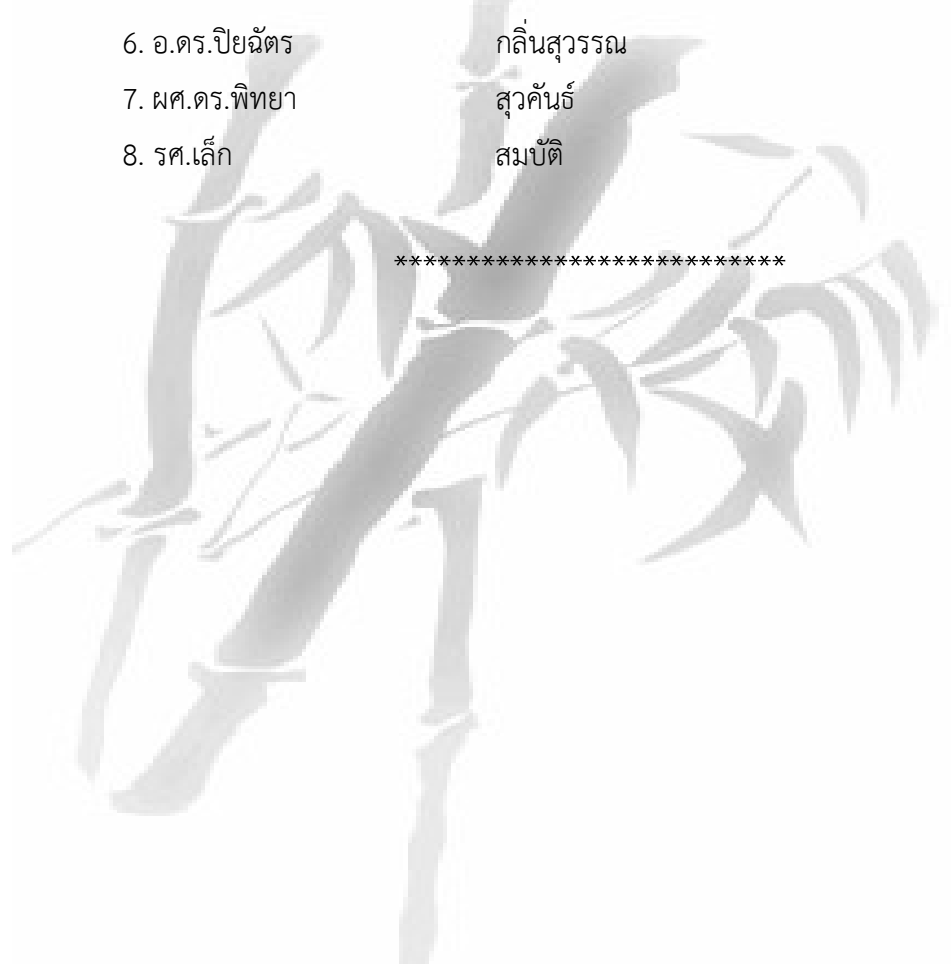

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

Peer Review Committee

ประจำฉบับ วารสารสังคมวิวัฒน์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 3

1. ศ.ศศิพัฒน์	ยอดเพชร
2. รศ.ดร.ชัตติยา	กรรณสูต
3. ดร.สุภธรรม	มงคลสวัสดิ์
4. ผศ.ดร.ชูเกียรติ	น้อยนิม
5. อ.ดร.ทิพาภรณ์	โพธิ์ถวิล
6. อ.ดร.ปิยฉัตร	กลิ่นสุวรรณ
7. ผศ.ดร.พิทยา	สุวคันธ์
8. รศ.เล็ก	สมบัติ

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

คำแนะนำในการส่งต้นฉบับวารสารสังคมวิวัฒน์

กองบรรณาธิการวารสารสังคมวิวัฒน์ ขอเรียนเชิญท่านผู้สนใจส่งบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารสังคมวิวัฒน์ โดยที่บทความของท่านต้องไม่เคยตีพิมพ์ หรืออยู่ในระหว่างการรอพิจารณาจากวารสารอื่น และกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจทานแก้ไขต้นฉบับตามเกณฑ์

ประเภทของเนื้อหา

วารสารสังคมวิวัฒน์ แบ่งคอลัมน์ของวารสารออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. รายงานการวิจัย หรือวิทยานิพนธ์ พร้อมบทคัดย่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษ รวมทั้งคำสำคัญ เรื่องละประมาณ 8 – 10 หน้า กระดาษ A4
2. บทความทางวิชาการ พร้อมบทคัดย่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษ รวมทั้งคำสำคัญ เรื่องละประมาณ 8 – 10 หน้า กระดาษ A4
3. Book Review ที่น่าสนใจ เรื่องละประมาณ 3 – 4 หน้า กระดาษ A4 พร้อมภาพปกหนังสือ และข้อมูลเกี่ยวกับผู้จัดพิมพ์

การเตรียมต้นฉบับและส่งต้นฉบับ

- ต้นฉบับต้องพิมพ์ด้วย Microsoft Word ตัวอักษร CordiaUPC ขนาดตัวอักษร 14 พอยต์ (Point) ใช้กระดาษ A4
- ชื่อเรื่องพิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลางหน้ากระดาษ ชื่อผู้เขียนอยู่ใต้ชื่อเรื่องเยื้องลงมาทางขวามือ ส่วนสาขาวิชา คณะวิชา มหาวิทยาลัย/ตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งงาน และสถานที่ทำงานของผู้เขียนให้พิมพ์ไว้เป็นเชิงอรรถในหน้าแรก
- การใช้ภาษาอังกฤษ ควรใช้เฉพาะคำที่ยังไม่มีคำแปลภาษาไทย หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจน แล้วเขียนภาษาไทยทับศัพท์ และวงเล็บภาษาอังกฤษกำกับ
- บทความที่เป็นรายงานการวิจัย หรือวิทยานิพนธ์ ควรเขียนเรียงลำดับดังนี้
 - ชื่อเรื่อง (Title) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
 - ชื่อผู้ทำงานวิจัย (Author) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
 - บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
 - คำสำคัญ (Key Word) ระบุคำสำคัญ หรือวลีสั้นๆ เพียง 2 – 5 คำ
 - บทนำ (Introduction)
 - วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective)

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

- วิธีการดำเนินงานวิจัย (Method)
- ผลของการวิจัย (Result)
- การอภิปรายผล (Discussion) และข้อเสนอแนะ

การอ้างอิงและเอกสารอ้างอิง (รวบรวมเฉพาะรายการเอกสารที่ถูกอ้างไว้ในส่วนเนื้อเรื่องเท่านั้น และต้องมีจำนวนเท่ากับที่ถูกอ้างอิงไว้ในส่วนเนื้อเรื่อง)

- การอ้างอิง (Citation) ใช้ระบบนามปี (Year-Date) ยกเว้นการเสริมความ การขยายความ หรือการโยงความ ให้ใช้เชิงอรรถ
- เอกสารอ้างอิง (References) ให้เรียงตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง หรือชื่อเรื่อง (ในกรณีที่ไม่มีผู้แต่ง)

การส่งต้นฉบับ

นับตั้งแต่ปี 2562 เป็นต้นไป วารสารสังคมศึกษานานาชาติจะเข้าสู่ E Journal ในระบบ Thai Journals Online (ThaiJo) ซึ่งเป็นระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย ผู้สนใจส่งบทความตีพิมพ์ในวารสารกรุณาติดต่อคุณยุพเรศ พรประดิษฐ์ เจ้าหน้าที่ประจำวารสารสังคมศึกษานานาชาติ โทรศัพท์หมายเลข 089 218 2731 หรือ e mail : yupares2731@gmail.com เพื่อเข้าสู่กระบวนการส่งบทความผ่านระบบ ThaiJo ต่อไป

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

ใบสมัครสมาชิก วารสารสังคมภิวัฒน์

ที่.....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการวารสาร สังคมภิวัฒน์

ข้าพเจ้า (นาย, นาง, นางสาว)..... นามสกุล.....

สังกัด - ที่อยู่.....

มีความประสงค์จะสมัครเป็นสมาชิกวารสาร สังคมภิวัฒน์ (เป็นรายปี ๆ ละ 3 ฉบับ = 300บาท)

เริ่มตั้งแต่ฉบับที่.....

โปรดส่งวารสารตามที่อยู่ดังนี้

พร้อมนี้ได้แนบสำเนาหลักฐานการโอนเงินค่าสมาชิกเข้าบัญชี

ธนาคารธนาชาติ

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

เลขที่บัญชี 168 - 2 - 00999 - 7

และส่งมาที่ : บรรณาธิการ วารสาร สังคมภิวัฒน์

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

18/18 ถ.บางนา - ทรายทอง กม.18 ต.บางโฉลง อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ 10540

ทั้งนี้ท่านประสงค์ให้ออกใบเสร็จรับเงินในนาม

☐ บุคคล ชื่อ.....

☐ สถาบัน.....

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ตำแหน่ง.....

เรียนรู้อะไรก็ได้ที่นี่

เปิดรับนักศึกษา

ปริญญาโท

และ ปริญญาเอก

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มุ่งบำเพ็ญคุณประโยชน์ต่อสังคม ด้วยการกระจายโอกาส สร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงาม มุ่งมั่นพัฒนาประสิทธิภาพของการศึกษานำสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อสร้างสรรค์บัณฑิตผู้รู้จริง ปฏิบัติงานได้จริง

หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต และ
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
สวัสดิการสังคมเปิดรับสมัครนักศึกษาปริญญาเอก
ทั้งปี ต้องการรายละเอียดเพิ่มเติมโปรดติดต่อ
02-312-6300 ต่อ 1483

Master of Social Work and Doctor of
Philosophy in Social Welfare
Administration are opening admission.
Please call (+66) 02-312-6300
Ext. 1483 for more information.

download

ใบสมัครได้ที่นี่

<http://admission.hcu.ac.th>

หลักสูตรปริญญาโท

รายวิชาในหลักสูตร

หมวดวิชาเสริมพื้นฐาน

- ภาษาอังกฤษสำหรับบัณฑิตศึกษา
- พื้นฐานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์
- พื้นฐานสังคมศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ สวัสดิการสังคมและสังคมศาสตร์

หมวดวิชาบังคับ

- พฤติกรรมมนุษย์และพฤติกรรมกลุ่มในสภาวะแวดล้อมทางสังคม
- แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายสังคม การบริหารงานสวัสดิการสังคมและการคุ้มครองทางสังคม
- ระเบียบวิธีวิจัย

หมวดวิชาเลือก

- การนิเทศงานในการบริหารสวัสดิการสังคม
- ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานสวัสดิการสังคม
- ฯลฯ

แผน ก และ ก 1 วิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต

แผน ข การศึกษาดูงาน 3 หน่วยกิต

หลักสูตรปริญญาเอก

รายวิชาในหลักสูตร

แบบ 1 ทำวิทยานิพนธ์ 54 หน่วยกิต

แบบ 2 Coursework + วิทยานิพนธ์ 36 หน่วยกิต

หมวดวิชาเสริมพื้นฐาน

- ปรัชญา แนวคิด ทฤษฎีความมั่นคงทางสังคม และสวัสดิการสังคม
- การวิจัยขั้นสูง

หมวดวิชาบังคับ

- การศึกษาเปรียบเทียบสวัสดิการสังคมระหว่างประเทศ
- สัมมนาขั้นสูงนโยบายสังคม

หมวดวิชาเลือก

- สัมมนาขั้นสูงบูรณาการสถาบันทางสังคม
- การบริหารความเสี่ยงนโยบายสวัสดิการสังคม
- การบริหารกลยุทธ์ในองค์กรสวัสดิการสังคม
- ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิมนุษยชน และนโยบายสวัสดิการสังคม
- คุณภาพชีวิตของแรงงาน กับ การประกันสังคม
- ฯลฯ